

Ytringsfrihed i Danmark

En undersøgelse af danskernes holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed

Resumé

Denne rapport omhandler ytringsfrihed i Danmark anno 2019. Rapporten er et led i Ytringsfrihedskommissionens arbejde med at vurdere ytringsfrihedens rammer og generelle vilkår i Danmark. I forbindelse med dette arbejde har kommissionen besluttet at gennemføre en spørgeskemaundersøgelse, som belyser befolkningens holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed. Indeværende rapport indeholder analyser af besvarelserne af denne spørgeskemaundersøgelse, som har været udsendt til et repræsentativt udsnit af den danske befolkning i alderen 16-74 år. Der har endvidere været indhentet ekstra besvarelser fra udvalgte grupper i samfundet. Det angår unge i alderen 16-25 år samt indvandrere og efterkommere fra seks udvalgte lande, som i rapporten er inddelt i (primært) muslimske lande og øvrige lande. Derudover har der været udsendt særkilte spørgeskemaer til politikere, debattører, journalister og kunstnere. Spørgeskemaundersøgelsen blev gennemført i perioden april til juni 2019.

Formålet med rapporten er at kortlægge forskellige gruppers holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed i Danmark.

Udvalgte deskriptive resultater

Helt overordnet er der blandt alle grupper i undersøgelsen en høj opbakning til ytringsfrihed i Danmark. Har ytringer konsekvenser for andre, begrænses opbakningen dog betydeligt. Opbakningen til ytringsfrihed ses også at variere alt efter, hvem der ytrer sig, og hvem der ytres om. Førstnævnte synes at betyde meget for variationen i opbakningen til ytringsfrihed. For så vidt angår ansattes brug af ytringsfrihed i tilfælde af kritisable forhold på arbejdspladsen, er der generelt bred opbakning. Dette gælder særligt offentligt ansatte. Samlet set er der desuden en oplevelse af, at folk generelt har mulighed for at bruge deres ytringsfrihed ved at deltage i den offentlige debat, men dog også at man selv eller andre ud fra forskellige begrundelser til tider afholder sig fra at ytre sig i debatten, selv om man egentlig gerne ville.

Populationen (repræsentativt udsnit af befolkningen i Danmark i alderen 16 til 74 år).

- Populationen vurderer vigtigheden af ytringsfrihed for det danske samfund højt. Der ses dog en tendens til, at opbakningen til ytringsfrihed mindskes, jo større samfundsmæssige konsekvenser, ytringerne har. 51 pct. af populationen mener, at almindelige borgere skal kunne udtale sig, selvom det kan såre eller krænke andre mennesker, 40 pct. mener dette, hvis konsekvensen er, at det kan true sammenholdet i det danske samfund, og 22 pct. hvis det kan true statens sikkerhed. Der ses en tendens til, at der er større opbakning til almindelige borgers ret til at ytre sig end til politikeres og mediers.
- Overordnet har populationen i vid udtrækning kendskab til begrænsninger i ytringsfrihed. De angivne eksempler på kommentarer, der typisk vil være ulovlige at skrive i et åbent opslag på Facebook, er samtidig dem, som den største andel (mellem 51 og 84 pct.) tror, er ulovlige. Generelt er der også overensstemmelse mellem, hvad populationen tror, der er – og mener bør være – ulovligt. Der er dog en større andel, der mener, at kommentarerne bør være ulovlige end andelen, der tror, at de er det. Hvad angår populationens opfattelse af, om bestemte ytringer vedrørende religiøse emner ikke skal være omfattet af samme ytringsfrihed som andre ytringer, ses det, at en større andel mener, at det bør være ulovligt at argumentere for

indførelsen af sharia-lov i Danmark (62 pct.), end andelen, der mener, at det bør være ulovligt at kritisere islam (18 pct.).

- Populationen i 2019 er overordnet mere tolerante over for udvalgte befolkningsgruppers ret til at ytre sig i den offentlige debat sammenlignet med en undersøgelse fra 2006. I 2019 ses dog relativ stor opbakning til, at særligt to grupper – ’nynazister’ og ’muslimske fundamentalister, der argumenterer for indførelsen af sharia-lov i Danmark’ – ikke skal være omfattet af samme ytringsfrihed, som andre grupper. Dette gør sig gældende uanset, hvilke befolkningsgrupper de to nævnte grupper ytrer sig om.
- Der er relativ stor enighed om, at folk generelt har mulighed for at deltage i den offentlige debat på både de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*. Henholdsvis 74 pct. og 71 pct. af populationen mener dette. Hvad angår egen deltagelse i debatten, har 42 pct. deltaget på de *sociale medier* og 23 pct. i *traditionelle medier* inden for de seneste seks måneder. Samtidig angiver omkring 70 pct., at de mener, at der er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at deltage i offentlige debatter på de to typer af medier. Andelen, der på et tidspunkt i løbet af de seneste seks måneder selv har afholdt sig fra at ytre sig, selvom de egentlig gerne ville, er noget mindre, nemlig 40 pct. for så vidt angår de *sociale medier* og 23 pct. for de *traditionelle*.
- Overordnet har en større andel af populationen oplevet at blive udsat for bevidst usande historier på de *sociale medier* (61 pct.) og i de *traditionelle* (58 pct.) end andelen, der i høj grad er bekymret herfor (44 og 29 pct.). Både udsathed for usande historier og bekymringen herfor er størst på de *sociale medier*.
- En større andel af offentligt ansatte har oplevet kritisable forhold på arbejdspladsen, som de mener offentligheden burde have kendskab til, sammenlignet med privatansatte (29 og 13 pct.). Det ses også, at der er større opbakning til, at offentligt ansatte bør ytre sig i offentligheden om kritisable forhold på deres arbejdsplads i forhold til privatansatte.

Unge (16-25 år)

- Unges holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed adskiller sig typisk ikke fra populationens. De få steder, der ses forskelle, er tendensen, at unge er mindre restriktive end populationen.

Indvandrere og efterkommere fra muslimske lande og øvrige lande

- Overordnet er *indvandrere og efterkommere fra muslimske lande* mere restriktive i forhold til ytringsfrihed end populationen. De vurderer gennemsnitlig set vigtigheden af ytringsfrihed højt, men dog signifikant lavere end populationen. Blandt denne gruppe ses til sammenligning med populationen endvidere mindre opbakning til ytringsfrihed, når denne kan have forskellige konsekvenser. Derudover ses en tendens til, at gruppens besvarelser adskiller sig fra populationens, når holdninger og oplevelser vedrører indvandrere, efterkommere, muslimer, islam m.v. Generelt minder besvarelser fra *indvandrere og efterkommere fra øvrige lande* mest om populationens. Enkelte steder minder deres besvarelser dog mere om svarene fra *indvandrere og efterkommere fra muslimske lande*. Dette ses særligt i forhold til at mene, at der er noget, som kan få folk til at afholde sig fra at deltage i den offentlige debat på de *sociale* og i de *traditionelle* medier og i forhold til selv at afholde sig herfra.

Politikere, debattører, kunstnere og journalister

- Overordnet er politikere, debattører, kunstnere og journalister de mindst restriktive i undersøgelsen. Gruppernes besvarelser minder i høj grad om hinanden. De fire faggrupper vurderer i gennemsnit vigtigheden af ytringsfrihed højere end populationen – også selv om ytringer har konsekvenser. Det kan fremhæves, at en større andel af faggrupperne selv deltager i den offentlige debat. Samtidig har en større andel på et tidspunkt i løbet af de seneste seks måneder afholdt sig fra at deltage, selvom de egentligt gerne ville.

Køn

- Der tegner sig ikke et entydigt billede af, at der er forskelle mellem mænd og kvinders holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed. De steder, der ses forskelle, tenderer kvinder til at være mere restriktive end mænd.

Uddannelse

- Der ses en tendens til, at holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed varierer på tværs af populationens uddannelsesniveau. Der tegner sig et billede af, at personer med gymnasiale og lange videregående uddannelser – og til dels også personer med mellemlange videregående uddannelser – er mindre restriktive end personer med grundskoleuddannelse og erhvervsfaglig uddannelse. Disse tendenser er dog hverken entydige eller gennemgående for hele undersøgelsen.

Indkomst

- Der ses ikke en generel tendens til, at holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed varierer på tværs af populationens indkomstniveau. De få steder, der ses forskelle, tenderer den næsthøjeste og højeste indkomstkvartil til at være mindre restriktive end den laveste indkomstkvartil.

Indhold

1	Om undersøgelsen	6
1.1	Beskrivelse af data	6
1.2	Indsamling af data	10
1.3	Muligheder og begrænsninger ved spørgeskemaundersøgelser	11
1.4	Metode og fremgangsmåde	12
2	Vigtigheden af ytringsfrihed	18
2.1	Vurdering af ytringsfrihed	18
2.2	Holdning til borgeres, politikeres og mediers ytringsfrihed	21
2.3	Opsamling	28
3	Begrænsninger i ytringsfrihed	29
3.1	Hvad er ulovligt, og hvad <i>bør</i> være ulovligt på sociale medier?	29
3.2	Bør det være ulovligt at argumentere for indførelsen af sharia-lov og at kritisere islam?	37
3.3	Opsamling	40
4	Hvem må ytre sig (om hvem)?	42
4.1	Ytringer i den offentlige debat	42
4.2	Udvalgte gruppers kritiske ytringer om jøder	43
4.3	Udvalgte gruppers kritiske ytringer om andre grupper	46
4.4	Opsamling	48
5	Censur og selvrensensur	49
5.1	Bør radio og tv tie yderliggående synspunkter ihjel?	49
5.2	Opfattelse af generel udsathed for censur	52
5.3	Oplevet censur og selvrensensur	61
5.4	Opsamling	71
6	Usande historier på sociale og i traditionelle medier	72
6.1	Opsamling	75
7	Ytringsfrihed på arbejdspladsen	76
7.1	Oplevelser med ytringsfrihed på arbejdspladsen	76
7.2	Bør privat og offentligt ansatte ytre sig?	81
7.3	Opsamling	84
8	Litteratur	85

Om undersøgelsen

Det fremgår af regeringsgrundlaget *For et rigere, friere og mere trygt Danmark* fra november 2016, at den daværende regering vil værne om ytringsfriheden og på den baggrund vil nedsætte en kommission, som skal vurdere ytringsfrihedens rammer og generelle vilkår i Danmark.

Forud for regeringsgrundlaget fra november 2016 havde den daværende regering (V), Socialdemokratiet, Dansk Folkeparti og det Konservative Folkeparti den 31. maj 2016 indgået en politisk aftale om initiativer rettet mod religiøse forkyndere, som søger at undergrave danske love og værdier samt understøtte parallelle retsopfattelser.

Det fremgår blandt andet af denne aftale, at de nævnte partier med tilslutning fra Socialistisk Folkeparti er enige om at nedsætte en kommission, som skal vurdere ytringsfrihedens rammer og generelle vilkår i Danmark. Ytringsfrihedskommissionen blev på den baggrund nedsat i december 2017 og påbegyndte sit arbejde primo 2018. Kommissionen fortsatte sit arbejde under den nuværende regering (S).

I forbindelse med sit arbejde med at kortlægge ytringsfrihedens aktuelle vilkår i det danske samfund har kommissionen besluttet at gennemføre en spørgeskemaundersøgelse, som belyser befolkningens holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed.

1.1

Beskrivelse af data

Undersøgelsen falder i to spor, hvor det ene fokuserer på danskernes holdninger til/syn på ytringsfrihed, herunder andres ret til at gøre brug af denne, mens det andet spor afdækker danskernes oplevelser med selv at gøre brug af ytringsfrihed. Der er derfor udarbejdet og distribueret to forskellige spørgeskemaer. Hver enkelt person, der indgår i undersøgelsen, har kun modtaget et af spørgeskemaerne. Med andre ord er der intet overlap mellem personerne, der har svaret på spørgeskemaet om holdninger og personer, der har svaret på spørgeskemaet om oplevelser. Besvarelsene er indhentet i perioden april til juli 2019.

Undersøgelsen er gennemført blandt et repræsentativt udsnit af befolkningen i alderen 16-74 år. Ved indsamlingen af besvarelser er der endvidere blevet indhentet ekstra besvarelser fra udvalgte grupper i samfundet. Det angår unge i alderen 16 til 25 år samt indvandrere og efterkommere fra fire udvalgte lande, hvor majoriteten af befolkningen er muslimer. De fire lande omfatter Tyrkiet, Libanon, Pakistan og Somalia. Derudover er der indhentet ekstra besvarelser fra indvandrere og efterkommere fra to øvrige udvalgte lande: Vietnam og Sri Lanka. Desuden er der særskilt udarbejdet spørgeskemaer til og indhentet ekstra besvarelser fra politikere, debattører, journalister og kunstnere. For disse fire grupper er der anvendt ét spørgeskema per gruppe og ikke to som ved populationen, de unge og indvandrere/efterkommere. De oven for beskrevne grupper er blandt andet udvalgt, fordi der for nogles vedkommende er tale om personer, der som led i udøvelsen af deres arbejde i særlig grad er afhængige af ytringsfrihed, mens andre grupper er valgt, fordi der er en forventning om, at de – med

hensyn til holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed – vil adskille sig fra befolkningen som helhed.

Tabel 1

Antal svar og svarprocent fordelt på gruppe og spørgeskema.

Gruppe	Spørgeskema	Antal svar	Svarprocent	Kontaktgrundlag
Populationen i Danmark	Holdningsspørgeskema	2258	39 %	5795
	Oplevelsesspørgeskema	2225	38 %	5795
Unge (16-25 år)	Holdningsspørgeskema	522	32 %	1626
	Oplevelsesspørgeskema	482	29 %	1657
Indvandrere/efterkommere ¹ , muslimske lande	Holdningsspørgeskema	291	24 %	1205
	Oplevelsesspørgeskema	276	23 %	1212
Indvandrere/efterkommere, øvrige lande*	Holdningsspørgeskema	90	36 %	252
	Oplevelsesspørgeskema	97	39 %	249
Politikere	Målrettet politikere	1254	30 %	4227
Debattører	Målrettet debatører	323	44 %	739
Journalister*	Målrettet journalister	417	5%	8552
Kunstnere*	Målrettet kunstnere	138	-	-

Tabel 1 præsenterer antal svar, svarprocent og kontaktgrundlag fordelt på gruppe og spørgeskema. Kontaktgrundlaget angiver antallet af personer, som spørgeskemaerne er distribueret til.

*Grundet en lav svarprocent fra journalister og et lavt antal svar fra henholdsvis indvandrere og efterkommere fra øvrige lande og fra kunstnere beskrives resultaterne for disse tre grupper kun i form af overordnede tendenser i de enkelte analyser. Det har ikke været muligt at udregne en svarprocent for kunstnere, da det præcise kontaktgrundlag er ukendt.

¹ Opdeles gruppen i indvandrere og efterkommere, ses det for holdningsspørgeskemaet, at 175 af personerne er indvandrere, mens 116 er efterkommere. For oplevelsesspørgeskemaet gælder det, at 175 af personerne er indvandrere, mens 101 er efterkommere.

Om de enkelte grupper i undersøgelsen

Populationen²: Gruppen består af et tilsigtet repræsentativt udsnit af den danske befolkning i alderen 16 til 74 år. Besvarelserne er vægtet således, at gruppen er repræsentativ for den danske befolkning i alderen 16 til 74 år, hvad angår køn, alder, familiesammensætning, socioøkonomisk situation, højest fuldførte uddannelse, familieindkomst og herkomst.³

Unge (16-25 år): Den yngre del af befolkningen er samlet i en gruppe for sig selv og oversamlet for at mindske den statistiske usikkerhed, når resultaterne for gruppen afrapporteres og sammenlignes med populationen. Besvarelserne er vægtet således, at gruppen er repræsentativ for unge i alderen 16 til 25 år i den danske befolkning, hvad angår køn, alder, familiesammensætning, socioøkonomisk situation, højest fuldførte uddannelse, familieindkomst og herkomst.

Indvandrere/efterkommere, muslimske lande: Indvandrere og efterkommere fra Tyrkiet, Libanon, Pakistan og Somalia er, ligesom de unge, oversamlet for at mindske den statistiske usikkerhed. Landene er alle kendetegnet ved, at majoriteten af befolkningen er muslimer.⁴ Landene er udvalgt, da indvandrere og efterkommere med baggrund i disse lande repræsenterer nogle af de aktuelt største etniske minoritetsgrupper i Danmark. Der er kun indhentet besvarelser fra personer, der har opholdt sig i Danmark i mindst tre år. Dette er gjort for at højne andelen af personer, som forstår spørgsmålene, som alene er stillet på dansk i spørgeskemaerne. Besvarelserne er vægtet således, at gruppen er repræsentativ for indvandrere og efterkommere fra de fire pågældende lande i alderen 16 til 74 år i den danske befolkning, hvad angår køn, alder, familiesammensætning, socioøkonomisk situation, højest fuldførte uddannelse og familieindkomst.

Indvandrere/efterkommere, øvrige lande: Ligesom indvandrere og efterkommere omfattet af den ovenstående gruppe, er indvandrere og efterkommere fra Vietnam og Sri Lanka udvalgt, fordi de udgør nogle af de aktuelt største etniske minoritetsgrupper i Danmark. Disse indvandrere og efterkommere er i overvejende grad ikke muslimer og indgår derfor ikke i den ovenfor beskrevne gruppe. Personerne er ligeledes oversamlet for at mindske den statistiske usikkerhed. Der er kun indhentet besvarelser fra personer, der har opholdt sig i Danmark i mindst tre år. Dette er gjort for at højne andelen af personer, som forstår spørgsmålene, som alene er stillet på dansk i spørgeskemaerne.

² I figurerne, præsenteret i undersøgelsen, benævnes populationen i Danmark blot som "Population".

³ Det bemærkes, at gruppen "Populationen" ligeledes indeholder unge i alderen 16 til 25 år, samt indvandrere/efterkommere fra de fire udvalgte muslimske lande. De to oversamlede grupper er dog vægtet ned, når de indgår i gruppen "Populationen", således at de to gruppers andele af gruppen "Populationen" svarer til deres respektive andele i den danske befolkning.

⁴ Gruppen er kendetegnet ved, at 81 pct. har angivet, at de er muslimer. Det bemærkes desuden, at 88 pct. af alle personer i undersøgelsen, som har angivet, at de er muslimer, tilhører gruppen af indvandrere/efterkommere fra de udvalgte muslimske lande, der er oversamlet til undersøgelsen.

Politikere: Gruppen består af personer, der har været opstillet ved seneste Europa-Parlamentsvalg (den 26. maj 2019), folketingsvalg (den 5. juni 2019), regionalvalg og/eller kommunalvalg (den 21. november 2017), og som det er muligt at koble en e-mailadresse til.

Debattører: Denne gruppe består af personer, som har en blog på et nationalt medie, har skrevet et nationalt debatindlæg og/eller skrevet et regionalt debatindlæg, og som det er muligt at koble en e-mailadresse til.⁵

Journalister: Rekrutteringen af journalister er foregået ved, at Dansk Journalistforbund har udsendt et åbent link til undersøgelsen til de af deres medlemmer, der arbejder som redaktionelle medarbejdere på medier.

Kunstnere: Gruppen af kunstnere er rekrutteret gennem otte forskellige fagforeninger og et bookingbureau.⁶ Rekrutteringen er foregået gennem hjemmesider og nyhedsbreve. Blandt foreningerne har der været varierende villighed til at lade medlemmer deltage.

Baggrundoplysninger

Ud over informationer om holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed og relaterede emner, som er indhentet gennem spørgeskemaer, er der indhentet baggrundoplysninger om personerne i undersøgelsen. Dette gælder dog ikke for politikere, debattører, journalister og kunstnere. Oplysningerne stammer fra Danmarks Statistiks registre og omfatter:

- Køn
- Alder
- Oprindelsesland samt oplysninger om, hvorvidt personen er indvanderer eller efterkommer
- Højest fuldførte uddannelse⁷, herunder følgende kategorier:
 - Grundskole
 - Gymnasiale uddannelser
 - Erhvervsfaglige uddannelser

⁵ Indlæg skal minimum have bestået af 200 ord og være publiceret på onsdage, lørdage eller søndage i perioden fra den 15. oktober 2017 til den 15. oktober 2018. De tre dage er udvalgt for at begrænse antallet af debattører, der skulle findes kontaktoplysninger på. Debattørernes indlæg skal være publiceret i følgende dagblade:

Nationale indlæg: Arbejderen, BT, Berlingske, Børsen, Ekstrabladet, Information, Jyllands-Posten, Kristeligt Dagblad, Politiken eller Weekendavisen.

Regionale indlæg: Bornholms Tidende, Nordjyske Stiftstidende, Dagbladet Holstebro-Struer, Dagbladet Ringkøbing-Skjern, Herning Folkeblad, Horsens Folkeblad, Århus Stiftstidende, JyskeVestkysten, Vejle Amts Folkeblad, Fyens Stiftstidende, Sjællandske, Dagbladet Køge/Ringsted/Roskilde eller Frederiksborg Amts Avis.

⁶ Foreningerne inkluderer Billedkunstnernes Forbund, Dansk Forfatterforening, Danske Bladtegnere, Danske Dramatikere, Danske Filminstruktører, Danske Scenografer, Danske Skønlitterære Forfattere og Foreningen af Danske Sceneinstruktører. Bookingbureauet er FBI - Funny Business Inc.

⁷ I analyserne blot benævnt "uddannelse".

- Korte videregående uddannelser
- Mellemlange videregående uddannelser
- Lange videregående uddannelser
- Familieindkomst⁸ inddelt i kvartiler. Variablen angiver, om personen tilhører enten den fjerdedel af populationen med lavest indkomst, den fjerdedel af populationen med højest indkomst, eller en af de to indkomstkvarter derimellem.

Bevaring af data hos Rigsarkivet

Data indsamlet til denne undersøgelse videregives til Rigsarkivet inden d. 30. april 2020. Dette gælder for alt data indsamlet gennem spørgeskemaundersøgelsen undtaget fritekstbesvarelser, da disse kan være personhenførbare. Baggrundsoplysninger indhentet gennem Danmarks Statistik videregives heller ikke af hensyn til anonymitet.

1.2

Indsamling af data

Dataindsamlingen af foretaget af analysebureauet Epinion. Indledningsvis har Epinion bestilt repræsentative udtræk fra CPR-registret gennem Danmarks Statistik. Udtrækkene fra CPR-registret er foretaget for både populationen som helhed samt de oversampledte grupper af unge og indvandrere og efterkommere fra de udvalgte lande, jf. afsnit 1.1. Dataindsamlingen består af et kombinationsdesign, hvor der som udgangspunkt anvendes internetbaserede spørgeskemaer, men hvor der desuden anvendes telefoniske rykkere og telefoninterview i den afsluttede fase for at højne svarprocenten. I første omgang er borgerne, som er udtrukket til undersøgelsen, kontaktet via digital post. Politikere, debattører, journalister og kunstnere er ikke udtrukket fra CPR-registret, men derimod udvalgt, jf. de præsenterede afgrænsninger i afsnit 1.1. Disse grupper er kontaktet via e-mail. Epinion har for en stor del af borgerne kunnet knytte borgeren til et telefonnummer. Disse borgere er kontaktet telefonisk, hvis de ikke har besvaret spørgeskemaet på internettet. For borgere, som ikke har et tilgængeligt telefonnummer, er der sendt påmindelser med posten, hvis de ikke har besvaret spørgeskemaet på internettet.

Det bemærkes, at Epinion er ansvarlig for selve dataindsamlingen, mens spørgsmålene til spørgeskemaet er udarbejdet af Ytringsfrihedskommissionen efter udkast af Rune Stubager (medlem af kommissionen og professor ved Aarhus Universitet) med hjælp fra Kristina Bakker Simonsen (adjunkt ved Aarhus Universitet). Simonsen har desuden stået for størstedelen af det praktiske arbejde vedrørende spørgeskemaerne og indhentning af e-mailadresser på debattører og politikere. Analyserne af datamaterialet er udarbejdet af Justitsministeriets Forskningskontor ud fra kommissionens ønsker.

Repræsentativitet og vægtning

For de grupper, hvor borgerne er udtrukket tilfældigt gennem CPR-registret, gælder det, at de udtrukne grupper er repræsentative for deres respektive populationer. Det er ikke lykkedes

⁸ I analyserne blot benævnt "indkomst".

at indhente besvarelser fra alle de udtrukne borgere. Derfor er de tre grupper 'populationen', 'unge' og 'indvandrere/efterkommere, muslimske lande' vægtet, jf. afsnit 1. Besvarelserne fra politikere, debattører, journalister og kunstnere er ikke vægtet, da det ikke umiddelbart er muligt at opgøre fordelingerne af baggrundskarakteristika for hver af de fire gruppers respektive populationer. Ligeledes er gruppen af indvandrere/efterkommere fra øvrige lande ikke vægtet, da det ikke er muligt for Danmarks Statistik at udregne vægtene på baggrund af svargrundlaget.

Det bemærkes dog, at køns- og aldersfordelingerne for gruppen af indvandrere og efterkommere fra øvrige lande (Sri Lanka og Vietnam) er sammenlignet med tilsvarende fordelinger for alle indvandrere og efterkommere fra Sri Lanka og Vietnam i Danmark.⁹ Fordelingerne afviger ikke markant fra hinanden.

Resultaterne for de uvægtede grupper er ikke lige så robuste som for de tre vægtede grupper, jf. afsnit 1.3, da det ikke er sikret, at de uvægtede grupper er repræsentative for deres respektive populationer, hvad angår køn, alder, familiesammensætning, socioøkonomisk situation, højest fuldførte uddannelse, familieindkomst og herkomst. Det er usikkert, i hvor høj grad resultaterne vedrørende eksempelvis gruppen af politikere kan generaliseres til at gælde alle politikere i Danmark. Det kan muligvis være politikere med bestemte holdninger til ytringsfrihed, eller politikere der selv har haft bestemte oplevelser med ytringsfrihed, der i højere grad har haft lyst til at svare på spørgeskemaet. Dette vides dog ikke, men det er muligt at belyse repræsentativiteten i forhold til partimedlemskab. En sammenligning af kontaktgrundlaget for politikere og de politikere, der har besvaret spørgeskemaet, viser, at de fleste partier ikke er skævt repræsenteret i det endelige datagrundlag. Kandidater fra Venstre og Socialdemokratiet er en smule underrepræsenteret, mens kandidater fra Enhedslisten er en smule overrepræsenteret. Skævheden i fordelingerne er af mindre størrelse og giver sandsynligvis ikke anledning til større bias i det overordnede billede af politikernes holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed.

1.3

Muligheder og begrænsninger ved spørgeskemaundersøgelser

Da kommissionen har haft et ønske om at lave en bred afdækning af befolkningens holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed, er det valgt at gennemføre en spørgeskemaundersøgelse med et bredt udsnit af befolkningen frem for eksempelvis at gennemføre kvalitative interviews med udvalgte personer. Med en spørgeskemaundersøgelse er det muligt at indhente viden, som kan generaliseres til hele befolkningen, samtidig med at spørgeskemaundersøgelserne gør det muligt at indhente informationer om befolkningens selvrapporterede holdninger og oplevelser, som ikke er tilgængelige andre steder. Der er dog også visse begrænsninger ved spørgeskemaundersøgelser:

⁹ Fordelingerne for samtlige indvandrere og efterkommere fra de nævnte lande er tilgængelig på Danmarks Statistiks statistikbank.

- Det lykkes aldrig at få besvarelser fra alle, der er med i det endelige udvalg. Der er nogen, det ikke lykkes at træffe, og andre, der ikke ønsker at deltage. Dette udgør en risiko for, at de, man ikke får med, er et skævt udsnit af alle, og at tallene derfor forvrides i den ene eller den anden retning. Dette kompenseres der dog i nogen grad for ved vægtning af besvarelserne. Vægtene tager højde for nogle baggrundskarakteristika, jf. afsnit 1.2, hvilket gør resultaterne mere præcise. Det er dog ikke muligt at kontrollere for alle baggrundskarakteristika, der potentielt kan fordele sig anderledes, end de er i hele befolkningen. Det bemærkes desuden, at selvom vægtene kan tage højde for skævheder i data, er resultaterne stadig forbundet med en statistisk stikprøveusikkerhed, da det alene er et udsnit af befolkningen, der er omfattet af undersøgelsen.
- Der kan opstå konteksteffekter, hvor besvarelsen af spørgsmålene påvirkes af de sammenhænge, som spørgsmålene indgår i. Det er eksempelvis værd at bemærke, at bevarelsen i denne undersøgelse er indhentet i perioden april til juli 2019, hvilket var lige omkring Folketingsvalget, som blev udskrevet den 7. maj og fandt sted den 5. juni 2019. I samme periode blev ytringsfrihed debatteret offentligt i forbindelse med demonstrationer afholdt af Stram Kurs og reaktionerne på baggrund af disse demonstrationer. Det kan dog ikke siges, om denne kontekst har haft en betydning for besvarelsen af spørgsmålene, da der er anvendt et tværsnitsdesign, hvor data er indsamlet på ét givent tidspunkt og ikke over flere omgange.
- Besvarelserne i et spørgeskema er subjektive og kan derfor være påvirket af svarpersonernes tolkning og forståelse af spørgsmålene og dertilhørende svarkategorier. Risikoen for forskelle i subjektive forståelser kan endvidere være øget i internetbaserede spørgeskemaer, da svarpersonerne ikke har mulighed for at få uddybet spørgsmålene af en interviewer. Det kan dog på den anden side anses som en fordel, at der ikke er en interviewer til stede og besvarelserne er anonyme, hvilket formodentlig vil øge sandsynligheden for mere ærlige svar. Dette skal endvidere ses i sammenhæng med, at besvarelserne i et spørgeskema kan være udsat for *social desirability*, hvor besvarelserne kan være påvirket af, hvad svarpersonerne finder socialt acceptabelt. Det bemærkes desuden, at selvrapporterede holdninger og oplevelser ikke nødvendigvis stemmer overens med, hvordan en persons faktiske adfærd er i forhold det givne emne. Man kan ikke nødvendigvis altid vurdere, hvordan man faktisk vil forholde sig til ytringsfrihed i en konkret situation, selvom man kan give et selvrapporteret bud på dette.

1.4

Metode og fremgangsmåde

Resultaterne for de enkelte analyser af holdninger og oplevelser præsenteres i figurer, hvad angår populationen, de unge (16-25 år), indvandrere/efterkommere fra muslimske lande, politikere og debattører. Svargrundlaget for hver gruppe præsenteres i figurerne. Dette grundlag kan variere fra figur til figur, dels fordi ikke alle personer har fået alle spørgsmål, og dels fordi 'ved ikke'-svar i nogle tilfælde er sorteret fra.

Under figurerne beskrives, i hvor høj grad indvandrere/efterkommere fra øvrige landes, journalisters og kunstneres holdninger og oplevelser ligner de andre grupper. Desuden beskrives ligeledes, hvorvidt der er forskelle internt i gruppen mellem indvandrere og efterkommere fra de udvalgte muslimske landes holdninger og oplevelser.

Analysen af forskelle mellem grupper er kun præsenteret i kapitler, hvor kommissionen har fundet det relevant. I kapitel seks og syv præsenteres derfor udelukkende populationens holdninger og oplevelser.

I analyserne er det ligeledes undersøgt, om populationens holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed varierer over køn, uddannelse og indkomst.

I de fleste tilfælde er der foretaget statistiske tests for, om forskellen mellem populationens holdninger og oplevelser afviger signifikant fra holdningerne og oplevelserne for hver af de andre grupper præsenteret i pågældende figur. I figurer, hvor der fremgår grønne og røde tal, indikerer grønne tal, at andelen eller gennemsnittet i en gruppe er statistisk signifikant større end tilsvarende andel eller gennemsnit i populationen. Omvendt indikerer et rødt tal, at andelen eller gennemsnittet er statistisk signifikant mindre end tilsvarende andel eller gennemsnit i populationen. For overskuelighedens skyld benævnes en statistisk signifikant forskel blot som en signifikant forskel i teksten. De statistiske tests, der anvendes, afhænger af, hvilke svar der sammenlignes. Sammenlignes to forskellige gruppers svar på samme spørgsmål med hinanden, anvendes en χ^2 -test eller en z-test for to andele¹⁰ og en z-test for to gennemsnit. Hvis sammenligningen går på samme gruppes svar på to relaterede spørgsmål, anvendes McNemar's test.

Det bemærkes, at det for mange af spørgsmålene i spørgeskemaet er muligt at vælge svarmuligheder, der nuancerer graden af enighed eller uenighed i et givent spørgsmål. For en stor del af spørgsmålene har der været følgende seks svarmuligheder: 'Helt enig', 'Nærmest enig', 'Hverken enig eller uenig', 'Nærmest uenig', 'Helt uenig' eller 'Ved ikke'. Når der i rapporten præsenteres figurer, afrapporteres i de fleste tilfælde en sammenlagt andel af personer, der er helt enige eller nærmest enige. I figurerne og tilhørende tekst benævnes denne andel blot som 'andel enige'.

Selvom alle svarmuligheder for hvert spørgsmål ikke præsenteres i rapportens figurer, vil de fulde svarfordelinger fremgå af tabeller i bilagsmateriale. Bilagsmaterialet findes på Justitsministeriets hjemmeside sammen med forskningsrapporter udgivet af ministeriet. Det bemærkes, at de fulde svarfordelinger, grundet anonymitetshensyn, ikke afrapporteres, hvis antallet

¹⁰ En χ^2 -test og en z-test for to andele giver samme resultatet, hvis testene anvendes på en 2 x 2 betinget fordeling. χ^2 -testen er mindre teknisk krævende at anvende i statistikprogrammet benyttet til analyserne (SPSS). I tilfælde, hvor der er anvendt forskellige vægte for de sammenlignede grupper, kan χ^2 -testen dog ikke anvendes automatisk, og i disse tilfælde anvendes derfor en z-test for to andele i stedet.

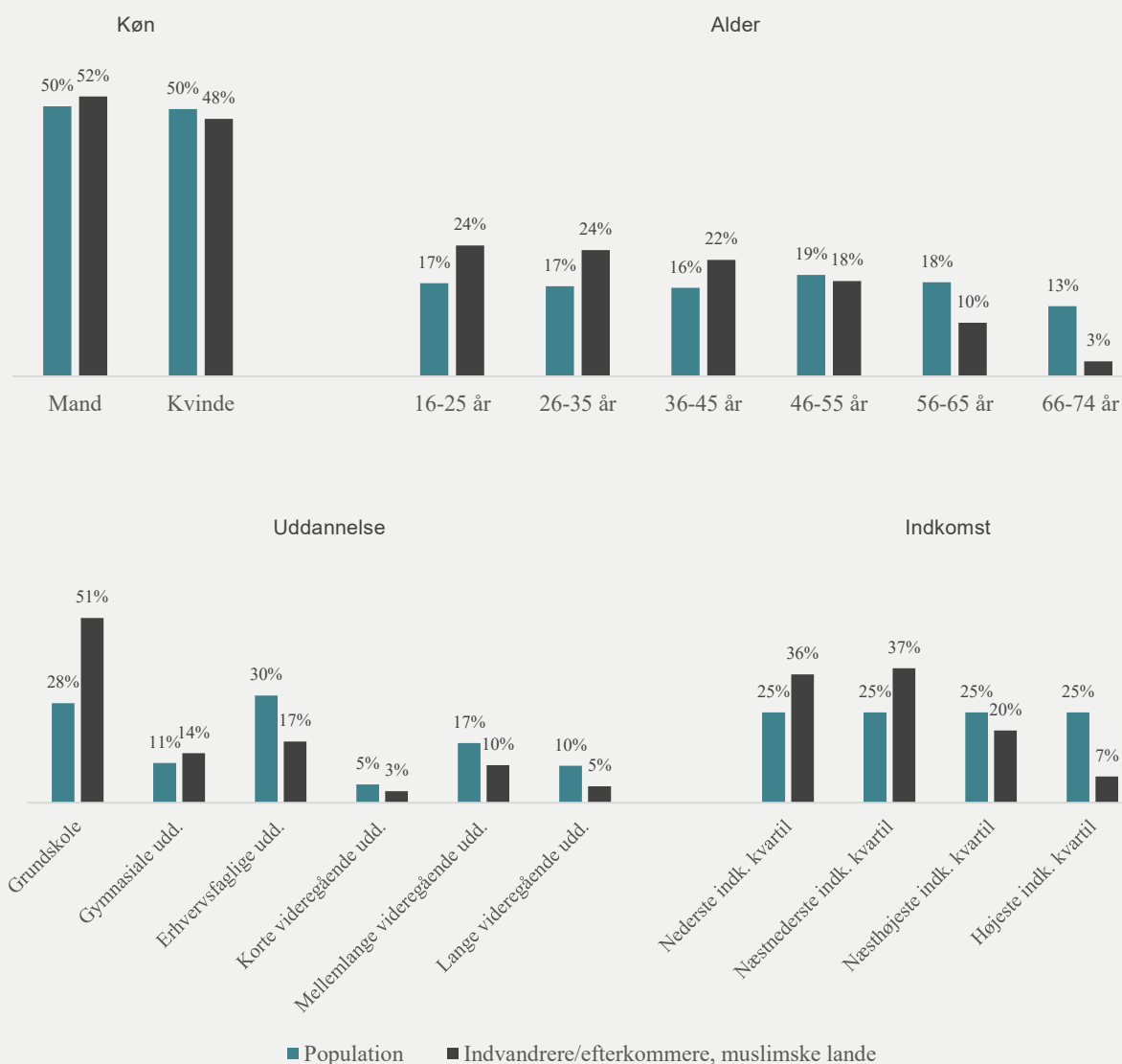
af observationer i en celle i en tabel er under tre. Dette gælder både i rapporten og i bilagstabellerne.

Beskrivende analyser

Rapportens analyser præsenterer deskriptive fund og forskelle mellem populationen og forskellige grupper i samfundet. Det bemærkes, at selv når en figur viser, at der *er* signifikant forskel på holdninger i populationen og holdninger blandt eksempelvis indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, fortæller figuren intet om *årsagen til* denne forskel. En eventuel forskel i holdninger mellem de to grupper kan skyldes mange forskellige forhold. I dette tilfælde er det værd at bemærke, at populationen og indvandrere/efterkommere fra de udvalgte muslimske lande adskiller sig i forhold til kønsfordeling, aldersspredning samt uddannelses- og indkomstniveau. Figur 1.1 viser fordelinger for populationen og indvandrere/efterkommere fra muslimske lande, som har svaret på holdningsspørgeskemaet. Fordelingerne er stort set identiske, hvad angår oplevelsesspørgeskemaet.

Figur 1.1

Populationen og indvandrere/efterkommere fra muslimske lande fordelt på køn, alder, uddannelse og indkomst.

I figur 1.1 ses det, at gruppen af indvandrere/efterkommere fra de udvalgte muslimske lande, som har deltaget i undersøgelsen, adskiller sig fra populationen i den forstand, at der i gruppen indgår en større andel mænd og en større andel personer i de yngre aldersgrupper. Derudover har gruppen overordnet et lavere uddannelsesniveau og en lavere indkomst end populationen.

For at undersøge, hvorvidt forskellen i holdninger og oplevelser mellem populationen og indvandrere/efterkommere fra muslimske lande skyldes forskelle i disse baggrundskarakter-

stika, er der flere steder i rapporten foretaget analyser, som kontrollerer for køn, alder, uddannelse og indkomst.¹¹ Hvis der er en forskel efter denne kontrol, skyldes forskellen i holdninger eller oplevelser ikke forskelle i de nævnte baggrundskarakteristika. Det bemærkes dog, at forskellen i holdninger og oplevelser potentielt kan skyldes andre baggrundskarakteristika, som det ikke er muligt at kontrollere for. Når det via regressionsanalyser testes, om forskellen mellem populationen og indvandrere og efterkommere fra de udvalgte muslimske lande er signifikant, efter kontrol for forskelle i baggrundskarakteristika, benævnes ”populationen” i stedet ”den resterende del af populationen”. ”Populationen” anvendes, når der er tale om et repræsentativt udsnit af hele populationen i Danmark. ”Den resterende del af populationen” anvendes, når der er tale om tilsvarende, men uvægtede, gruppe, hvor indvandrere og efterkommere fra de oversamplede lande ikke indgår.¹² Det bemærkes desuden, at lignende analyser foretages for at belyse eventuelle forskelle i holdninger og oplevelser mellem populationen og indvandrere og efterkommere fra øvrige lande yderligere.

Alle resultater fra regressionsanalyserne fremgår af tabeller i bilagsmaterialet, som findes på Justitsministeriets hjemmeside sammen med forskningsrapporter udgivet af ministeriet.

Populationen opdelt på køn, uddannelse og indkomst

I undersøgelsen er der, i de afsnit kommissionen har fundet relevant, fokus på, om populationens holdninger og oplevelser varierer over køn, uddannelse og indkomst. Hvad angår køn, laves simple sammenligninger af populationen opdelt på mænd og kvinder, hvorefter det testes, om der er signifikante forskelle mellem de to køns svar.

Betydningen af uddannelse og indkomst for holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed undersøges ved anvendelse af regressionsanalyser. Uddannelse og indkomst hænger sammen med en lang række andre forhold, herunder eksempelvis alder, køn og herkomst, som også kan have relevans for oplevelser med og holdninger til ytringsfrihed. Derfor vil det ikke være retvisende at undersøge betydningen af uddannelse og indkomst med simple sammenligninger. I stedet anvendes regressionsanalyser, hvor betydningen af uddannelse og indkomst kan

¹¹ Der er tale om lineære og logistiske regressionsanalyser. I disse analyser indgår en variabel, der indikerer, om personen er en indvandrer/efterkommer fra Tyrkiet, Libanon, Pakistan eller Somalia samt en variabel, der indikerer, hvorvidt personen er indvandrer eller efterkommer fra Sri Lanka eller Vietnam. De to variable adskiller den oversamplede del af personerne fra de nævnte lande fra resten af befolkningen. Dette gøres for, at de to grupper kan sammenlignes med den resterende del af personerne i undersøgelsen, som i højere grad er repræsentativ for populationen i Danmark.

¹² Når der i rapporten laves regressionsanalyser, hvor det testes, om indvandrere/efterkommere fra de udvalgte muslimske lande adskiller sig fra den resterende del af populationen, anvendes uvægtet data. Det vil sige, at det ikke præcis er den population som er præsenteret i figurerne, der testes mod. Det er dog værdt at bemærke, at der i regressionerne kontrolleres for flere af de variable, som populationen ellers er vægtet i forhold til. Vægtene anvendes ikke i regressionsanalyserne, da de mindsker antallet af besvarelser fra indvandrere/efterkommere fra de oversamplede lande. I regressionsanalyserne ønskes et højt antal besvarelser fra de oversamplede grupper for at mindske den statistiske usikkerhed i resultaterne.

undersøges under kontrol for en række forhold.¹³ Regressionerne er beregnet under anvendelse af vægte, der tager højde for sampling og bortfald.

Betydningen af indkomst og uddannelse illustreres ved at vise, hvordan regressionsmodellen forudsiger, at de adspurgte ville have svaret, hvis de alle tilhørte en given indkomst- eller uddannelseskategori.

Når resultaterne for uddannelse og indkomst i analyserne præsenteres, testes signifikans ved at undersøge, om parameterestimatet for den givne uddannelse er signifikant forskellig fra nul og derved forskellig fra referencekategorien. I analyser af uddannelse er grundskoleniveau referencekategori, mens referencekategorien i analyser af indkomst er den laveste indkomstkvarantil. Resultaterne for uddannelsesniveauerne præsenteres i figurer, da det hurtigt bliver uoverskueligt at beskrive de mange kategorier i tekst. Desuden er der oftere signifikante forskelle at afrapportere i analyserne af uddannelse, hvilket kræver mere tekst at beskrive. Resultaterne for indkomstkvartilerne præsenteres i tekst, da antallet af kategorier er mindre og forskellene sjældnere er signifikante.

¹³ Når betydningen af uddannelse undersøges, kontrolleres der for køn, alder, samt om personen er indvandrer eller efterkommer fra et af de oversamplede lande. Når betydningen af indkomst undersøges, kontrolleres der for de førnævnte forhold samt uddannelse.

2

Vigtigheden af ytringsfrihed

Et mål for Ytringsfrihedskommissionens arbejde er at afdække, hvordan vilkårene for ytringsfrihed aktuelt er i Danmark. I det følgende afsnit gennemgås dels, hvordan personerne i undersøgelsen vurderer vigtigheden af ytringsfrihed, og dels deres holdninger til udsagn om borgeres, politikeres og mediers ytringsfrihed.

2.1

Vurdering af ytringsfrihed

Figur 2.1 viser, hvordan populationen i gennemsnit vurderer vigtigheden af en række værdier for det danske samfund på en skala fra nul til ti, hvor nul er slet ikke vigtig, og ti er meget vigtig. De ti værdier optræder alle i Danmarkskanonen.¹⁴

Figur 2.1

Gennemsnitlig vurdering af vigtigheden af forskellige værdier for det danske samfund.*

N: Population = 2129-2237

*Skala fra 0-10, hvor 0 er slet ikke vigtig, og 10 er meget vigtig.

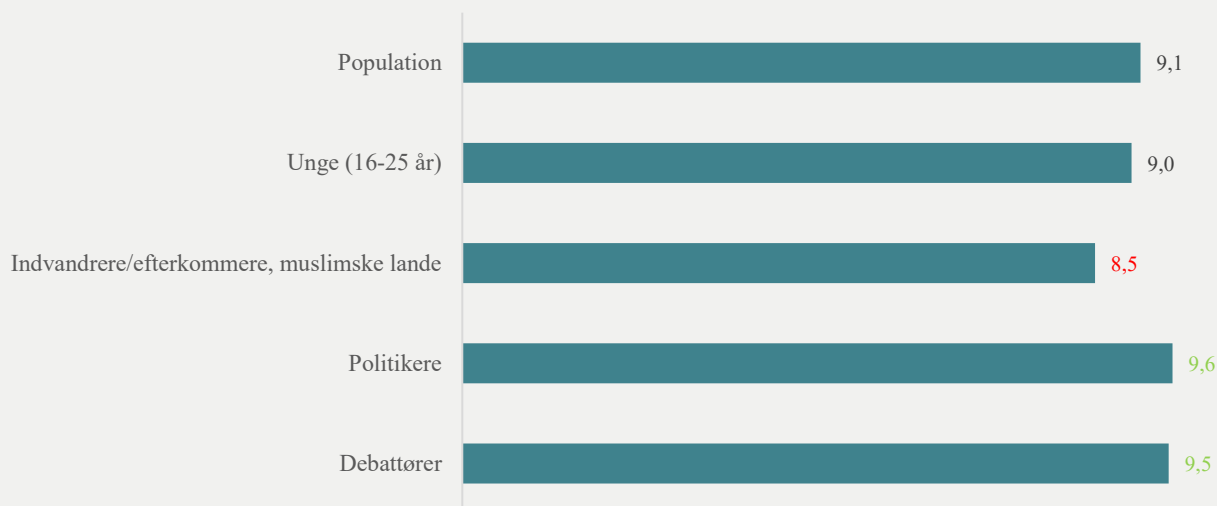
Ytringsfrihed er den af værdierne, der har den tredje højeste gennemsnitlige score kun overgået af værdierne tillid og lighed for loven, som har en signifikant højere gennemsnitlig score end ytringsfrihed. Det skal dog bemærkes, at forskellen i vurderingen af disse værdier er for-

¹⁴ Læs mere om Danmarkskanonen her: <https://www.danmarkskanon.dk/>

holdsvis beskeden, og at de alle ligger i den høje ende af skalalen. Forskellene mellem vurderingen af ytringsfrihed og værdierne, der har en lavere gennemsnitlig score, er også signifikante.

Figur 2.2

Gennemsnitlig vurdering af vigtigheden af ytringsfrihed for det danske samfund.*

N: Population = 2225, Unge (16-25 år) = 508, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 284, Politikere = 1252, Debattører = 320

*Skala fra 0-10, hvor 0 er slet ikke vigtig, og 10 er meget vigtig.

Af figur 2.2 fremgår det, hvordan de forskellige grupper i undersøgelsen vurderer vigtigheden af ytringsfrihed for det danske samfund. Alle grupper vurderer vigtigheden af ytringsfrihed i den højeste del af skalalen. Det fremgår af figuren, at politikere og debattørers vurderinger af vigtigheden af ytringsfrihed i gennemsnit er signifikant højere end populationens. De unges vurdering adskiller sig ikke signifikant fra populationens vurdering, mens indvandrere og efterkommere fra muslimske landes vurdering i gennemsnit er signifikant lavere end populationens. Der er ikke signifikant forskel internt i gruppen mellem indvandrere og efterkommere fra muslimske i forhold til, hvor højt de vurderer vigtigheden af ytringsfrihed.

Det bemærkes, at når der kontrolleres for køn, alder, indkomst og uddannelse, ses stadig en signifikant forskel mellem gruppen af indvandrere og efterkommere fra muslimske lande og den resterende del af populationen i forhold til vurderingen af vigtigheden af ytringsfrihed.

Fokuseres der på indvandrere og efterkommere fra øvrige lande, ligger deres gennemsnitlige vurdering af vigtigheden af ytringsfrihed nogenlunde på niveau med populationen og de unge. Når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst, er der fortsat ingen forskel mellem indvandrere og efterkommere fra øvrige lande og den resterende del af populationen.

Hvad angår de journalister og kunstnere, der har deltaget i undersøgelsen, ligger kunsternes vurdering af vigtigheden af ytringsfrihed på niveau med politikere og debattører, mens journalisternes vurdering ligger højere.

Populationen opdelt på køn

Ser man på, hvordan henholdsvis mænd og kvinder i populationen vurderer vigtigheden af ytringsfrihed, vurderer kvinder den lidt højere end mænd (9,2 for kvinder og 9,1 for mænd). Forskellen er signifikant.

Populationen opdelt på uddannelse

Der ses en signifikant sammenhæng mellem uddannelsesniveau¹⁵ og vurderingen af vigtigheden af ytringsfrihed, når der kontrolleres for køn, alder og herkomst.¹⁶

Figur 2.3

Estimeret gennemsnitlige vurdering af vigtigheden af ytringsfrihed for det danske samfund, givet uddannelsesniveau.*

*Skala fra 0-10, hvor 0 er slet ikke vigtig, og 10 er meget vigtig.

Det fremgår af figur 2.3, at de personer i populationen, som har gymnasiale eller erhvervsfaglige uddannelser, i gennemsnit vurderer vigtigheden af ytringsfrihed lavere end personer med grundskoleuddannelse, mens personer med videregående uddannelser ikke adskiller sig signifikant fra personer med grundskoleuddannelse. Det er værd at bemærke, at alle grupper trods forskellene forsat vurderer ytringsfrihed i den høje ende af skalaen.

¹⁵ Når betydningen af uddannelsesniveau undersøges, anvendes grundskoleniveau som referencekategori. Det vil sige, at de resterende uddannelsesniveauer hver især sammenlignes med grundskoleniveauet.

¹⁶ Med herkomst menes der, om personen er indvandrer eller efterkommer fra et af de oversampledte lande (Tyrkiet, Libanon, Pakistan, Somalia, Vietnam og Sri Lanka).

Populationen opdelt på indkomst

Der ses ingen signifikant sammenhæng mellem indkomst¹⁷ og vurderingen af vigtigheden af ytringsfrihed, når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og herkomst.

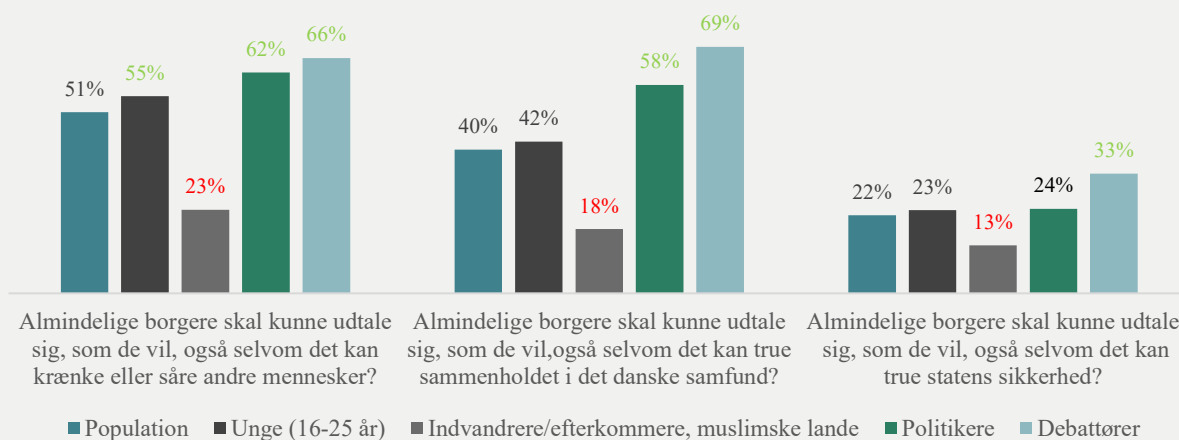
2.2 Holdning til borgeres, politikeres og mediers ytringsfrihed

For at belyse ytringsfrihedens vilkår i Danmark fokuserer et aspekt af Ytringsfrihedskommissionens arbejde på at undersøge opfattelser af, om forskellige grupper bør have ret til at ytre sig under forskellige betingelser. Følgende afsnit fokuserer på, om almindelige borgere, politikere og medier nyder lige høj støtte til retten til at ytre sig. Derudover undersøges det, om støtten til ytringsfrihed er afhængig af, hvilke konsekvenser udtalelser kan have.

Figur 2.4 viser, hvor stor en andel af de forskellige grupper i undersøgelsen, der er enige i, at almindelige borgere skal kunne udtale sig, som de vil, selvom det henholdsvis kan krænke og såre andre mennesker, true sammenholdet i det danske samfund eller true statens sikkerhed.

Figur 2.4

Holdning til **almindelige borgeres** ytringsfrihed (andel enige).

N: Population = 2258, Unge (16-25 år) = 522, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 291, Politikere = 1254, Debattører = 323

Sammenlignes på tværs af de tre spørgsmål, tegner der sig et billede af, at der er flest, der er enige i, at almindelige borgere skal kunne udtale sig, som de vil, selvom det kan krænke eller såre andre mennesker, mens færrest er enige, hvis det kan true statens sikkerhed. Det fremgår

¹⁷ I analyserne er den laveste indkomstkvarantil referencekategori. Det vil sige, at de resterende indkomstkvarterer hver især sammenlignes med den laveste indkomstkvarantil.

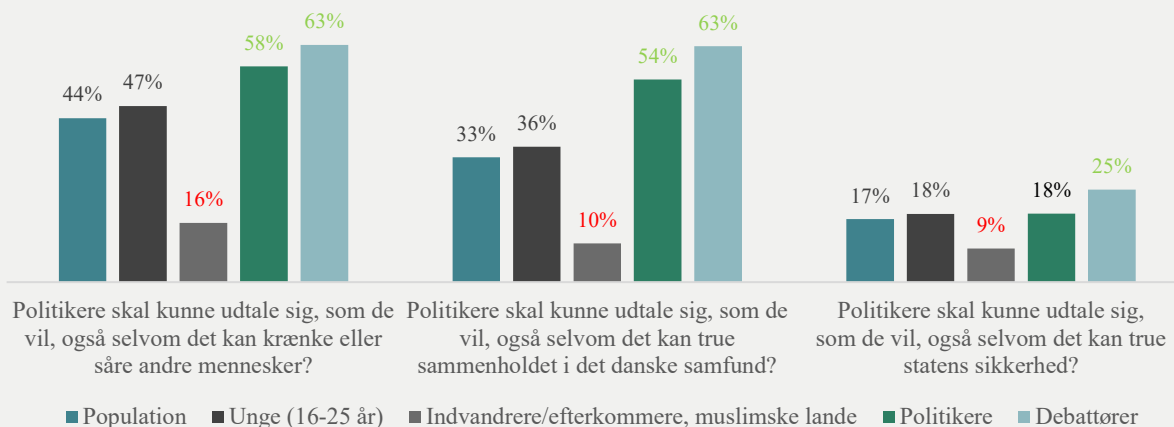
af figur 2.4, at godt halvdelen af populationen er enige, når almindelige menneskers udtalelser kan krænke eller såre andre mennesker, mens det er lidt over en femtedel, der er enige, når det kan true statens sikkerhed. Hvad angår udtalelser, der kan true sammenholdet i det danske samfund, ligger andelen af enige mellem de to andre spørgsmål. Denne tendens gør sig gældende på tværs af grupperne på nær for debattører, hvor andelen af enige er størst for udtalelser, der kan true sammenholdet i samfundet.

En undersøgelse foretaget af Institut for Menneskerettigheder tegner ligeledes et billede af, at ytringsfrihed er vigtig at værne om, selvom mange ytringer opleves som krænkende. Undersøgelsen viser, at 62 pct. af danskerne, der bruger Facebook aktivt, har denne holdning (Zuleta og Laursen 2019).

Det fremgår af figur 2.4, at andelen af politikere og debattører, der er enige, er større end andelen af enige i populationen for alle tre udsagn. Forskellen er signifikant, dog med undtagelse af politikerne i forhold til spørgsmålet om udtalelser, der kan true statens sikkerhed. De unge adskiller sig ikke signifikant fra populationen i forhold til de tre udsagn. Det fremgår endvidere, at andelen af indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, der er enige i udsagnene, er signifikant mindre end for populationen for alle tre udsagn. Forskellen mellem indvandrere og efterkommere fra muslimske lande og den resterende del af populationen er fortsat signifikant, efter der kontrolleres for køn, alder, indkomst og uddannelse. Sammenlignes indvandrere med efterkommere, er der ikke signifikant forskel for de tre udsagn.

Hvad angår indvandrere og efterkommere fra øvrige lande, er der for ingen af udsagnene signifikant forskel i forhold til den øvrige del af populationen, når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst.

Hvad angår de journalister og kunstnere, der har deltaget i undersøgelsen, minder de mest om debattørerne, men med en større andel enige for alle tre udsagn.

Figur 2.5Holdning til **politikeres** ytringsfrihed (andel enige).

N: Population = 2258, Unge (16-25 år) = 522, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 291, Politikere = 1254, Debattører = 323

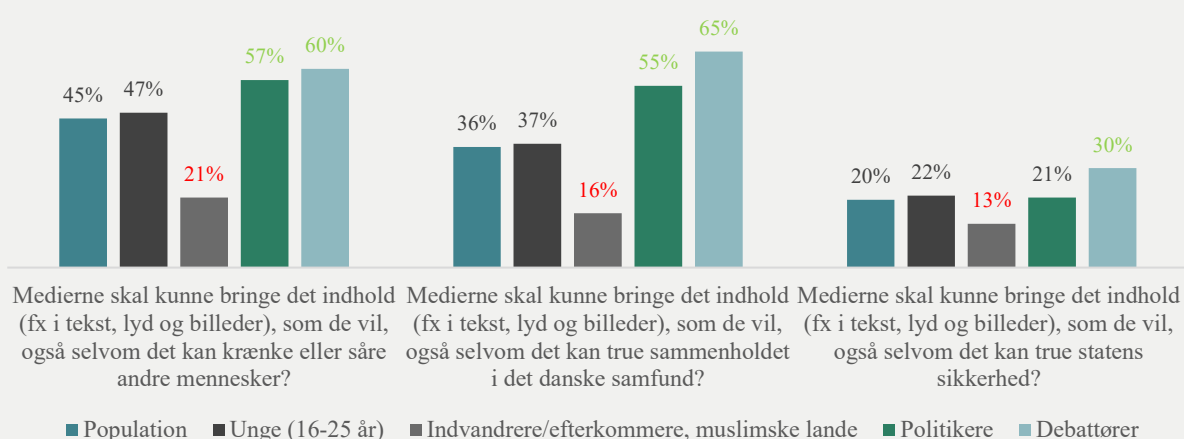
Det billede, som figur 2.4 tegner for holdninger til almindelige borgeres ytringsfrihed, ses ligeledes for holdninger til politikeres ytringsfrihed, jf. figur 2.5. For populationen er andelen af enige størst for udtalelser, der kan krænke eller såre andre mennesker (44 pct.), og er herefter dalende for udtalelser, der kan true sammenholdet i samfundet, hvor en tredjedel er enige og igen dalende til udtalelser, der kan true statens sikkerheder, hvor 17 pct. af populationen er enige. Andelen af politikere og debattører, der er enige, er større end populationen for de tre udsagn. Forskellen er signifikant, dog med undtagelse af politikerne i forhold til spørgsmålet om udtalelser, der kan true statens sikkerhed. De unge adskiller sig ikke signifikant fra populationen i forhold til de tre udsagn. Der er en signifikant mindre andel af indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, der er enige i de tre udsagn i forhold til populationen. Forskellen mellem indvandrere og efterkommere fra muslimske lande og den resterende del af populationen er fortsat signifikant for alle tre udsagn, efter der kontrolleres for køn, alder, indkomst og uddannelse. Der er tilsvarende almindelige borgeres udtalelser ikke signifikant forskel, når indvandrere sammenlignes med efterkommere for de tre udsagn om politikeres udtalelser.

Blandt indvandrere og efterkommere fra øvrige lande placerer andelen af enige, hvad angår udtalelser fra politikere, der kan krænke eller såre andre mennesker eller true sammenholdet i samfundet, sig mellem populationen og indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, dog tættest på andelen for populationen. I forhold til spørgsmålet om statens sikkerhed er andelen blandt indvandrere og efterkommere fra øvrige lande på niveau med populationen. Når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst, er der for ingen af de tre udsagn signifikant forskel mellem indvandrere og efterkommere fra øvrige lande og den resterende del af populationen.

Journalisterne og kunstnerne minder også mest om debattørerne for spørgsmålene vedrørende politikernes ytringer. Andelen af journalister, der er enige, er dog lidt større for alle tre udsagn, mens andelen af enige blandt kunstnerne er en anelse mindre ved udsagnene, om det kan krænke eller såre andre mennesker eller true sammenholdet i samfundet, men på niveau med journalisterne for udtalelser der kan true statens sikkerhed.

Figur 2.6

Holdning til **mediers** ytringsfrihed (andel enige).

N: Population = 2258, Unge (16-25 år) = 522, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 291, Politikere = 1254, Debattører = 323

Samme billede som for almindelige borgeres og politikeres udtalelser gør sig også gældende, når spørgsmålene vedrører medierne, og hvorvidt de skal kunne bringe indhold, der kan krænke eller såre andre mennesker, true sammenholdet i det danske samfund eller true statens sikkerhed. For populationen ses den største andel af enige for indhold, der kan krænke eller såre andre mennesker (45 pct.), mens 36 pct. er enige, når indholdet kan true sammenholdet i det danske samfund, og en femtedel er enige, når indholdet kan true statens sikkerhed. Politikere og debattører er i større omfang enige, end det er tilfældet for populationen. Forskellene er signifikante på nær for politikere ved udsagnet om, at det kan true statens sikkerhed. De unge adskiller sig ikke signifikant fra populationen i forhold til de tre udsagn, hvilket også var tilfældet ved spørgsmålene vedrørende almindelige borgeres og politikeres ytringsfrihed. Der er endvidere en signifikant mindre andel af indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, der er enige i de tre udsagn i forhold til populationen. Forskellen mellem indvandrere og efterkommere fra muslimske lande og den resterende del af populationen er fortsat signifikant, efter der kontrolleres for køn, alder, indkomst og uddannelse. Der er tilsvarende almindelige borgeres og politikeres udtalelser ikke signifikant forskel, når indvandrere sammenlignes med efterkommere for de tre udsagn, om mediernes skal kunne bringe det indhold, som de vil.

I Udlændinge- og Integrationsministeriets medborgerskabsundersøgelse fremgår et lignende resultat, nemlig at en større andel af personer med indvandrer/efterkommer baggrund er restriktive over for mediernes ret til at bringe indhold. Undersøgelsen viser, at 35 pct. af indvandrere og 39 pct. af efterkommerne mener, at der bør indføres restriktioner i aviser for at beskytte folks religion. 13 pct. af personerne med dansk oprindelse har samme holdning (Udlændinge- og Integrationsministeriet 2019).¹⁸

Andelen af journalister og kunstnere, der er enige i, at medierne skal kunne bringe det indhold, som de vil, selvom det kan krænke eller såre andre mennesker, true sammenholdet i det danske samfund eller true statens sikkerhed, er for alle tre udsagn større end andelen af enige for alle andre grupper.

I lighed med indvandrere og efterkommere fra muslimske lande mener en mindre andel af indvandrere og efterkommere fra øvrige lande, at medierne skal kunne bringe det indhold, de vil, selvom det kan krænke eller såre andre mennesker. For udsagnene om sammenholdet i samfundet og statens sikkerhed adskiller indvandrere og efterkommere fra øvrige lande sig ikke fra den resterende del af populationen.

Sammenlignes figur 2.4, 2.5 og 2.6 med hinanden, ses der en tendens til, at der for alle grupper er en større andel, der er enige i, at almindelige borgere skal kunne udtale sig, sammenlignet med andelen, der er enige i, at politikere skal kunne udtale sig, og at medierne skal kunne bringe indhold, der enten kan krænke eller såre andre mennesker, true sammenholdet i det danske samfund eller true statens sikkerhed. Sammenlignes andelen af enige for henholdsvis politikeres ret til at udtale sig og mediers ret til at bringe indhold, ligger disse på næsten samme niveau. Der tegner sig dog et billede af, at andelen af enige blandt alle grupper er lidt større, når det kommer til mediernes ytringsfrihed i forhold til politikernes.

Populationen opdelt på køn

Der ses signifikante forskelle i svarfordelingen for alle spørgsmålene, når populationen fordeles på køn. Andelen af kvinder, der er enige i de forskellige udsagn, er generelt mindre end andelen af mænd, der er enige. Forskellene ligger mellem 12 og 22 procentpoint for de ni spørgsmål om almindelige borgeres, politikeres og mediers ytringsfrihed. De største forskelle på 21-22 procentpoint ses for spørgsmålene angående, at almindelige borgere og politikeres udtalelse skal kunne ske, og at indhold skal kunne bringes i medierne, selvom det kan krænke eller såre andre mennesker. For disse spørgsmål er 33-40 pct. af kvinderne enige sammenlignet med 54-61 pct. af mændene.

¹⁸ Det bemærkes, at Udlændinge- og Integrationsministeriet undersøger holdninger i gruppen af indvandrere og efterkommere i Danmark som helhed, mens indeværende undersøgelse belyser holdninger blandt indvandrere og efterkommere fra udvalgte lande. Det er således ikke de præcis samme grupper, som sammenlignes. Ydermere belyser indeværende undersøgelse holdninger blandt et repræsentativt udsnit af hele den danske population, mens Udlændinge- og Integrationsministeriets undersøgelse belyser holdninger blandt gruppen af personer med dansk oprindelse.

Populationen opdelt på uddannelse

Der ses signifikante sammenhænge mellem populationens uddannelsesniveau og andelen af enige i forhold til syv af de ni spørgsmål om almindelige borgeres, politikeres og mediers ytringsfrihed, jf. figur 2.7. Resultaterne er kontrolleret for køn, alder og herkomst. For spørgsmålene om, hvorvidt henholdsvis almindelige borgere og politikere skal kunne udtale sig, som de vil, også selvom det kan true statens sikkerhed, ses ingen signifikant sammenhæng med uddannelsesniveau.

Figur 2.7

Holdning til **almindelige borgeres, politikeres og mediers** ytringsfrihed (estimeret andel enige), fordelt efter uddannelse.

Det fremgår af figur 2.7, at der samlet set er en tendens til, at der er en større andel af personer med lange videregående uddannelser, som er enige i, at almindelige borgere, politikere og medier skal kunne ytre sig på trods af mulige konsekvenser, end andelen af personer med grundskoleuddannelse. Personer med gymnasiale uddannelser samt korte eller mellemlange videregående uddannelser er også mere tilbøjelige til at være enige heri, mens der ikke er

signifikant forskel på holdningerne til disse spørgsmål mellem personer med erhvervsfaglige uddannelser og grundskoleuddannelse.

Populationen opdelt på indkomst

Det er undersøgt, hvorvidt populationens holdninger til, om almindelige borgere, politikere og medierne skal kunne udtale sig og bringe indhold, som de vil, varierer i forhold til populationens indkomstniveau, når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og herkomst. For spørgsmålene, der angår udtalelser og indhold, som kan henholdsvis krænke eller såre andre mennesker, er forskellen i andel enige mellem indkomstgrupperne signifikante. Hvad angår om udtalelserne og indholdet kan true sammenholdet i samfundet og statens sikkerhed er der ikke variationer på tværs af indkomstniveau. Med hensyn til udsagnene om, hvorvidt almindelige borgere og politikere skal kunne udtale sig, selvom det kan krænke eller såre andre, er en signifikant større andel af personer i den næsthøjeste indkomstkvar til enige heri (estimeret andel henholdsvis 57 og 48 pct.) end personer i den laveste indkomstkvar til (estimeret andel henholdsvis 47 og 42 pct.). En signifikant større andel af dem fra den højeste indkomstkvar til (estimeret andel 49 pct.) er enige i, at medierne skal kunne bringe det indhold, som de vil, selvom det kan krænke eller såre andre mennesker, end dem fra den laveste indkomstkvar til (estimeret andel 42 pct.).

2.3

Opsamling

Formålet med dette afsnit er at afdække, hvordan vilkårene for ytringsfrihed aktuelt er i Danmark. Overordnet set vurderer alle grupper i undersøgelsen, at ytringsfrihed er en vigtig værdi for det danske samfund. Indvandrere og efterkommere fra muslimske lande vurderer dog vigtigheden af ytringsfrihed signifikant lavere end populationen. Når det efterfølgende undersøges, om opbakningen til ytringsfrihed er afhængig af, hvilke konsekvenser ytringer kan have – henholdsvis krænke eller såre andre mennesker, true sammenholdet i samfundet og true statens sikkerhed – ses der en tendens til, at opbakningen til ytringsfrihed mindskes, jo større samfundsmæssige konsekvenser udtalelserne kan have. Der ses en tendens til, at der er større opbakning til almindelige borgeres ret til at ytre sig i forhold til politikere og mediers. Derudover tegner der sig generelt et billede af, at opbakningen til ytringsfrihed er størst blandt politikere og debattører og mindst blandt indvandrere og efterkommere fra muslimske lande.

3

Begrænsninger i ytringsfrihed

I dette afsnit afdækkes kendskab og holdninger til rettigheder og begrænsninger i ytringsfrihed, herunder lovligheden af en række scenarier og handlinger. Personerne i undersøgelsen er spurgt til, hvad de *tror* er ulovligt, og hvad de mener *bør* være ulovligt. Afsnit 3.1 afdækker, hvor stor en andel af de forskellige grupper i undersøgelsen der *tror*, at bestemte kommentarer er ulovlige at skrive på de *sociale medier*, og hvor stor en andel af de forskellige grupper der mener, at tilsvarende kommentarer *bør* være ulovlige at skrive på de *sociale medier*. Halvdelen af personerne i undersøgelsen har fået disse spørgsmål vedrørende *sociale medier*. Der er foretaget identiske analyser, hvor den anden halvdel af personerne i undersøgelsen er spurgt til, om de *tror*, at kommentarerne er ulovlige at skrive i *traditionelle medier*, samt om de mener, at kommentarerne bør være ulovlige at skrive i *traditionelle medier*. Da resultaterne for analyserne for kommentarer på de *sociale* og i de *traditionelle medier* overordnet viser det samme, både hvad angår overordnede niveauer for hvert spørgsmål og forskelle mellem grupperne, præsenteres alene analyserne for de *sociale medier*. Med *sociale medier* menes der eksempelvis Facebook, Twitter, Instagram og blogs, mens der med *traditionelle medier* eksempelvis menes aviser, radio og tv.

Afsnit 3.2 omhandler et eksperiment, der har til formål at belyse holdninger til, om det skal være ulovligt henholdsvis at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark og at kritisere islam.

3.1

Hvad er ulovligt, og hvad *bør* være ulovligt på sociale medier?

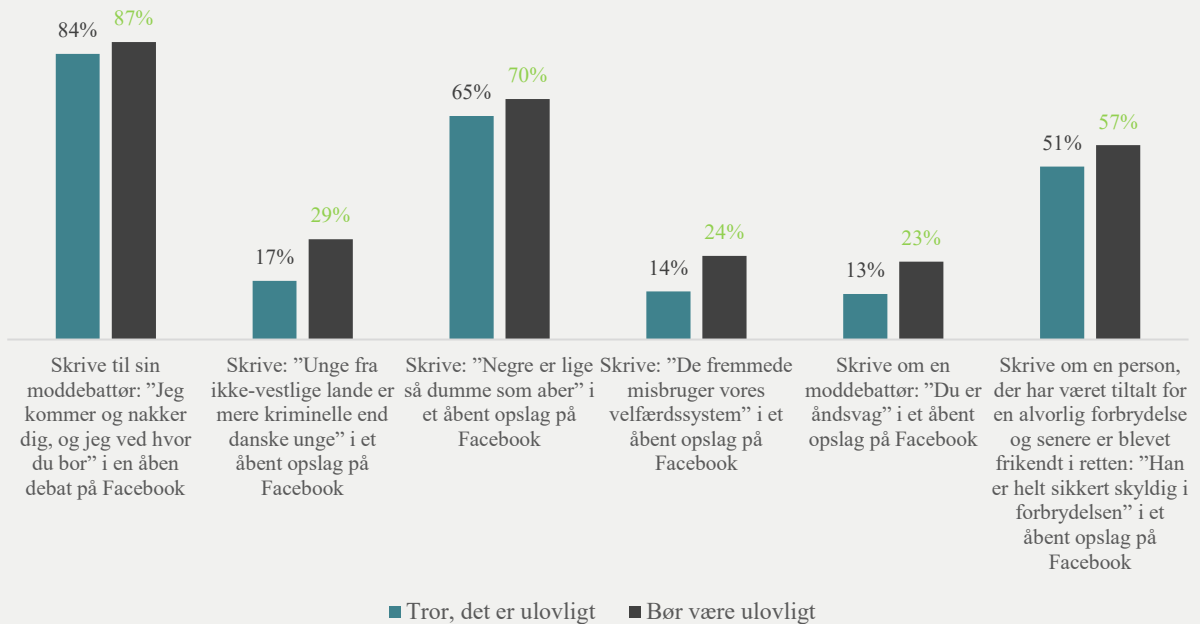
Figur 3.1 viser andelen af populationen, der *tror*, at det er ulovligt at skrive seks forskellige kommentarer i et åbent opslag på Facebook, samt om de mener, at de tilsvarende kommentarer *bør* være ulovlige.

De seks kommentarer er udvalgt af Ytringsfrihedskommissionen, så tre af dem repræsenterer kommentarer, der typisk vil være strafbare at skrive i et åbent opslag på Facebook, og som derfor er forbundet med begrænsninger i ytringsfrihed. Det gælder truslen: ”Jeg kommer og nakker dig, og jeg ved hvor du bor”, den racistiske kommentar: ”Negre er lige så dumme som aber” og æreskrænkelsen/bagvaskelsen ved at skrive om en person, der har været tiltalt for en alvorlig forbrydelse og senere er blevet frikendt i retten: ”Han er helt sikkert skyldig i forbrydelsen”. De resterende tre kommentarer vil typisk ikke være strafbare at skrive hverken i et åbent opslag på Facebook eller i traditionelle medier.

Afsnittet tager afsæt i Ytringsfrihedskommissionens arbejde med at afdække forskellige gruppers kendskab og holdninger til rettigheder og begrænsninger i ytringsfrihed.

Figur 3.1

Andel der *tror*, at scenarier er ulovlige i Danmark, samt andel der mener, at scenarier *bør* være ulovlige i Danmark.

N: Population = 1108

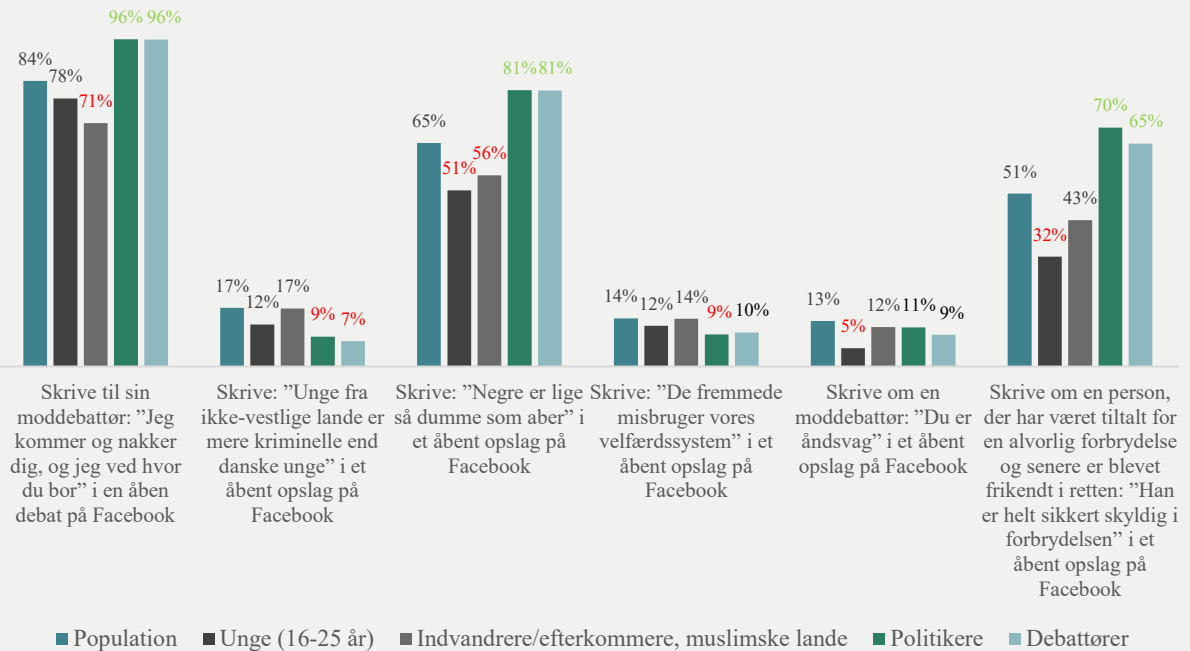
Overordnet er der i nogen grad en overensstemmelse mellem, hvad, populationen *tror*, er ulovligt, og hvad, de mener, *bør* være ulovligt, jf. figur 3.1. For hvert spørgsmål er der dog en større andel, der mener, at kommentaren *bør* være ulovlig, end andelen der *tror*, at kommentaren er ulovlig. Denne forskel er for alle seks udsagn signifikant. Det udsagn, som flest *tror*, at det er ulovligt at skrive, er: "Jeg kommer og nakker dig, og jeg ved, hvor du bor" til sin moddebattør. Samtidig er det kommentaren, som flest mener, *bør* være ulovlig. Herefter følger udsagnet: "Negre er lige så dumme som aber" og at skrive om en person, der har været tiltalt for en alvorlig forbrydelse og senere er blevet frikendt i retten: "Han er helt sikkert skyldig i forbrydelsen". Disse tre kommentarer, som de største andele af populationen både *tror* er ulovlige og mener *bør* være ulovlige, er også de kommentarer, jf. tidligere, der typisk vil være strafbare at skrive i et åbent opslag på Facebook.

Hvilke udsagn, *tror* de forskellige grupper, er ulovlige?

I figur 3.2 præsenteres andelen inden for hver af grupperne i undersøgelsen, som *tror*, at den givne kommentar er ulovlig at skrive i et åbent opslag på Facebook.

Figur 3.2

Andel der *tror*, at scenarier er ulovlige i Danmark.

N: Population = 1108, Unge (16-25 år) = 240, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 126, Politikere = 627, Debattører = 161

De tre udsagn, som de største andele af populationen *tror* er ulovlige at skrive i et åbent opslag på Facebook, er ligeledes de tre udsagn, som der på tværs af de andre grupper i undersøgelsen, er flest der *tror*, er ulovlige at skrive, jf. figur 3.1 og 3.2. Det fremgår af figur 3.2, at der er en signifikant større andel politikere og debattører, som *tror*, at de tre kommentarer er ulovlige, sammenlignet med populationen. For de resterende tre kommentarer er der en tendens til, at en mindre andel politikere og debattører *tror*, at disse kommentarer er ulovlige, sammenlignet med populationen. Denne tendens er dog ikke i alle tilfælde signifikant.

For de fleste kommentarer ses en tendens til, at en mindre andel af de unge og af indvandrere og efterkommere fra muslimske lande *tror*, at kommentarerne er ulovlige, sammenlignet med populationen. Tendensen er dog ikke signifikant for alle kommentarerne.

Det er undersøgt, hvorvidt der er en forskel på, hvad indvandrere og efterkommere fra muslimske lande og den resterende del af populationen *tror*, er ulovligt, når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst. Sandsynligheden for, at indvandrere og efterkommere fra muslimske lande *tror*, at det er ulovligt at skrive: "Jeg kommer og nakker dig, og jeg ved hvor du bor" i et åbent opslag på Facebook, er fortsat signifikant lavere end for den resterende del af populationen. En signifikant forskel ses ikke for andre af kommentarerne. Der er ikke signifikant forskel, når indvandrere sammenlignes med efterkommere for nogle af kommentarerne.

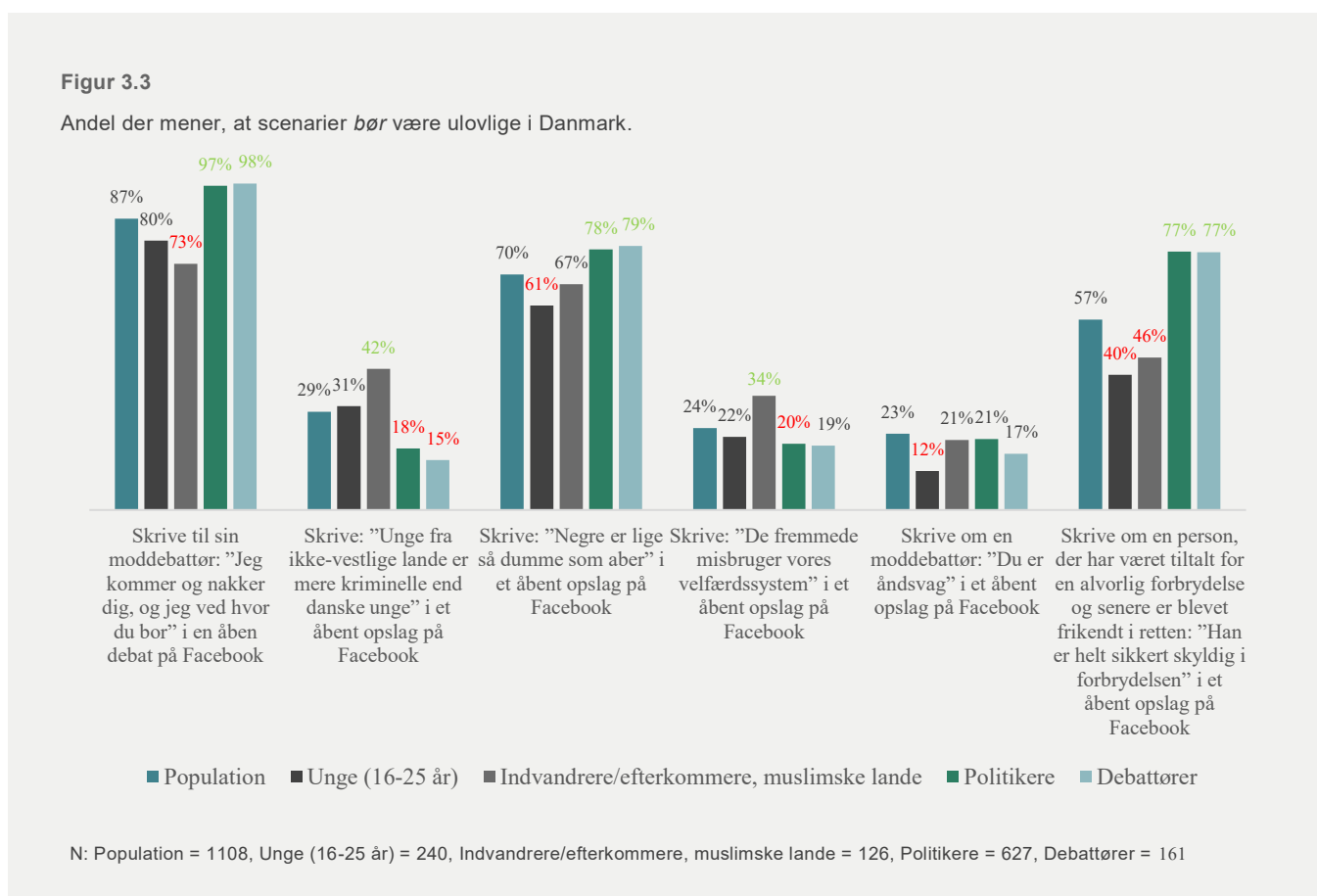
Sandsynligheden for at indvandrere og efterkommere fra øvrige lande *tror*, at det er ulovligt at skrive: "Jeg kommer og nakker dig, og jeg ved, hvor du bor" til sin moddebattør og skrive

om en person, der har været tiltalt for en alvorlig forbrydelse og senere er blevet frikendt: ”Han er helt sikkert skyldig i forbrydelsen” i et åbent opslag på Facebook, er signifikant lavere end tilsvarende sandsynlighed for den resterende del af populationen, når der kontrolleres for køn, alder, indkomst og uddannelse. Hvad angår de resterende fire kommentarer, er forskellen til den resterende del af populationen kun signifikant, hvad angår, om man *tror*, det er ulovligt at skrive: ”De fremmede misbruger vores velfærdssystem”, hvor sandsynligheden for at *tro*, at det er ulovligt, er signifikant højere for indvandrere og efterkommere fra øvrige lande, sammenlignet med den resterende del af populationen efter kontrol for baggrundskarakteristika.

Hvad angår journalister og kunstnere, ligner deres svar i højere grad politikerne og debattørernes svar end populationens svar, når der spørges til, hvilke scenarier, de *tror*, er ulovlige.

Hvilke udsagn bør være ulovlige ifølge de forskellige grupper?

Figur 3.3 viser andelen inden for hver af grupperne, som mener, at den givne kommentar *bør* være ulovlig at skrive i et åbent opslag på Facebook.

Det fremgår af figuren, at de tre udsagn, som de største andele af populationen mener *bør* være ulovlige at skrive i et åbent opslag på Facebook, jf. figur 3.1, også gælder på tværs af de andre grupper i undersøgelsen. Dette er tilsvarende tendensen, som fremgik af figur 3.2, der angår, om man *tror* udsagnene er ulovlige. Ligeledes ses det, at der er en signifikant større andel politikere og debattører, der mener, at de tre kommentarer *bør* være ulovlige, sammenlignet med populationen.

Der er en tendens til, at unge i mindre omfang end populationen mener, at disse tre kommentarer *bør* være ulovlige. Forskellen er dog ikke i alle tilfælde signifikant.

For spørgsmålene om, hvorvidt det *bør* være ulovligt at skrive: ”Jeg kommer og nakker dig, og jeg ved, hvor du bor” og at skrive om en person, der har været tiltalt for en alvorlig forbrydelse og senere er blevet frikendt i retten: ”Han er helt sikkert skyldig i forbrydelsen” i et åbent opslag på Facebook, mener en signifikant mindre andel indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, at dette *bør* være ulovligt, sammenlignet med populationen. Der ses fortsat en signifikant forskel mellem indvandrere og efterkommere fra muslimske lande og den resterende del af populationen, når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst for kommentaren om truslen, mens der ikke længere er signifikant forskel, hvad angår kommentaren om æreskrænkelsen/bagvaskelsen.

Figur 3.3 viser, at der ikke er signifikant forskel mellem populationen og indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, hvad angår andelen, der mener, at det *bør* være ulovligt at skrive: ”Negre er lige så dumme som aber” og ”Du er åndsvag” i et åbent opslag på Facebook. Når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst, er der fortsat ingen forskel mellem indvandrere og efterkommere fra muslimske lande og den resterende del af populationen.

Sammenlignet med populationen mener en signifikant større andel indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, at det *bør* være ulovligt at skrive både: ”Unge fra ikke-vestlige lande er mere kriminelle end danske unge” og ”De fremmede misbruger vores velfærdssystem” i et åbent opslag på Facebook. Forskellene forbliver signifikante, når indvandrere og efterkommere fra muslimske lande sammenlignes med den resterende del af populationen, og der samtidig kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst.

Ses der på, om der er signifikant forskel, når indvandrere sammenlignes med efterkommere fra de muslimske lande, er dette tilfældet for to af de seks kommentarer. Det ses for kommentaren: ”Jeg kommer og nakker dig, og jeg ved, hvor du bor”, hvor en signifikant større andel af efterkommere mener, at dette *bør* være ulovligt i forhold til indvandrere. Modsat mener en signifikant mindre andel af efterkommere, at kommentaren: ”De fremmede misbruger vores systemet” *bør* være ulovlig, sammenlignet med andelen af indvandrere. Efterkommernes besvarelser for disse kommentare minder derfor mere om populationens end indvandrernes besvarelser.¹⁹

¹⁹ Det skal understreges, at selvom forskellen mellem indvandrere og efterkommere er signifikant, er resultatet baseret på et relativt lille datagrundlag og følgelig behæftet med statistisk usikkerhed. Endvidere er der ikke kontrolleret for baggrundskarakteristika, som alder, køn, indkomst med videre. Det kan derfor ikke udelukkes, at sammenhængen kan skyldes andre faktorer end, at man er indvandrer eller efterkommer.

Sandsynligheden for at indvandrere og efterkommere fra øvrige lande mener, at det *bør* være ulovligt at skrive: ”Jeg kommer og nakker dig, og jeg ved, hvor du bor” til sin moddebattør, og skrive om en person, der har været tiltalt for en alvorlig forbrydelse og senere er blevet frikendt: ”Han er helt sikkert skyldig i forbrydelsen” i et åbent opslag på Facebook, er signifikant lavere end tilsvarende sandsynlighed for den resterende del af populationen, når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst. For de resterende fire kommentarer, ligner holdningerne blandt indvandrere og efterkommere fra øvrige lande holdningerne i den resterende del af populationen, når der kontrolleres for de omtalte baggrundskarakteristika.

Hvad angår journalister, ligner deres svar i højere grad politikerne og debattørernes svar, end populationens svar. På enkelte spørgsmål ligner kunstnernes svar i højere grad populationens, end de ligner politikernes, debattørernes og journalisternes.

Populationen opdelt på køn

Opdeles populationen på henholdsvis mænd og kvinder, ses der signifikante forskelle på svarfordelingerne for flere af kommentarerne, både hvad angår, om man *tror*, kommentarerne er ulovlige, samt om man mener, de *bør* være ulovlige.

Når personerne spørges til, om de *tror*, det er ulovligt at skrive: ”Negre er lige så dumme som aber” i et åbent opslag på Facebook, svarer en signifikant større andel mænd (72 pct.) end kvinder (60 pct.), at de *tror*, det er ulovligt.

En signifikant større andel kvinder (33 pct.) end mænd (25 pct.) mener, at det *bør* være ulovligt at skrive: ”Unge fra ikke-vestlige lande er mere kriminelle end danske unge” i et åbent opslag på Facebook.

Ligeledes mener en signifikant større andel kvinder (29 pct.) end mænd (20 pct.), at det *bør* være ulovligt at skrive: ”De fremmede misbruger vores velfærdssystem” i et åbent opslag på Facebook.

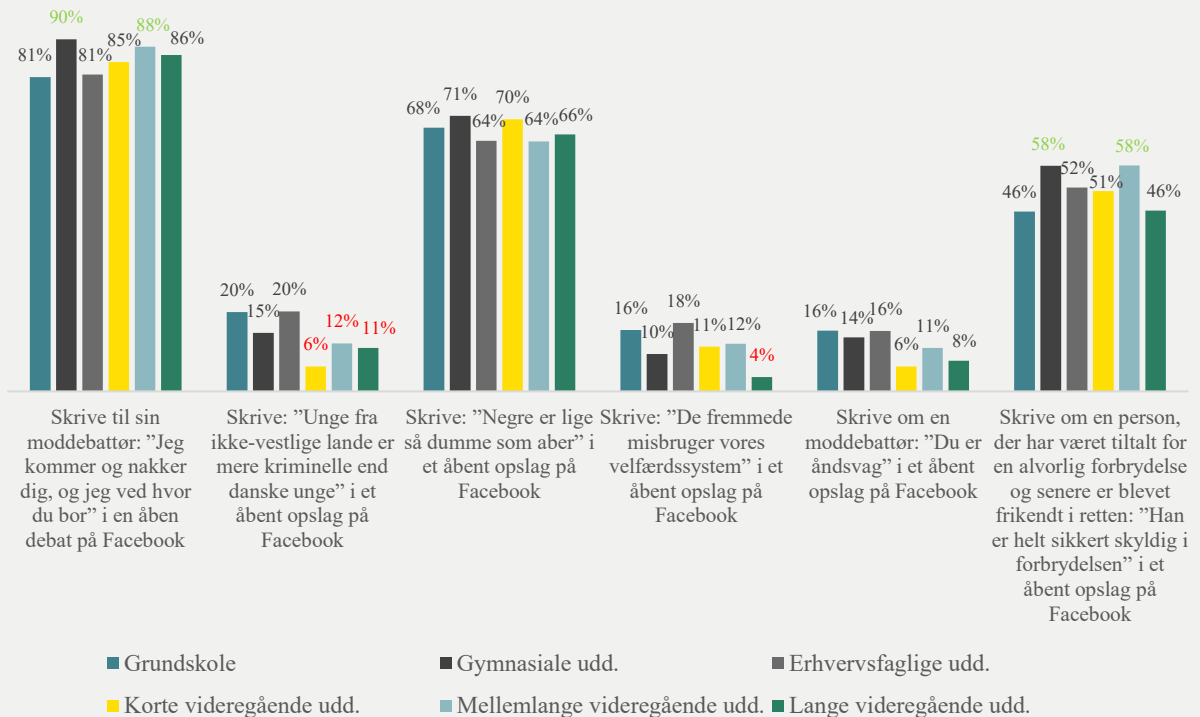
For de øvrige spørgsmål ses der ikke signifikante forskelle mellem mænd og kvinder.

Populationen opdelt på uddannelse

Det er undersøgt, om populationens uddannelsesniveau har betydning for, hvilke kommentarer, man *tror*, er ulovlige, og hvilke kommentarer, man mener, *bør* være ulovlige at skrive i et åbent opslag på Facebook, når der kontrolleres for køn, alder og herkomst.

Figur 3.4

Estimeret andel, der *tror*, at scenarier er ulovlige i Danmark, givet uddannelsesniveau.

I figur 3.4 fremgår den estimerede andel personer inden for hvert uddannelsesniveau, der *tror*, at de seks kommentarer er ulovlige at skrive i et åbent opslag på Facebook. Hvad angår, om man *tror*, det er ulovligt at skrive: "Jeg kommer og nakker dig, og jeg ved, hvor du bor" i en åben debat på Facebook, er andelen af personer med gymnasiale- eller mellemlange videregående uddannelser, der *tror*, at kommentaren er ulovlig, signifikant større end andelen af personer med grundskoleniveau. Fokuseres der på de resterende uddannelsesniveauer ses ingen signifikant forskel fra grundskoleniveauet. Tilsvarende tendens gør sig gældende, hvad angår andelen, der *tror*, det er ulovligt at skrive om en person, der har været tiltalt for en alvorlig forbrydelse og senere er blevet frikendt i retten: "Han er helt sikkert skyldig i forbrydelsen" i et åbent opslag på Facebook.

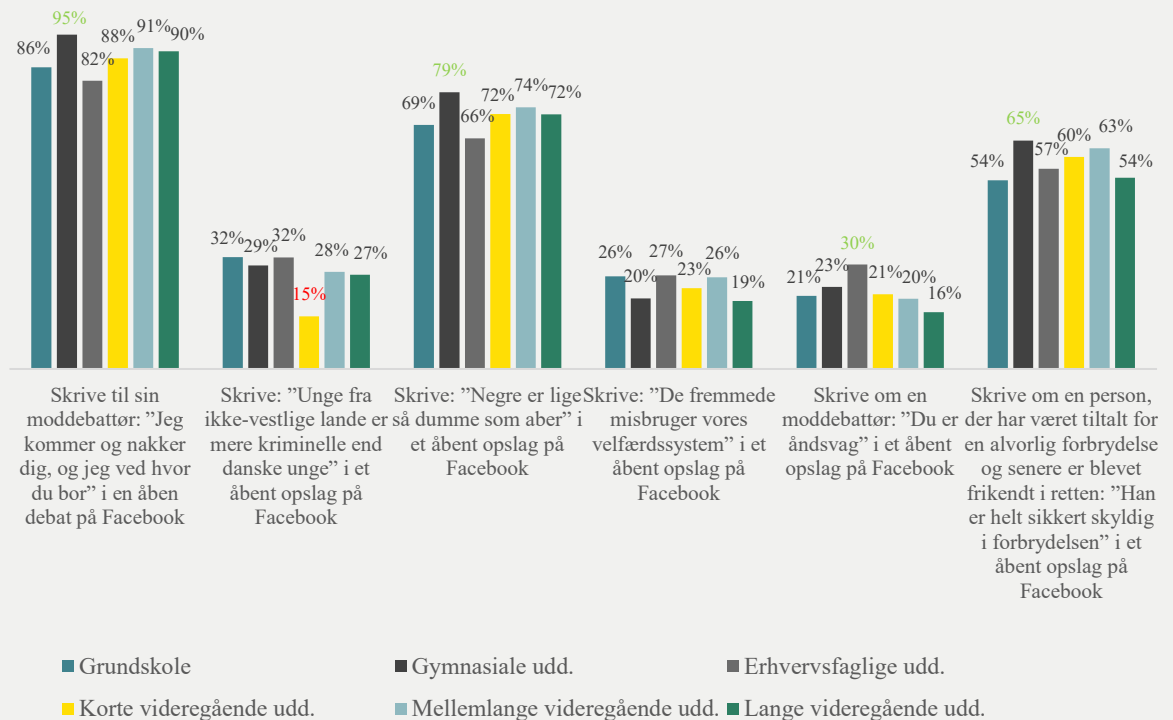
Der ses ingen signifikante forskelle mellem personer med grundskoleniveau og de resterende uddannelsesniveauer, hvad angår andelen, der *tror*, at det er ulovligt at skrive: "Negre er lige så dumme som aber" i et åbent opslag på Facebook.

Fokuseres der i figur 3.4 på de tre kommentarer, som færrest, uanset uddannelsesniveau, *tror* er ulovlige, ses en tendens til, at en mindre andel personer med videregående uddannelser *tror*, at kommentarerne er ulovlige at skrive åbent på Facebook. Det er dog ikke i alle tilfælde, at forskellen til grundskoleniveauet er signifikant.

Af Figur 3.5 fremgår den estimerede andel personer inden for hvert uddannelsesniveau, der mener, at de seks kommentarer *bør være* ulovlige at skrive åbent på Facebook.

Figur 3.5

Estimeret andel, der mener, at scenarier *bør* være ulovlige i Danmark, givet uddannelsesniveau.

Fokuseres der i figur 3.5 på de tre kommentarer, som de største andele, uanset uddannelsesniveau, mener *bør* være ulovlige: "Jeg kommer og nakker dig, og jeg ved hvor du bor", "Negre er lige så dumme som aber" og "Han er helt sikkert skyld i forbrydelsen", ses det, at andelen af enige blandt personer med gymnasiale uddannelser er signifikant større end andelen af personer med grundskoleniveau. Ingen af de andre uddannelsesniveauer adskiller sig signifikant fra grundskoleniveauet for disse tre kommentarer.

Andelen af personer med korte videregående uddannelser, der mener, at det *bør* være ulovligt at skrive: "Unge fra ikke-vestlige lande er mere kriminelle end danske unge" i et åbent opslag på Facebook, er signifikant mindre end andelen af personer med grundskoleniveau.

Hvad angår kommentaren: "Du er åndssvag", mener en signifikant større andel personer med erhvervsfaglige uddannelser, at kommentaren *bør* være ulovlig at skrive åbent på Facebook, sammenlignet med personer med grundskoleniveau.

Populationen opdelt på indkomst

Det er undersøgt, hvorvidt indkomstniveau har betydning for populationens sandsynlighed for at *tro*, at de seks kommentarer er ulovlige at skrive på Facebook samt sandsynligheden for at mene, at udsagnene *bør* være ulovlige at skrive. For alle seks udsagn gælder det, at der ikke er signifikant sammenhæng med indkomst. I disse analyser er der kontrolleret for køn, alder, uddannelse og herkomst.

Bør det være ulovligt at argumentere for indførelsen af sharia-lov og at kritisere islam?

Et centralt aspekt i Ytringsfrihedskommissionens arbejde er at undersøge, om der findes udbredte opfattelser af, at bestemte ytringer, herunder om religiøse emner, ikke skal være omfattet af samme ytringsfrihed som andre ytringer.

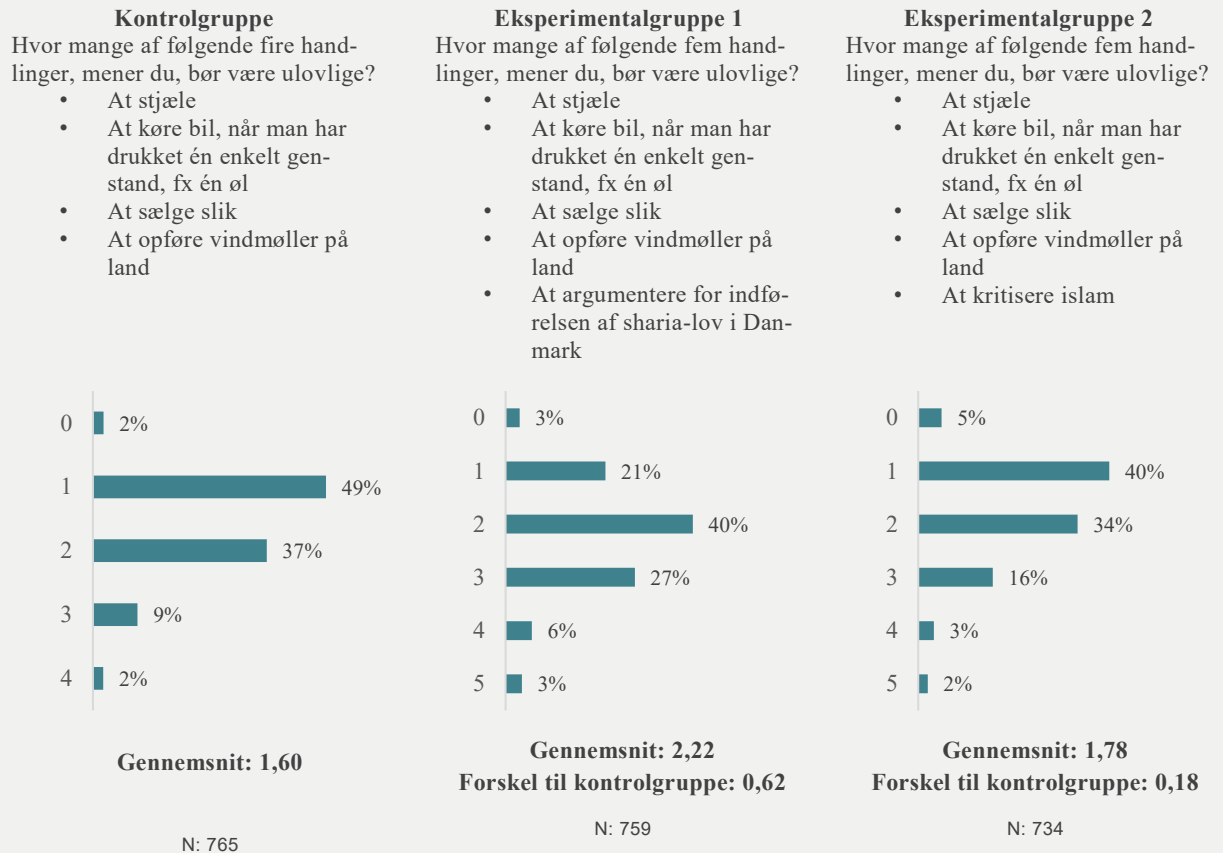
I figur 3.6 er populationen inddelt i tre grupper, henholdsvis kontrolgruppe, eksperimentalgruppe ét og eksperimentalgruppe to. Eksperimentet udføres på en sådan måde, at der ikke spørges direkte ind til, om det bør være ulovligt henholdsvis at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark og kritisere islam, men blot til, hvor mange handlinger på en liste, der bør være ulovlige. Dette gøres for at belyse holdninger, som personerne ikke nødvendigvis vil afsløre, hvis de bliver spurgt direkte. Resultaterne af eksperimentet kan på grund af dette design fortolkes således, at (100 gange) forskellen i det gennemsnitlige antal handlinger, som kontrolgruppen og henholdsvis hver af de to eksperimentalgrupper ønsker skal være ulovlige, viser den procentandel i populationen, der ønsker, at det skal være ulovligt henholdsvis at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark og at kritisere islam.

Da forskellene mellem kontrolgruppen og hver af eksperimentalgrupperne i figur 3.6 er på henholdsvis 0,62 og 0,18, kan resultatet derfor tolkes sådan, at 62 pct. af populationen mener, at det bør være ulovligt at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark, mens 18 pct. af populationen mener, at det bør være ulovligt at kritisere islam. Andelen, der mener, at det bør være ulovligt at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark, er signifikant større, end andelen der mener, at det bør være ulovligt at kritisere islam. Disse to andele er udregnet ved at trække det gennemsnitlige antal handlinger, som kontrolgruppen mener,²⁰ bør være ulovlige, fra henholdsvis gennemsnittet for eksperimentalgruppe ét og eksperimentalgruppe to.

²⁰ For at validere metoden, er personerne i kontrolgruppen efterfølgende spurgt til, hvorvidt de mener, at hver af de to handlinger bør være ulovlige. Her svarer 61 pct. af kontrolgruppen, at de er enige i, at det bør være ulovligt at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark. Samtidig svarer 28 pct., at de er enige i, at det bør være ulovligt at kritisere islam. Andelen i kontrolgruppen, der er enige i, at det bør være ulovligt at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark, er stort set identisk med den tilsvarende andel, der udregnes på baggrund af eksperimentet (henholdsvis 61 og 62 pct.). Det samme er ikke tilfældet for de tilsvarende andele, der er enige i, at det bør være ulovligt at kritisere islam (henholdsvis 28 og 18 pct.). Dette kan skyldes, at relativt mange er i tvivl om, hvorvidt det bør være ulovligt at kritisere islam. Af de 28 pct. i kontrolgruppen, der svarer, at de er meget enige eller nærmest enige, har 16 procentpoint svaret nærmest enig. Den del af personerne, der er inkluderet i eksperimentalgruppe to, har ikke fået muligheden for at svare "nærmest enige" på spørgsmålet om, hvorvidt det bør være ulovligt at kritisere islam. De, som er nærmest enige i denne gruppe, vil muligvis ikke have angivet, at det bør være ulovligt at kritisere islam, hvis spørgsmålets svarmuligheder var sat mere skarpt op, som de er for eksperimentalgruppen.

Figur 3.6

Eksperiment: Hvor mange handlinger bør være ulovlige?

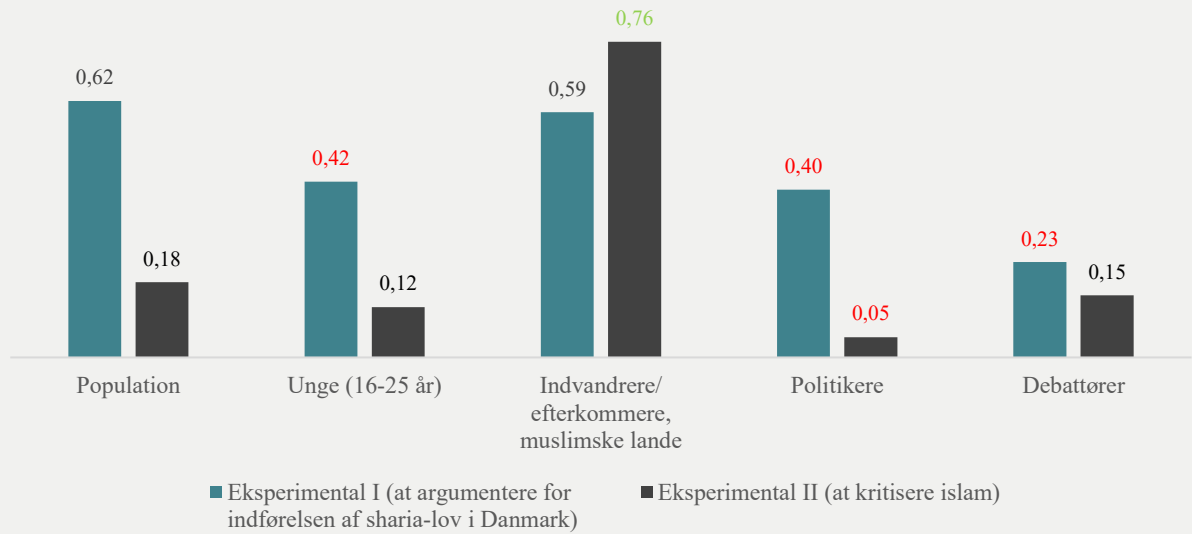

Sharia-lov og kritik af islam – gruppernes holdninger

I figur 3.7 er resultaterne fra eksperimentet fordelt på grupperne i undersøgelsen. Figuren viser forskellen mellem kontrolgruppen og hver af de to eksperimentalgrupper. Denne forskel tolkes som andelen, der mener, at det bør være ulovligt henholdsvis at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark og at kritisere islam.

Figur 3.7

Eksperiment: Andel der mener, at handlingerne bør være ulovlige (gennemsnitlig forskel mellem kontrolgruppen og eksperimentalgrupperne).

Kontrolgruppe N: Population = 765, Unge (16-25 år) = 171, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 105, Politikere = 418, debattører = 107
Eksperimentalgruppe 1 N: Population = 759, Unge (16-25 år) = 195, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 90, Politikere = 417, debattører = 109
Eksperimentalgruppe 2 N: Population = 734, Unge (16-25 år) = 155, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 96, Politikere = 419, debattører = 107

Resultaterne kan tolkes sådan, at eksempelvis 76 pct. indvandrere og efterkommere fra muslimske lande mener, at det bør være ulovligt at kritisere islam. I samme gruppe kan det ligeledes tolkes, at 59 pct. mener, at det bør være ulovligt at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark. Indvandrere og efterkommere fra muslimske lande er den eneste gruppe, hvor en større andel mener, at det bør være ulovligt at kritisere islam end at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark. I den samlede population og i de øvrige grupper er fordelingen modsat. Sammenlignes gruppen af indvandrere og efterkommere fra muslimske lande med de resterende grupper, ses det også, at en signifikant større andel af gruppen mener, at det bør være ulovligt at kritisere Islam. Det er ikke muligt at sammenligne indvandrere med efterkommere, da antallet af personer i hver gruppe er så småt, at det skaber en stor statistisk usikkerhed. Udlændinge- og Integrationsministeriets medborgerskabsundersøgelse opdeler på indvandrere og efterkommere og viser, at henholdsvis 42 og 48 pct. af indvandrerne og efterkommerne i Danmark er enige i, at det bør være forbudt at kritisere religion. Andelen blandt personer af dansk oprindelse er 20 pct. (Udlændinge- og Integrationsministeriet 2019).²¹

²¹ Det bemærkes, at der i indeværende undersøgelse spørges til kritik af islam, mens der i Udlændinge- og Integrationsministeriets undersøgelse spørges til kritik af religion generelt. Desuden er de grupper, der refereres til, forskellige, jf. beskrivelsen i afsnit 2.2.

Hvad angår spørgsmålet, om det bør være ulovligt at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark, er både unge, politikere og debattører mindre restriktive end populationen. I alle tre grupper er andelen, der mener, at det bør være ulovligt, signifikant mindre end andelen i populationen. Indvandrere og efterkommere fra muslimske lande adskiller sig ikke fra populationen.

I forhold til, om det bør være ulovligt at kritisere islam, er andelen af politikere, der mener, det bør være ulovligt, signifikant mindre end populationen. Der ses ingen signifikant forskel mellem debattører og populationen samt unge og populationen.

De adspurgte journalister og kunstnere ligner debattørerne, hvad angår holdningen til, hvorvidt det bør være ulovligt at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark. Kunstnerne ligner populationen, hvad angår, om der bør være ulovligt at kritisere islam. På dette spørgsmål ligner journalisterne i højere grad politikerne.

Andelen af indvandrere og efterkommere fra øvrige lande, der mener, at det bør være ulovligt at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark, er mindre end andelen i populationen og en smule mindre end andelen blandt indvandrere og efterkommere fra muslimske lande. Andelen blandt indvandrere og efterkommere fra øvrige lande, der mener, at det bør være ulovligt at kritisere islam, er en smule større end andelen i populationen.

Populationen opdelt på køn

Der ses en signifikant forskel mellem mænd og kvinder, hvad angår, hvor stor en andel der mener, at det bør være ulovligt at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark. For kvinder er andelen 56 pct., mens den for mænd er 66 pct. Kvinder er således gennemsnitligt mindre restriktive end mænd. Der er ingen signifikant forskel mellem mænd og kvinder i forhold til, om det bør være ulovligt at kritisere islam.

Ingen opdeling på uddannelse og indkomst

Der er i dette afsnit ikke lavet regressionsanalyser med fokus på uddannelse og indkomst, som der er i de foregående afsnit, hvilket skyldes, at eksperimentet er sat op på en sådan måde, at det ikke er muligt at gennemføre regressionsanalyser.

3.3

Opsamling

Dette afsnit har til formål at afdække kendskab og holdninger til rettigheder og begrænsninger i ytringsfrihed, herunder hvad man *tror* er ulovligt, og hvad man mener *bør* være ulovligt at ytre sig om i et åbent opslag på Facebook. Der er blevet spurgt til seks scenarier, hvoraf tre typisk vil være strafbare at skrive, og tre ikke vil være det. Der er i høj grad overensstemmelse mellem, hvad grupperne i undersøgelsen både *tror* er ulovligt og mener *bør* være ulovligt, og de scenarier, der typisk vil være strafbare. På tværs af grupperne ses der også en tendens til, at flere mener, at scenarierne bør være ulovlige i forhold til, hvor mange der tror, at de er det. Overordnet er politikere og debattører mest tilbøjelige til at tro, at de tre udsagn, der typisk vil være strafbare, er ulovlige, og til at mene, at de også bør være det. Unge er generelt mindre tilbøjelige til både at tro og mene, at disse tre scenarier er og bør være ulovlige.

Afsnittet har endvidere til formål at undersøge, om der findes udbredte opfattelser af, at bestemte ytringer, herunder om religiøse emner, ikke skal være lovlige. Generelt er grupperne i undersøgelsen mere tilbøjelige til at mene, at det bør være ulovligt at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark end at kritisere Islam. Indvandrere og efterkommere fra muslimske lande er dog tilbøjelige til at mene det modsatte, selvom størstedelen af denne gruppe ligeledes mener, at det bør være ulovligt at argumentere for indførelsen af sharia-lov i Danmark.

4

Hvem må ytre sig (om hvem)?

I indeværende afsnit rettes fokus mod, hvad personerne i undersøgelsen mener om forskellige gruppers ret til at ytre sig. Ytringsfrihedskommissionen søger at belyse, om der findes udbredte opfattelser af, at bestemte grupper ikke skal være omfattet af samme ytringsfrihed som andre grupper. Det belyses desuden, om holdningen til bestemte gruppers ytringsfrihed har ændret sig over tid.

4.1

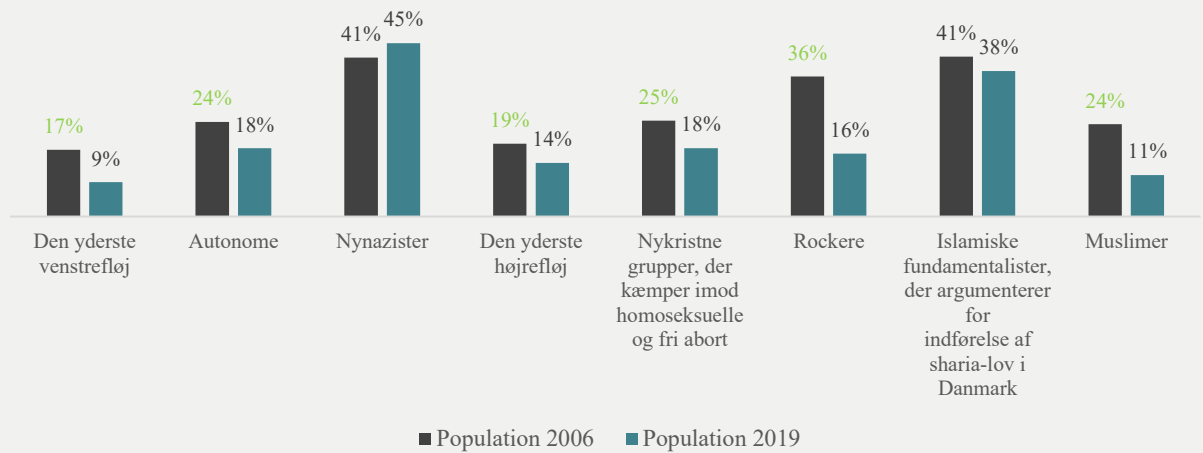
Ytringer i den offentlige debat

I 2006 blev et repræsentativt udsnit af befolkningen spurgt til deres holdninger til, hvorvidt udvalgte befolkningsgrupper bør have lov til at ytre sig i den offentlige debat. Præcis samme spørgsmål bliver stillet til populationen i den indeværende undersøgelse fra 2019.²² Tallene fra 2006 er baseret på en undersøgelse anvendt i en forskningsartikel om danskernes ytringsfrihed fra 2007 (Petersen et al. 2007). I figur 4.1 sammenlignes resultaterne fra de to undersøgelser. Det bemærkes, at hver person i undersøgelsen kun er blevet bedt om at tage stilling til ytringer fra to af de ytrede grupperet præsenteret i figur 4.1. Dette metodiske design gør det muligt at undersøge, hvorvidt populationen er mindre tolerant overfor bestemte gruppers ytringer sammenlignet med andres. Hvis hver person i undersøgelsen var præsenteret for hver af de ytrede grupper, ville nogle personer muligvis søge at vise stringens i deres svar, således at de svarede ens, hvad angår alle grupper.

²² I undersøgelsen fra 2006 er svarene indhentet fra et repræsentativt udsnit af befolkningen i alderen 18 til 70 år. Undersøgelsen fra 2019, som indeværende rapport primært bygger på, har indhentet besvarelser fra et repræsentativt udsnit af befolkningen i alderen 16 til 74 år, hvorfor de to undersøgelser ikke er fuldstændige sammenlignelige. Dette vurderes dog ikke at være af væsentlig betydning for muligheden for at sammenligne resultaterne fra de to undersøgelser.

Figur 4.1

Andel enige i, at følgende grupper *ikke* bør have lov til at ytre sig i den offentlige debat.

N: Population 2006= 475-520, Population 2019 = 528-630

Figur 4.1 viser en tendens til, at populationen i 2019 overordnet set er mere tolerant over for de udvalgte befolkningsgruppers ret til at ytre sig. Mellem knap en tiendedel og en femtedel af populationen i 2019 er enige i, at grupperne ikke må have lov at ytre sig i den offentlige debat, bortset fra 'nynazister' og 'islamistiske fundamentalister, der argumenterer for indførelsen af sharia-lov i Danmark', hvor andelen er noget større (henholdsvis 45 og 38 pct.). Forskellen mellem populationen i 2006 og i 2019 er signifikant, hvad angår alle grupper, undtagen de to nævnte grupper. Resultaterne peger på, at tolerancen for de fleste befolkningsgruppers ret til at ytre sig er blevet større, på nær hvad angår de to nævnte grupper, som ligeledes er de grupper, hvis ret til at ytre sig som færrest støtter op om.

4.2

Udvalgte gruppers kritiske ytringer om jøder

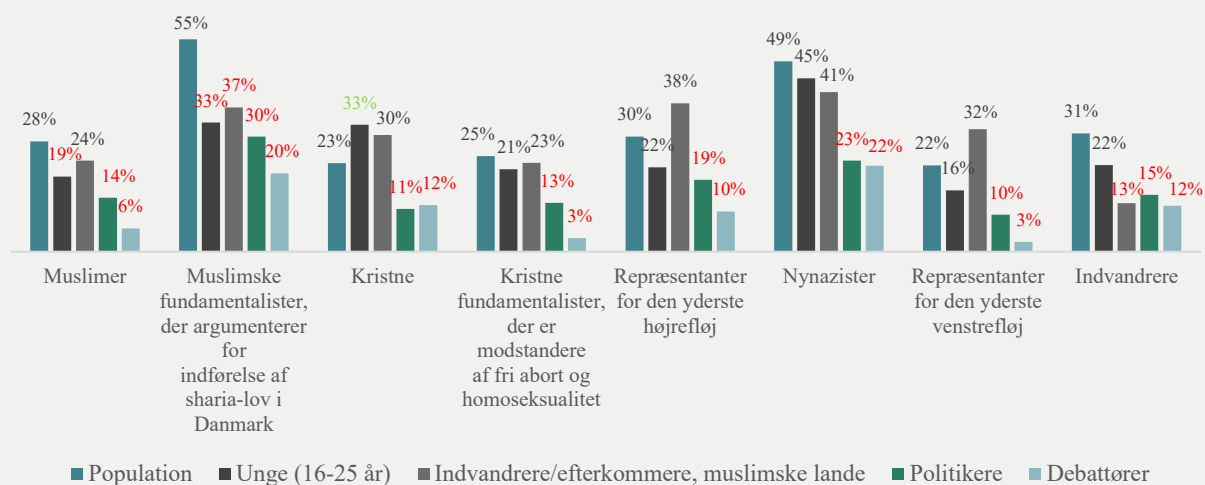
I indeværende undersøgelse fra 2019 er populationen desuden spurgt til, hvorvidt udvalgte befolkningsgrupper bør have lov til at ytre sig kritisk om andre udvalgte grupper. Det bemærkes, at spørgeskemaets metodiske udformning kan påvirke resultaterne i dette afsnit, da hver deltager i undersøgelsen tilfældigt er blevet tildelt *to yttende grupper*, hvis ytringer de skal vurdere. Dog er hver deltager i undersøgelsen blevet bedt om at forholde sig til ytringer om *alle* grupper, der *yttres om*. I besvarelsen af spørgeskemaet kan nogle respondenter muligvis søge at vise stringens i deres svar, således at de svarer ens, hvad angår alle grupper, de præsenteres for, selvom de ikke nødvendigvis havde svaret det samme, hvis de kun var præsenteret for enkelte af de grupper, der yttres om.

I figur 4.2 præsenteres andelen, der er enige i, at udvalgte befolkningsgrupper *ikke* bør have lov til at ytre sig kritisk om jøder i den offentlige debat. Jøder er her udvalgt som gruppe, der

ytres om, da dette er den eneste af de religiøse grupper i undersøgelsen, som ikke er repræsenteret som gruppe, der bør have lov til at ytre sig *om* andre grupper. Populationens holdninger til, hvorvidt udvalgte befolkningsgrupper bør have lov til at ytre sig kritisk om andre grupper end jøder (kristne, muslimer, danskere, homoseksuelle og indvandrere) fremgår senere i dette afsnit, jf. figur 4.4. Da resultaterne for analyserne af kritiske ytringer om disse grupper overordnet viser det samme, både hvad angår overordnede niveauer og forskelle mellem grupperne (unge, indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, politikere med videre), præsenteres alene analyserne for jøder i dette afsnit.

Figur 4.2

Andel enige i, at følgende grupper *ikke* bør have lov til at ytre sig kritisk om jøder i den offentlige debat.

N: Population = 530-628, Unge (16-25 år) = 110-145, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 59-85, Politikere = 308-317, Debattører = 75-95

Det fremgår af figur 4.2, at 'muslimske fundamentalister, der argumenterer for indførelse af sharia-lov i Danmark' og 'nynazister' er de to befolkningsgrupper, som den største andel i populationen (henholdsvis 55 pct. og 49 pct.) mener, ikke bør have lov til at ytre sig kritisk om jøder i den offentlige debat. De største andele inden for hver af de øvrige grupper i undersøgelsen – unge, indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, politikere og debattører – ses også for 'muslimske fundamentalister, der argumenterer for indførelse af sharia-lov i Danmark' og 'nynazister'. Blandt de øvrige grupper i undersøgelsen er der dog en signifikant mindre andel end blandt populationen, der mener, at 'muslimske fundamentalister, der argumenterer for indførelse af sharia-lov i Danmark' må ytre sig kritisk om jøder. Hvad angår 'Nynazister', er det kun politikere og debattører, der adskiller sig signifikant fra populationen.

Betragtes gruppernes holdninger på tværs af de forskellige ytrende grupper, ses det, at andelen af enige i alle tilfælde er signifikant mindre for politikere og debattører, end det er tilfældet for populationen. Dette kan ses som et udtryk for, at gruppen af politikere og debattører er *mindre* restriktive end populationen i forhold til de ytrende gruppers ret til at udtale sig kritisk om jøder i den offentlige debat.

Gruppen af unge er hverken konsekvent mere eller mindre restriktive end populationen. Når det drejer sig om kristnes kritiske ytringer om jøder, er de unge *mere* restriktive end populationen med en signifikant større andel enige i, at 'kristne' ikke må ytre sig kritisk om jøder i den offentlige debat. Når det derimod drejer sig om grupperne 'muslimer' og 'muslimske fundamentalister, der argumenterer for indførelse af sharia-lov i Danmark', er andelen af enige blandt de unge signifikant mindre sammenlignet med populationen, og dermed er de unge *mindre* restriktive over for disse grupper end populationen.

Indvandrere og efterkommere fra muslimske lande adskiller sig typisk *ikke* fra populationen. Gruppen er dog *mindre* restriktive over for 'muslimske fundamentalister, der argumenterer for indførelse af sharia-lov i Danmark' og 'indvandrere' med en signifikant mindre andel enige i, at disse grupper ikke må udtale sig kritisk om jøder, sammenlignet med populationen. Når der kontrolleres for køn, alder, indkomst og uddannelsesniveau, er forskellen til den resterende del af populationen forsat signifikant, hvad angår 'indvandrere', mens den ikke længere er signifikant for 'muslimske fundamentalister, der argumenterer for indførelsen af sharia-lov i Danmark'. Derudover ses der efter kontrollen af de omtalte baggrundskarakteristika en signifikant forskel for 'repræsentanter for den yderste venstrefløj', hvor indvandrere og efterkommere fra muslimske lande er *mere* restriktive end den resterende del af populationen.

Sammenlignes indvandrere med efterkommere, er der ikke signifikant forskel på, hvor stor en andel der mener, at de forskellige ytrende grupper ikke må udtale sig kritisk om jøder i den offentlige debat.

Hvad angår gruppen af kunstnere, ligner deres svar i høj grad debattørernes, dog tenderende til en mindre andel enige. Gruppen af journalister tenderer til at være mindre restriktive, end de resterende grupper i undersøgelsen.

Da antallet af besvarelser blandt indvandrere og efterkommere fra øvrige lande for disse spørgsmål er relativt småt, kommenteres der ikke på disse resultater.

Populationen opdelt på køn

Der ses ingen signifikant sammenhæng mellem populationen opdelt på køn og andelen, der er enige i, at de forskellige grupper *ikke* bør have lov til at ytre sig kritisk om jøder i den offentlige debat.

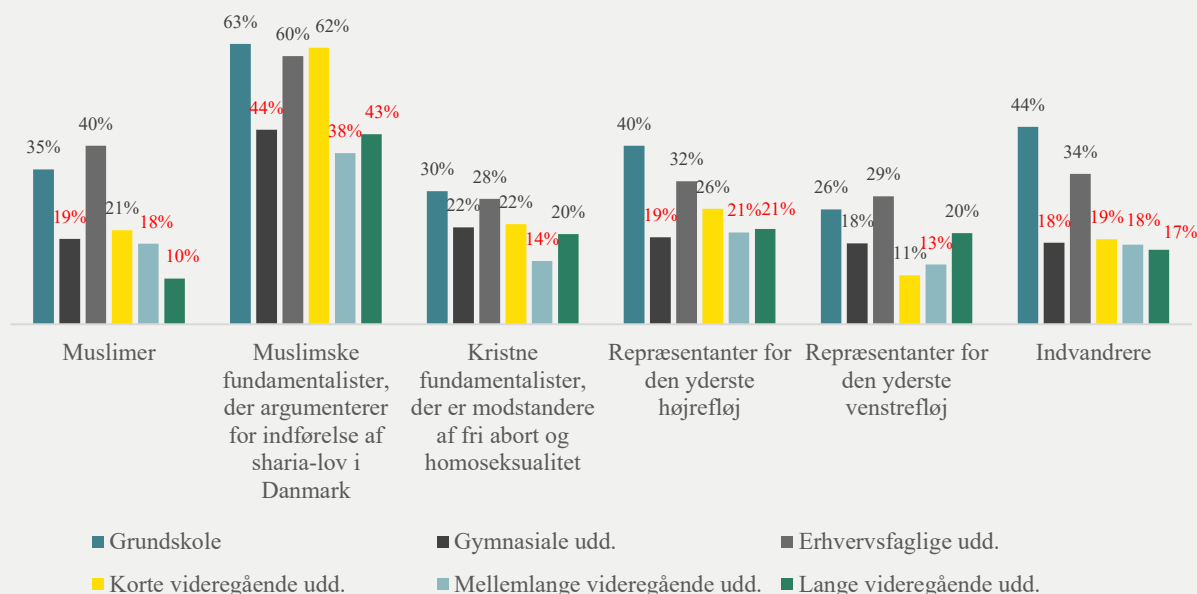
Populationen opdelt på uddannelse

Hvad angår alle de ytrende grupper, med undtagelse af 'kristne' og 'nynazister', er der, efter der er kontrolleret for køn, alder og herkomst, en signifikant sammenhæng mellem uddannelse og andelen, der er enige i, at grupperne *ikke* bør have lov til at ytre sig kritisk om jøder i den offentlige debat.

Figur 4.3. præsenterer den estimerede andel personer for hvert uddannelsesniveau, der er enige i, at de forskellige grupper *ikke* bør have lov til at ytre sig kritisk om jøder i den offentlige debat. 'Kristne' og 'nynazister' præsenteres ikke i figur 4.3, da der som nævnt for disse grupper ikke er signifikant sammenhæng mellem uddannelse og kritiske ytringer om jøder.

Figur 4.3

Estimeret andel enige i, at følgende grupper *ikke* bør have lov til at ytre sig kritisk om jøder i den offentlige debat, givet uddannelsesniveau.

I figur 4.3 ses der en tendens til, at personer med gymnasiale uddannelser, mellemlange og lange videregående uddannelser, er mindre restriktive end personer med grundskoleniveau, hvad angår de forskellige gruppers ytringer om jøder. Det ses endvidere, at den estimerede andel enige blandt personer med erhvervsfaglige uddannelser typisk ligger på niveau med personer med grundskoleniveau.

Populationen opdelt på indkomst

Hvad angår den ytrende grupper 'repræsentanter for den yderste højrefløj', er der en signifikant sammenhæng mellem indkomst og andelen af enige i, at gruppen ikke bør have lov til at ytre sig kritisk om jøder i den offentlige debat, kontrolleret for køn, alder, uddannelsesniveau og herkomst. Andelen af personer i den højeste indkomstkvarantil (estimeret andel 22 pct.), der er enige i, at 'repræsentanter for den yderste højrefløj' ikke bør have lov til at ytre sig kritisk om jøder i den offentlige debat, er signifikant mindre end andelen af personer i den laveste indkomstkvarantil (estimeret andel 37 pct.). For personer i de resterende indkomstkvartiler ses ingen signifikant forskel fra den laveste indkomstkvarantil. Hvad angår alle de andre gruppers kritiske ytringer om jøder, findes ingen signifikant sammenhæng med indkomst.

4.3

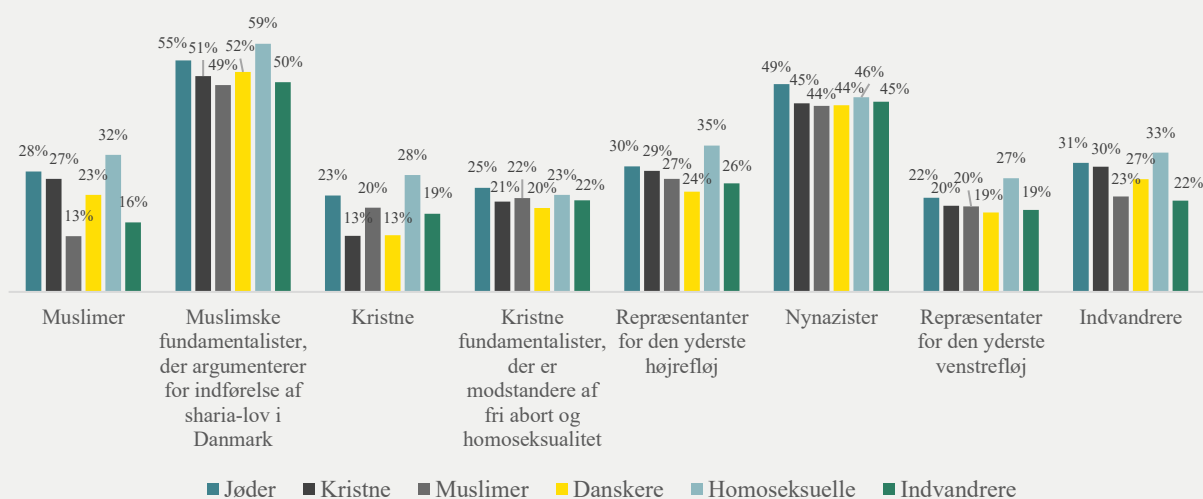
Udvalgte gruppers kritiske ytringer om andre grupper

Ligesom der er blevet spurgt om, hvorvidt udvalgte befolkningsgrupper bør have lov til ytre sig kritisk om jøder, er der også spurgt om, hvorvidt disse befolkningsgrupper bør have lov til at ytre sig kritisk om andre grupper. I figur 4.4 præsenteres andelen af populationen, der er enige i, at de udvalgte befolkningsgrupper (kaldet ytrende grupper) *ikke* bør have lov til at

ytre sig kritisk om henholdsvis jøder, kristne, muslimer, danskere, homoseksuelle og indvandrere i den offentlige debat. I figuren er de ytrende grupper placeret som kategorier på den vandrette akse, mens de grupper, der *ytres om*, er indikeret ved søjler med forskellige farver.

Figur 4.4

Andel enige i, at følgende grupper *ikke* bør have lov til at ytre sig kritisk om jøder, kristne, muslimer, danskere, homoseksuelle og indvandrere i den offentlige debat.

N: Population = 528-631

Det fremgår af figur 4.4, at populationen er *meget* restriktiv over for ytringer fra 'muslimske fundamentalister, der argumenterer for indførelse af sharia-lov i Danmark' og 'nynazister', hvilket er samme tendens, som gjorde sig gældende i afsnit 4.2. Andelen, der er enige i, at disse grupper ikke må ytre sig kritisk, er relativt høj, uanset hvilken gruppe der ytres om. Dette kan tolkes som, at variationen i restriktiviteten over for ytringer i højere grad afhænger af gruppen, der ytrer sig, mens der ikke ses samme variation i forhold til, hvem de ytrer sig om. Dette resultat kan dog være påvirket af spørgeskemaets metodiske design, jf. indledningen til afsnit 4.2.

Betragtes tendenserne i figur 4.4 blandt de grupper, der ytres om, kan der dog ses en tendens til, at populationen forholder sig mere restriktivt til kritiske ytringer om homoseksuelle, end til kritiske ytringer om både kristne, muslimer, danskere og indvandrere.

Af figur 4.4 kan det ligeledes aflæses, at der er en tendens til, at populationen er mindre restriktiv om de ytrende gruppers kritiske ytringer om egne grupper, eller grupper der kan opfattes som lignende. Med dette henvises til, at hvad angår den ytrende gruppe 'muslimer', er populationen mindst restriktiv om denne gruppes kritiske ytringer om muslimer og indvandrere. Ligeså gælder det, at hvad angår den ytrende gruppe 'indvandrere', er populationen mindst restriktiv om denne gruppes kritiske ytringer om indvandrere og muslimer, og slutte- ligt, når det omhandler den ytrende gruppe 'kristne', er populationen mindst restriktiv om denne gruppes kritiske ytringer om kristne og danskere.

Populationen opdelt på køn

Ses der på populationen opdelt på køn og kritiske ytringer om kristne, muslimer, danskere, homoseksuelle og indvandrere, er der i enkelte tilfælde signifikante forskelle mellem mænd og kvinder. I disse tilfælde er der en tendens til, at kvinder er mere restriktive end mænd²³.

Populationen opdelt på uddannelse

Hvad angår populationen opdelt på uddannelse og kritiske ytringer om kristne, muslimer, danskere, homoseksuelle og indvandrere, ses der overordnet samme tendenser for uddannelsesniveauerne som for kritiske ytringer om jøder, jf. afsnit 4.2, når der kontrolleres for køn, alder og herkomst.

Populationen opdelt på indkomst

Hvad angår populationen opdelt på indkomst og kritiske ytringer om kristne, muslimer, danskere, homoseksuelle og indvandrere, er der i de fleste tilfælde ikke signifikante forskelle mellem den laveste indkomstkvartil og de resterende indkomstkvarter, når der kontrolleres for køn, alder, uddannelsesniveau og herkomst, ligesom det er tilfældet for kritiske ytringer om jøder, jf. afsnit 4.2.

4.4

Opsamling

I dette afsnit er det belyst, om holdningen til bestemte gruppers ytringsfrihed har ændret sig over tid, og om der findes udbredte opfattelser af, at bestemte grupper ikke skal være omfattet af samme ytringsfrihed som andre grupper. Der ses en tendens til, at populationen i 2019 i forhold til 2006 overordnet er mere tolerante over for udvalgte befolkningsgruppers ret til at ytre sig på nær 'nynazister' og 'islamiske fundamentalister, der argumenterer for indførelsen af sharia-lov i Danmark'. Det ses endvidere, at det begge år er netop disse to grupper, som personer i undersøgelserne er mest restriktive over for. I undersøgelsen fra 2019 ses tilsvarende, at det er disse to gruppers kritiske ytringer, som populationen er mest restriktive over for, uanset hvem de ytrer sig om. Der ses en tendens til, at populationen er mindre restriktiv, hvad angår ytrede gruppers kritiske ytringer om egne grupper eller grupper, der opfattes som lignende, eksempelvis muslimers kritiske ytringer om muslimer.

²³ Dette gælder for kristnes ytringer om muslimer, homoseksuelle og indvandrere, repræsentanter for den yderste højrefløjs ytringer om muslimer og indvandrere samt nynazisters ytringer om indvandrere.

5

Censur og selvzensur

I dette afsnit undersøges holdninger og oplevelser i relation til censur og selvzensur. Afsnittet behandler tre overordnede temaer: Holdningen til censur i radio og tv, opfattelsen af folks generelle udsathed for censur på *sociale* og i *traditionelle* medier samt egne oplevelser med censur og selvzensur på *sociale* og i *traditionelle* medier.

Afsnittet afspejler Ytringsfrihedskommissionens arbejde med at afdække ytringsfrihedens vilkår i Danmark, herunder begrænsninger i form af støtten til censur. Desuden søger kommissionen at afdække, i hvor stort omfang selvzensur udøves i Danmark samt undersøge, hvilke forhold der får befolkningen til at afstå fra at ytre sig offentligt.

I dette afsnit behandles censur og selvzensur i relation til både *sociale medier* og *traditionelle medier*. Med *sociale medier* menes der eksempelvis Facebook, Twitter, Instagram og blogs, mens der med *traditionelle medier* eksempelvis menes aviser, radio og tv.

5.1

Bør radio og tv tie yderliggående synspunkter ihjel?

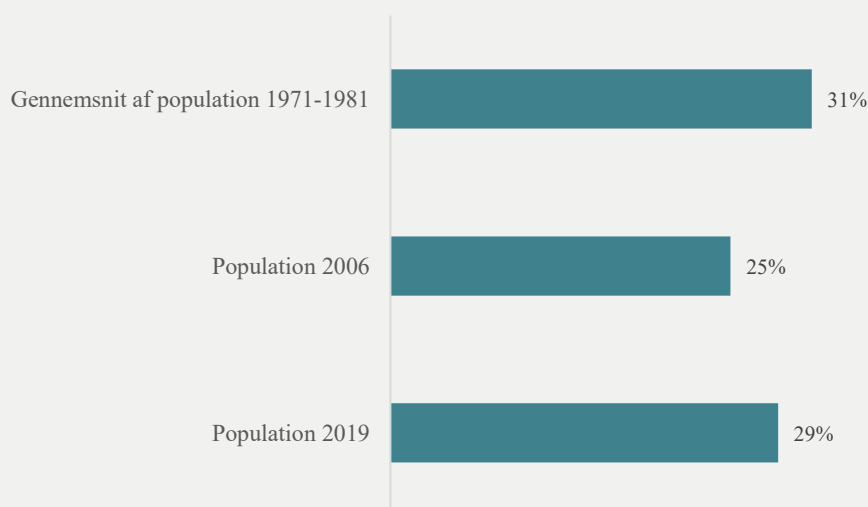
Figur 5.1 viser andelen af personer, der er enige i, at radio og tv burde tie yderliggående synspunkter ihjel i henholdsvis 1971-1981,²⁴ 2006²⁵ og 2019.

²⁴ Tallene fra 1971 til 1981 stammer fra Det Danske Valgprojekts valgundersøgelser. Dokumentation og resultater kan findes her: <https://www.valgprojektet.dk/pages/page.asp?pid=308&l=dk>

²⁵ Tallene fra 2006 stammer fra tidligere omtalte undersøgelse (se afsnit 4.1) til brug for en forskningsartikel om danskernes ytringsfrihed (Petersen et al. 2007). I omtalte forskningsartikel blev disse tal dog aldrig anvendt, hvorfor de ikke før er blevet publiceret.

Figur 5.1

Andel enige i, at radio og tv burde tie yderliggående synspunkter ihjel.

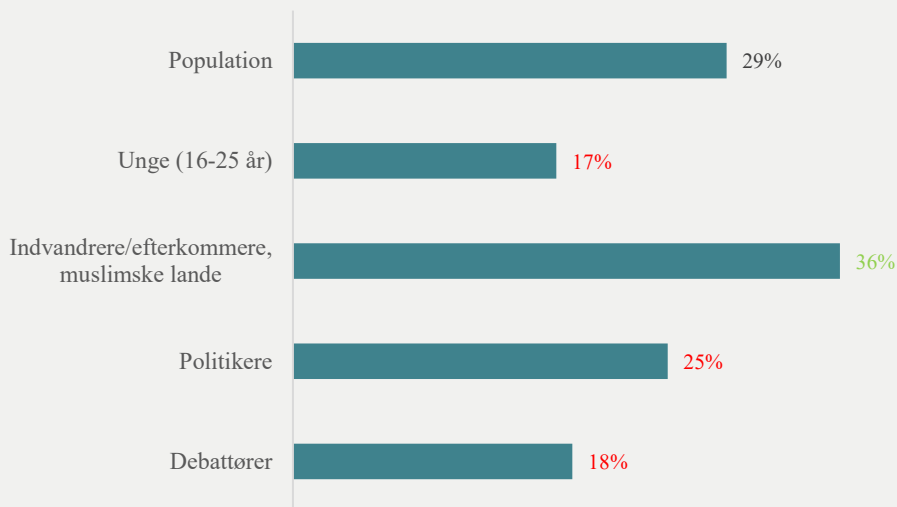
N: Population samlet for 1971-1981 = 6938, Population 2006 = 1901, Population 2019 = 1913

Overordnet kan det aflæses af figur 5.1, at en fjerdedel af populationen i 2006 og knap tre ud af ti af populationen i 2019 mener, at radio og tv burde tie yderliggående synspunkter ihjel. Andelen af populationen, der i 1971-1981 er enige i, at radio og tv burde tie yderliggående synspunkter ihjel, er signifikant større end tilsvarende andele i både 2006 og 2019. Samtidig er andelen i 2019 dog signifikant større end i 2006. Der er således ikke en entydig tendens over tid. Det bemærkes, at de personer, der har svaret 'ved ikke' til spørgsmålet, er sorteret fra i 1981, 2006 og 2019. Dette er gjort for at gøre tallene sammenlignelige, da 'ved ikke' ikke er et muligt svar i valgundersøgelserne fra 1971 til 1979.

I figur 5.2 er resultaterne for indeværende undersøgelse fra 2019 yderligere uddybet. Her er andelen blandt de forskellige grupper i undersøgelsen, der er enige i, at radio og tv burde tie yderliggående synspunkter ihjel, præsenteret.

Figur 5.2

Andel enige i, at radio og tv burde tie yderliggående synspunkter ihjel.

N: Population = 1913, Unge (16-25 år) = 336, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 197, Politikere = 1242, Debattører = 320

Af figur 5.2 fremgår det, at andelen, der er enige i, at radio og tv burde tie yderliggående synspunkter ihjel, er signifikant mindre for henholdsvis unge, politikere og debattører. Indvandrere og efterkommere fra muslimske lande har en signifikant større andel, der er enige til sammenligning med populationen. Når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst, er der fortsat signifikant forskel mellem indvandrere og efterkommere fra muslimske lande og den resterende del af populationen. Der er ikke signifikant forskel, når indvandrere sammenlignes med efterkommere i forhold til andelen, der er enige i, at radio og tv burde tie yderliggående synspunkter ihjel.

Blandt indvandrere og efterkommere fra øvrige lande ligger andelen af enige på niveau med politikere. Når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst, er der dog ikke signifikant forskel på indvandrere og efterkommere fra øvrige lande og den resterende del af populationen i forhold til at mene, at radio og TV burde tie yderliggående synspunkter ihjel.

Hvad angår gruppen af kunstnere, ligner deres svar i høj grad debattørernes. Journalisternes svar minder derimod mere om de unges, dog med en mindre andel enige.

Populationen opdelt på køn

Der ses ingen signifikant sammenhæng mellem populationen opdelt på køn og andelen af enige i, at radio og tv burde tie yderliggående synspunkter ihjel.

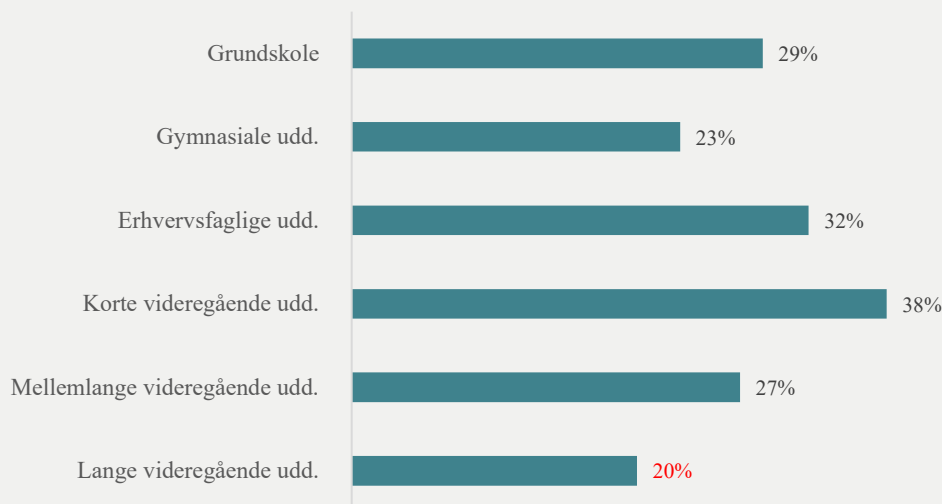
Populationen opdelt på uddannelse

Der ses en signifikant sammenhæng mellem uddannelse og andelen, der er enige i, at radio og tv burde tie yderliggående synspunkter ihjel, når der kontrolleres for køn, alder og herkomst.

Figur 5.3 viser den estimerede andel personer inden for hvert uddannelsesniveau, der er enige i, at radio og tv burde tie yderliggående synspunkter ihjel.

Figur 5.3

Estimeret andel enige i, at radio og tv burde tie yderliggående synspunkter ihjel, givet uddannelsesniveau.

Af figur 5.3 fremgår det, at andelen af personer med lange videregående uddannelser, der er enige i, at radio og tv burde tie yderliggående synspunkter ihjel, er signifikant mindre end andelen blandt personer med grundskoleniveau. Andelen inden for de resterende uddannelsesniveauer adskiller sig ikke signifikant fra grundskoleniveauet.

Populationen opdelt på indkomst

Der ses ingen signifikant sammenhæng mellem indkomst og andelen, der er enige i, at radio og tv burde tie yderliggående synspunkter ihjel, kontrolleret for køn, alder, uddannelsesniveau og herkomst.

5.2

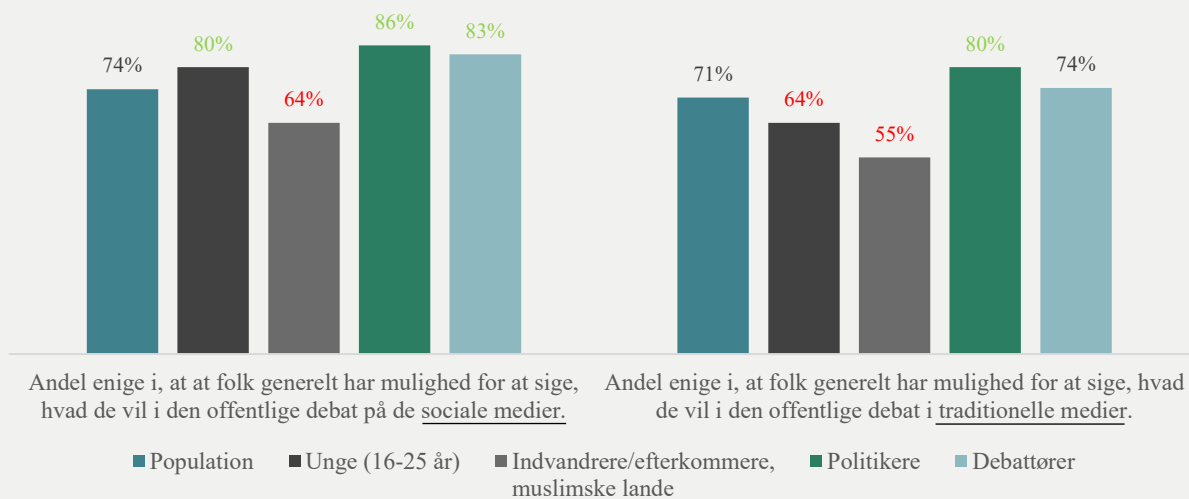
Opfattelse af generel udsathed for censur

I dette delafsnit fremgår to forskellige udtryk for opfattelser af folks udsathed for censur. Først belyses andelen, der er enige i, at folk generelt har mulighed for at sige, hvad de vil i den offentlige debat på *sociale medier* og i de *traditionelle medier*. Dernæst ses der på andelen, der er enige i, at der er noget, som kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de mener, på de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*.

Enighed i at folk har mulighed for at sige, hvad de vil

Figur 5.4

Andel enige i, at folk generelt har mulighed for at sige, hvad de vil i den offentlige debat på de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*.*

N: Population = 2225, Unge (16-25 år) = 482, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 276, Politikere = 1254, Debattører = 323

*Politikerne er i stedet blevet spurgt om, hvorvidt politikere i Danmark har mulighed for at sige, hvad de vil i den generelle offentlige debat henholdsvis på de sociale medier og i traditionelle medier.

Af figur 5.4 fremgår andelen, der er enige i, at folk generelt har mulighed for at sige, hvad de vil i den offentlige debat på henholdsvis de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*. Overordnet ses det, at andelen af enige i populationen er relativt ens for de *sociale* og de *traditionelle medier* (henholdsvis 74 og 71 pct.). For de andre grupper i undersøgelsen varierer andelen af enige lidt mere på tværs af de to typer af medier. Der ses dog overordnet en tendens til, at andelen af enige inden for hver gruppe er størst, hvad angår de *sociale medier* i forhold til de *traditionelle medier*.

Betragtes spørgsmålet vedrørende de *sociale medier*, er andelen af enige signifikant større for de unge, politikere og debattører sammenlignet med populationen. I modsætning hertil er andelen af enige signifikant mindre blandt indvandrere og efterkommere fra muslimske lande sammenlignet med populationen. Forskellen mellem svarene for indvandrere og efterkommere fra muslimske lande og den resterende del af populationen er fortsat signifikant, når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst. Sammenlignes indvandrere med efterkommere, er der endvidere en signifikant forskel, idet andelen af enige blandt indvandrere er mindre end andelen af enige blandt efterkommere. Efterkommere minder dermed mere om populationen i forhold til, om folk generelt har mulighed for at sige, hvad de vil i den offentlige debat på de *sociale medier*.

Betragtes spørgsmålet vedrørende de *traditionelle medier*, er andelen af enige politikere signifikant større end andelen af enige i populationen, mens andelen af enige er signifikant mindre for de unge samt indvandrere og efterkommere fra muslimske lande sammenlignet med

populationen. Denne forskel for indvandrere og efterkommere fra muslimske lande og den resterende del af populationen er fortsat signifikant, når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst. Der er dog ikke signifikant forskel, når indvandrere sammenlignes med efterkommere, som der er for de *sociale medier*. Yderligere ses, at andelen af enige blandt debattørerne er på niveau med andelen af enige i populationen.

Sammenlignet med den resterende del af populationen mener en mindre andel indvandrere og efterkommere fra øvrige lande, at folk har mulighed for at sige, hvad de vil i den offentlige debat på både *sociale* og i *traditionelle medier*. Når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst, er forskellen til den resterende del af populationen dog ikke signifikant.

Gruppen af kunstnere²⁶ er, frem for spørgsmålet præsenteret i det ovenstående, blevet stillet spørgsmålet ”*hvor enig eller uenig er du i, at kunstnere i Danmark har mulighed for at sige, hvad de vil i den generelle offentlige debat på de sociale medier (fx på Facebook, Twitter, Instagram og blogs)?*”. Tilsvarende spørgsmål er stillet vedrørende *traditionelle medier*. Sammenlignet med grupperne præsenteret i figur 5.4, ligner besvarelserne fra gruppen af kunstnere populationen på spørgsmålet, om folk generelt har mulighed for at sige, hvad de vil i den offentlige debat på de *sociale medier*, mens kunstneres besvarelser ligner politikernes, når der spørges til *traditionelle medier*.

Populationen opdelt på køn

Der ses ingen signifikant sammenhæng mellem populationen opdelt på køn og andelen af enige i, at folk generelt har mulighed for at sige, hvad de vil den offentlige debat på de *sociale medier* og tilsvarende i de *traditionelle medier*.

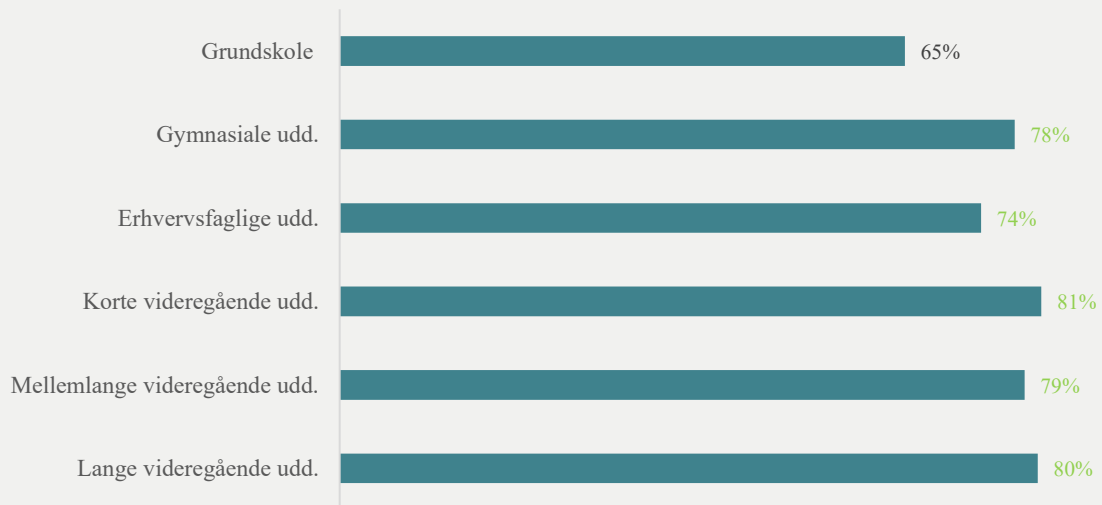
Populationen opdelt på uddannelse

Figur 5.5 viser den estimerede andel personer inden for hvert uddannelsesniveau, der er enige i, at folk generelt har mulighed for at sige, hvad de vil i den offentlige debat på *sociale medier*.

²⁶ Gruppen af journalister har ikke modtaget spørgsmål, der svarer til dem, præsenteret i dette delafsnit, hvorfor der ikke afrapporteres om journalisternes svar.

Figur 5.5

Estimeret andel enige i, at folk generelt har mulighed for at sige, hvad de vil i den offentlige debat på de *sociale medier*, givet uddannelsesniveau.

Figur 5.5 viser, at andelen, der er enige i, at folk generelt har mulighed for at sige, hvad de vil i den offentlige debat på de *sociale medier*, er signifikant større blandt personer med alle øvrige uddannelsesniveauer i forhold til grundskoleniveau, når der kontrolleres for køn, alder og herkomst.

Hvad angår spørgsmålet, om folk generelt har mulighed for at sige, hvad de vil i den offentlige debat i *traditionelle medier*, findes der ingen signifikant sammenhæng med uddannelse efter kontrol af de omtalte baggrundskarakteristika.

Populationen opdelt på indkomst

Det er undersøgt, hvorvidt der er variationer på tværs af populationens indkomstniveau i forhold til, om man mener, folk generelt har mulighed for at sige, hvad de vil i den offentlige debat på de *sociale medier* og i *de traditionelle medier*. Der er kontrolleret for køn, alder, uddannelse og herkomst. Hvad angår de *sociale medier*, er andelen af enige blandt personer i den højeste indkomstkvarartil signifikant større (estimeret andel 80 pct.) end blandt personer i den laveste indkomstkvarartil (estimeret andel 70 pct.). Fokuseres der på de resterende indkomstkvarter, ses ingen signifikante forskelle fra laveste indkomstkvarartil.

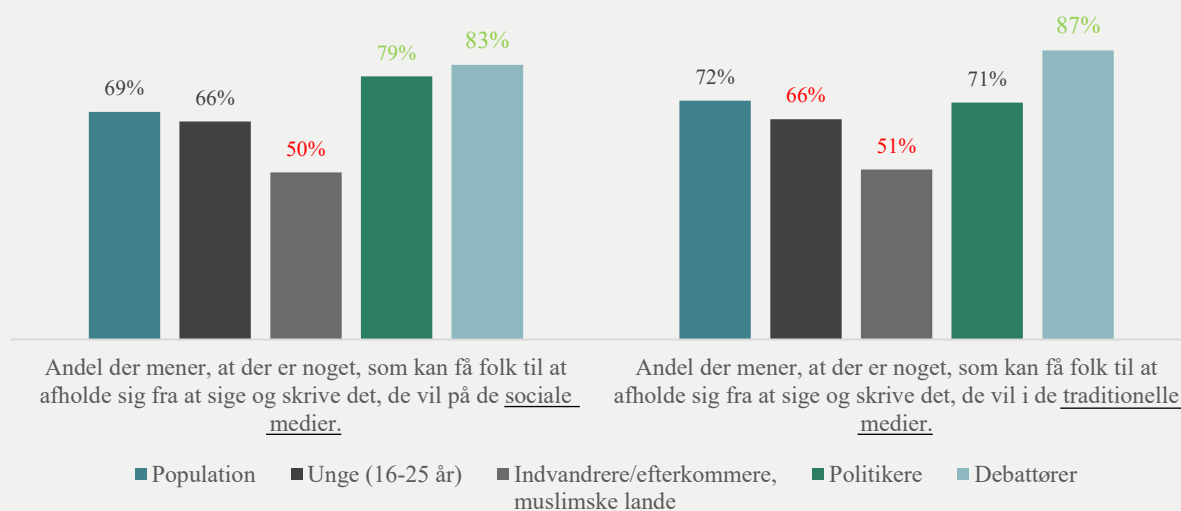
En lignende tendens gør sig gældende, hvad angår andelen, der er enige i, at folk generelt har mulighed for at sige, hvad de vil i den offentlige debat i *traditionelle medier*. Her er andelen signifikant større blandt personer i den næsthøjeste og højeste indkomstkvarartil (estimeret andel henholdsvis 74 og 75 pct.) sammenlignet med laveste indkomstkvarartil (estimeret andel 67 pct.), mens den næstlaveste indkomstkvarartil ikke adskiller sig herfra.

Er der noget, der afholder folk fra at sige og skrive, hvad de vil

I dette delafsnit fokuseres der på, om de forskellige grupper i undersøgelsen mener, at der er noget, som kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*.

Figur 5.6

Andel der mener, at der er noget, som kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på de *sociale medier* samt i de *traditionelle medier*.*

N: Population = 2225, Unge (16-25 år) = 482, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 276, Politikere = 1254, Debattører = 323

*Politikerne er i stedet blevet spurgt om, hvorvidt der er noget, som kan få politikere i Danmark til at afholde sig fra at sige og skrive det de vil på de *sociale medier* samt i de *traditionelle medier*.

Af figur 5.6 fremgår det, at andelen der mener, at der er noget, som kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil, er cirka på samme niveau, når der spørges til de *sociale medier*, som når der spørges til de *traditionelle medier*. Grupperne af politikere udgør dog en undtagelse herfra, da niveauerne her er forskellige på tværs af de to spørgsmål.

Hvad angår spørgsmålet vedrørende de *sociale medier*, fremgår det af figur 5.6, at 69 pct. af populationen mener, at der er noget, som kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil. Hvad angår de *traditionelle medier*, er det 72 pct. af populationen, der mener dette. Andelen af unge, der mener, at der er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på de *sociale medier*, er på niveau med andelen i populationen, mens der for de *traditionelle medier*, er en signifikant mindre andel, der mener dette. Blandt debattører er andelen signifikant større end blandt populationen for både de *sociale* og *traditionelle medier*. Blandt politikerne er andelen signifikant større for de *sociale medier*. For de *traditionelle medier* adskiller politikerne sig ikke signifikant fra populationen. I modsætning hertil er andelen, der mener, at der er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*, signifikant mindre blandt indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, end det er tilfældet for populationen. Når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst, er forskellen mellem indvandrere og efterkommere fra muslimske lande og den resterende del af populationen fortsat signifikant.

Sammenlignes besvarelsene blandt indvandrere med efterkommere er der ikke signifikant forskel for hverken *sociale* eller *traditionelle medier*.

Som det fremgår af figur 5.6, mener 69 pct. af populationen, at der er noget, det kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på *sociale medier*. I den sammenhæng kan det nævnes, at Institut for Menneskerettigheders undersøgelse af demokratisk deltagelse på Facebook viser, at 63 pct. af de aktive danske Facebookbrugere mener, at det er et problem for ytringsfriheden, hvis folk afstår fra at ytre sig på grund af tonen i online-debatter (Zuleta og Laursen 2019)

Gruppen af kunstnere er, frem for spørgsmålet præsenteret i det ovenstående, blevet stillet spørgsmålet ”mener du, at der er noget, som kan få kunstnere i Danmark til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på de sociale medier (fx på Facebook, Twitter, Instagram og blogs)?”. Tilsvarende spørgsmål er stillet angående *traditionelle medier*. Sammenlignet med grupperne præsenteret i figur 5.6, ligner kunstnernes besvarelser politikernes besvarelser for spørgsmålet vedrørende de *sociale medier*, mens besvarelsene fra kunstnerne på spørgsmålet om *traditionelle medier* placerer sig mellem populationens og debattørernes besvarelser.

Andelen blandt indvandrere og efterkommere fra øvrige lande, der mener, at der er noget, som kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på både *sociale* og i *traditionelle medier*, er mindre end andelen i populationen og tættere på niveauet blandt indvandrere og efterkommere fra muslimske lande. Når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse og indkomst, er sandsynligheden for at mene, at der er noget, der kan få folk til at holde sig tilbage signifikant lavere for indvandrere og efterkommere fra øvrige lande sammenlignet med den resterende del af populationen.

Der ses en vis diskrepans, når andelen af enige i, at folk har mulighed for at sige, hvad de vil, jf. figur 5.4, sammenlignes med andelen af enige i, at der er noget, der forhindrer folk i at sige, hvad de vil, jf. figur 5.6. Blandt populationen er henholdsvis 74 pct. og 71 pct. enige i, at folk generelt har mulighed for at sige, hvad de vil i den offentlige debat på de *sociale medier* samt i de *traditionelle medier*. Samtidig er der dog en relativt stor andel, der mener, at der er noget, som kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på de *sociale medier* og i *traditionelle medier*, da henholdsvis 69 pct. og 72 pct. af populationen mener dette. De to synspunkter er dog ikke nødvendigvis modstridende.

Populationen opdelt på køn

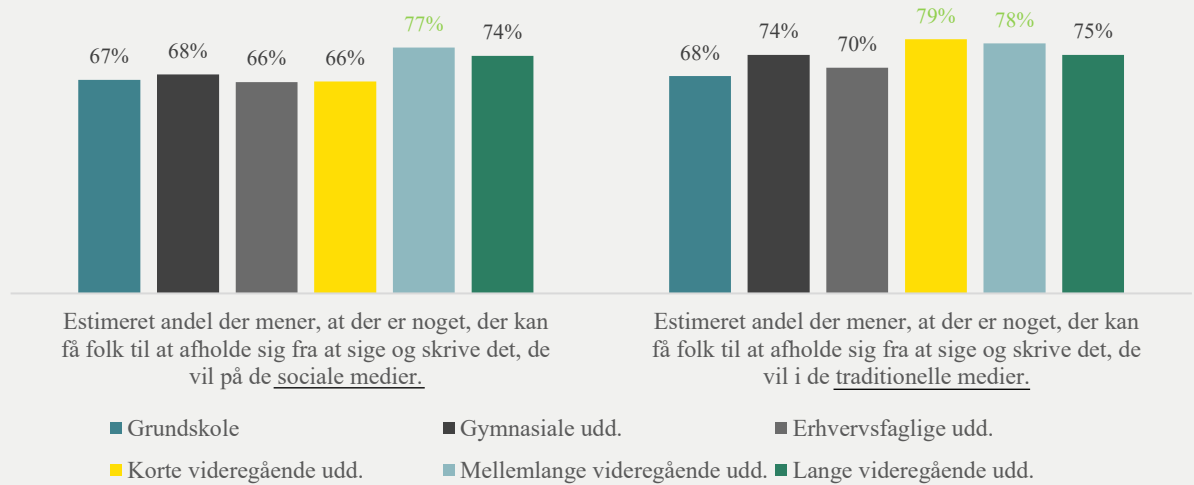
Der ses ingen signifikant sammenhæng mellem populationen opdelt på køn og holdninger til, om der er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at ytre sig på de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*.

Populationen opdelt på uddannelse

Det er undersøgt, om populationens uddannelsesniveau har betydning for, om man mener, at der er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på de *sociale medier* samt i de *traditionelle medier*. Der er kontrolleret for køn, alder og herkomst.

Figur 5.7

Estimeret andel der mener, at der er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på *de sociale medier* samt i de *traditionelle medier*, givet uddannelse.

Hvad angår de *sociale medier*, viser figur 5.7, at andelen af personer med mellemlang videregående uddannelse, der mener, at der er noget der kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil, er signifikant større end andelen blandt personer med grundskoleniveau. Hvad angår de *traditionelle medier*, ses det tilsvarende for personer med mellemlange videregående uddannelse, hvor andelen af enige i udsagnet er større end blandt personer med grundskoleuddannelse. Dette gør sig også gældende for personer med korte videregående uddannelser.

Populationen opdelt på indkomst

Der ses ingen signifikant sammenhæng mellem indkomst og andelen, der mener, at der er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på de *sociale medier*, kontrolleret for køn, alder, uddannelsesniveau og herkomst.

Herimod ses en signifikant sammenhæng mellem indkomst og andelen, der mener, at der er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil i de *traditionelle medier*, kontrolleret for køn, alder, uddannelsesniveau og herkomst. Andelen af personer i den næstlaveste indkomstkvarartil, der mener, at der er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil i de *traditionelle medier*, er signifikant mindre (estimeret andel 68 pct.) end andelen af personer i den laveste indkomstkvarartil (estimeret andel 74 pct.). For personer i de resterende indkomstkvarter ses ingen signifikant forskel fra laveste indkomstkvarartil.

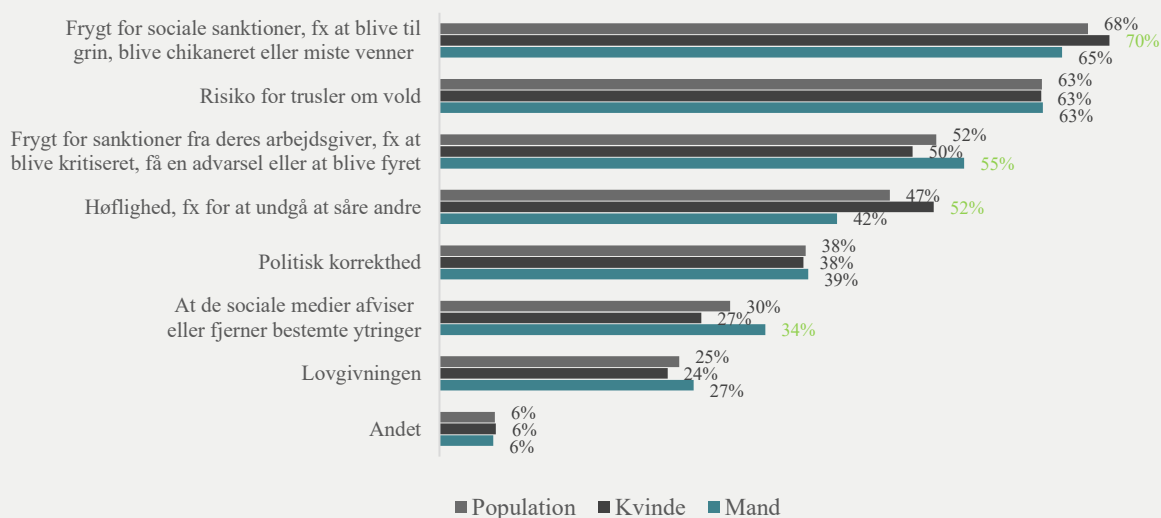
Opfattelse af årsager til, at folk afholder sig fra at ytre sig på sociale medier

Den andel af populationen, der har angivet, at der er noget, som kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på de sociale medier (69 pct.), er efterfølgende blevet spurgt, hvad de mener, der får folk til at afholde sig herfra.

En rapport fra Institut for Menneskerettigheder viser, at mænd oftere deltager i samfundsdebatter på Facebook end kvinder, samt at kvinder oftere afholder sig fra at deltage i debatten som konsekvens af tonen i debatten (Epinion for Institut for Menneskerettigheder 2019). Ytringsfrihedskommissionen har på denne baggrund en interesse i at belyse, hvorvidt årsagerne til at afholde sig fra at ytre sig på sociale medier er forskellige blandt mænd og kvinder, hvorfor figur 5.8 også viser svarfordelingen opdelt på køn. Der er dog i indeværende undersøgelse ikke fundet en signifikant forskel på mænd og kvinders holdninger til, at der er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at ytre sig på de *sociale medier*, jf. tidligere i dette afsnit. Der kan dog være forskel i årsagerne til at afholde sig herfra, hvorfor analyserne i dette afsnit er opdelt på køn.

Figur 5.8

Andel der mener, at nedenstående årsager får folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på de sociale medier.*

N: Population = 1524-1525, Kvinde = 832-833, Mand = 692

*Kun personer, der har svaret ja til, at der er noget, som kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på de sociale medier, har fået spørgsmålet. Det er muligt at angive flere svar.

Af figur 5.8 fremgår, hvor stor en andel af de personer – som jf. figur 5.6 mener, at der er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive, hvad de vil på sociale medier – der har angivet, at en eller flere af de nævnte årsager, efter deres opfattelse, forårsager, at *folk* afholder sig fra at ytre sig på sociale medier. Det bemærkes i forlængelse heraf, at besvarelsenerne, der indgår i figur 5.8, omhandler personers vurdering af, hvilke årsager der får *folk generelt* til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil på de sociale medier. Figuren viser således ikke personernes egne årsager til, at de eventuelt selv afholder sig fra at ytre sig på sociale medier.

Figur 5.8 viser, at både mænd og kvinder hyppigst angiver 'frygt for sociale sanktioner' som årsagen til, at folk afholder sig fra at sige og skrive det, de vil på sociale medier, tæt efterfulgt af årsagen 'risiko for trusler om vold'.

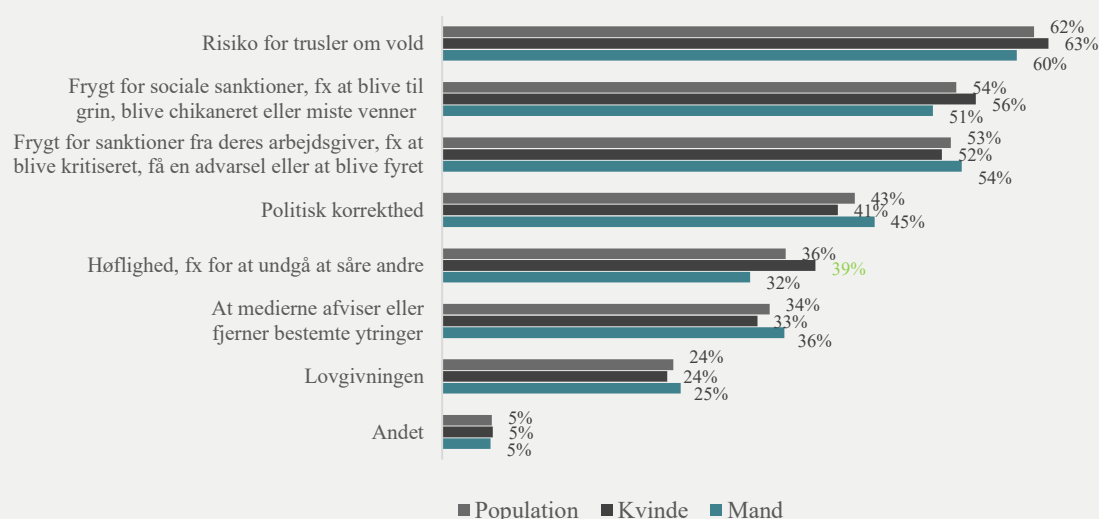
For halvdelen af årsagerne vist i figur 5.8 er der en signifikant forskel mellem andelen af mænd og kvinder, der angiver pågældende årsag til, at folk afholder sig fra at ytre sig på de sociale medier. En signifikant større andel af mænd end kvinder angiver 'frygt for sanktioner fra deres arbejdsgiver' samt 'at de sociale medier afviser eller fjerner bestemte ytringer'. Omvendt angiver en signifikant større andel af kvinder end mænd årsagerne 'frygt for sociale sanktioner' samt 'høflighed'. For de resterende årsager er der ingen signifikante forskelle mellem mænd og kvinder.

Opfattelse af årsager til, at folk afholder sig fra at ytre sig på traditionelle medier

Tilsvarende de *sociale medier* er den andel af populationen, der mener, at der er noget, som kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil i de *traditionelle medier* (72 pct.), efterfølgende blevet spurgt, hvad de mener, årsagerne er hertil. Ligesom i ovenstående afsnit er besvarelserne også opdelt på køn grundet Ytringsfrihedskommissionens interesse herfor.

Figur 5.9

Andel der mener, at nedenstående årsager får folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil i de traditionelle medier.*

N: Population = 1598-1600, Kvinde = 869-870, Mand = 729-730

*Kun personer, der har svaret ja til, at der er noget, som kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive det, de vil i de traditionelle medier, har fået spørgsmålet. Det er muligt at angive flere svar.

Det kan aflæses af figur 5.9, at af de personer – som jf. figur 5.6 mener, at der er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at sige og skrive, hvad de vil i traditionelle medier – angiver både mænd og kvinder hyppigst 'risiko for trusler om vold' som årsag til, at folk afholder sig fra at sige og skrive det, de vil i traditionelle medier, tæt efterfulgt af svaret 'frygt for sociale sanktioner'. Disse to årsager var også de hyppigst valgte, hvad angik de sociale medier.

Det fremgår af figur 5.9, at der kun er signifikant forskel mellem andelen af mænd og kvinder, hvad angår årsagen "høflighed", hvor en signifikant større andel af kvinder har angivet denne årsag til at afholde sig fra at ytre sig på de traditionelle medier end mænd.

5.3

Oplevet censur og selvrensensur

Dette afsnit omhandler grupperne i undersøgelsens oplevelser og erfaringer med deltagelse i og afholdelse fra deltagelse i offentlige debatter på de *sociale medier* og i *de traditionelle medier*. Som nævnt tidligere menes der med *sociale medier* eksempelvis Facebook, Twitter, Instagram og blogs, og med *traditionelle medier* menes der eksempelvis aviser, radio og tv.

Først ses der på, hvor udbredt deltagelse i offentlige debatter er blandt grupperne i undersøgelsen og herefter, hvor hyppigt de deltager. Dernæst ses der på personer, der afholder sig fra at deltage i de offentlige debatter på *sociale* og i *traditionelle* medier, dels hvor udbredt det er at afholde sig herfra og dels, hvilke årsager der er hertil.

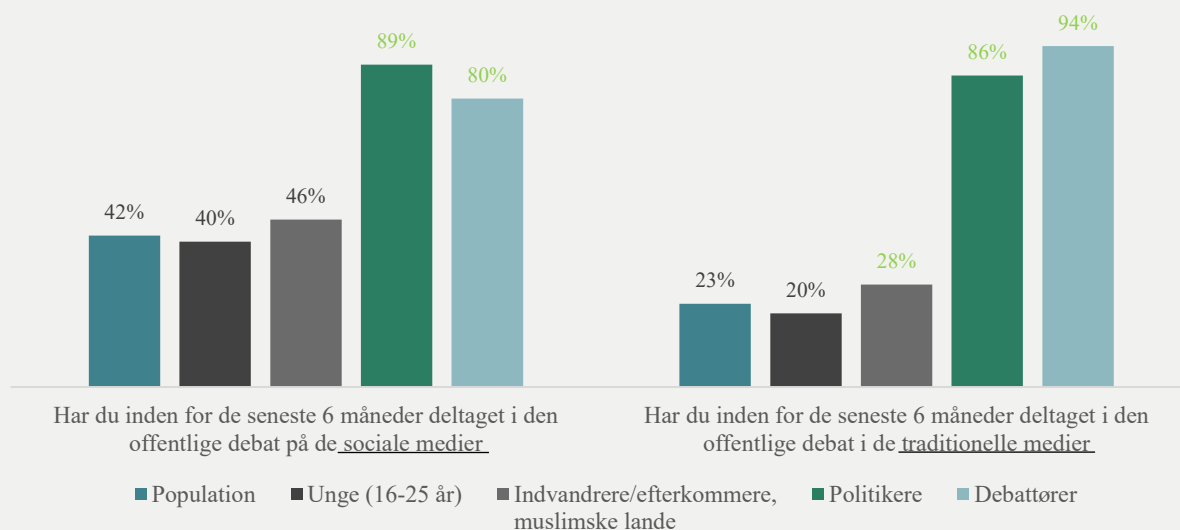
Deltagelse i den offentlige debat

Figur 5.10 viser, hvor udbredt deltagelse i offentlige debatter på de sociale medier og i de traditionelle er blandt de forskellige grupper i undersøgelsen.

Det bemærkes, at personerne i undersøgelsen kan have tolket spørgsmålet angående deltagelse i den offentlige debat i traditionelle medier forskelligt. Nogle personer kan have tolket det sådan, at deltagelse er betinget af at have skrevet et læserbrev til en avis eller deltaget i en debat på TV eller i radio, mens andre kan have tolket det sådan, at deltagelse også indebærer at have skrevet en kommentar til et opslag på et nyhedsmedies Facebookside. Tolkningen af spørgsmålet kan afspejle andelen, der angiver at have deltaget.

Figur 5.10

Andel, der har deltaget i offentlige debatter i de *sociale medier* og på de *traditionelle medier*.

N: Population = 2225, Unge (16-25 år) = 482, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 276, Politikere = 1254, Debattører = 323

Det fremgår af figur 5.10, at godt fire ud af ti har deltaget i den offentlige debat på de *sociale medier* inden for de seneste seks måneder. Tilsvarende er det noget færre, knap en fjerdedel, der har deltaget i den offentlige debat i *de traditionelle medier*. Hvad angår begge medier, er

der en signifikant større andel af politikere og debattører, der har deltaget i offentlige debatter inden for de seneste seks måneder i sammenligning med populationen, hvilket dog ikke er overraskende i kraft af deres erhverv og kriterierne for udvælgelse af debattørerne jf. afsnit 1.1. Der er endvidere en signifikant større andel af indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, der har deltaget i den offentlige debat i de *traditionelle medier* inden for de seneste seks måneder i forhold til populationen. Dette er dog ikke tilfældet, når debatten foregår på de *sociale medier*. Forskellen mellem indvandrere og efterkommere fra muslimske lande og den resterende del af populationen er ikke signifikant, når der kontrolleres for køn, alder, indkomst og uddannelse. Ses der på, hvor udbredt deltagelse i offentlige debatter er på de *sociale* og i de *traditionelle* medier, når indvandrere sammenlignes med efterkommere fra muslimske lande, er der signifikant forskel, når det vedrører *traditionelle medier*. En noget større andel af indvandrere har her deltaget end efterkommere. Der er ikke signifikant forskel på deltagelsen, når det vedrører *sociale medier*. De unge adskiller sig ikke fra populationen i forhold til, hvor udbredt deltagelse i offentlige debatter er på de *sociale* og i de *traditionelle* medier.

Andelen af indvandrere og efterkommere fra øvrige lande, der har deltaget i debatten på både *sociale* og *traditionelle* medier, er en anelse mindre end andelen i populationen. Når der kontrolleres for køn, alder, indkomst og uddannelse, er der dog ingen signifikant forskel mellem indvandrere og efterkommere fra øvrige lande og den resterende del af populationen. Dette gælder både for andelen, der har deltaget på *sociale medier*, og andelen, der har deltaget i *traditionelle medier*.

Hvad angår kunsternes deltagelse i offentlige debatter på *social* og i *traditionelle* medier, placerer deres besvarelser sig mellem populationen og politikere og debattører.²⁷

Populationen opdelt på køn

Der er ikke signifikant forskel på besvarelserne fra mænd og kvinder i populationen i forhold til, hvor udbredt deltagelse i den offentlige debat er på de *sociale medier*. Modsat ses der en signifikant forskel, når debatten er i de *traditionelle medier*, hvor en større andel af mænd (26 pct.) end kvinder (21 pct.) har deltaget i debatten inden for de seneste seks måneder.

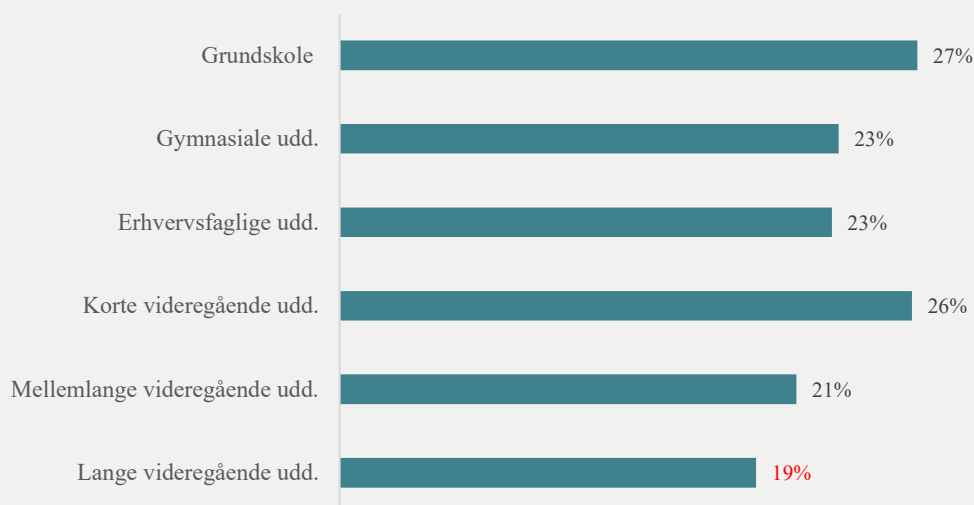
Populationen opdelt på uddannelse

Der ses ingen signifikant sammenhæng mellem uddannelse og deltagelse i den offentlige debat på de *sociale medier*, når der kontrolleres for køn, alder og herkomst. Sammenhængen er dog signifikant, hvad angår deltagelse i den offentlige debat i de *traditionelle medier*.

²⁷ Gruppen af journalister har ikke modtaget spørgsmål, der svarer til dem præsenteret i dette delafsnit, hvorfor der ikke afrapporteres om journalisterne.

Figur 5.11

Estimeret andel, der har deltaget i offentlige debatter i de *traditionelle medier*, fordelt på uddannelsesniveau.

Andelen af personer med lange videregående uddannelser, der har deltaget i den offentlige debat i de *traditionelle medier*, er signifikant mindre end blandt personer med grundskoleniveau. De resterende uddannelsesniveauer adskiller sig ikke signifikant fra grundskoleniveauet med hensyn til deltagelse i den offentlige debat i de *traditionelle medier*.

Populationen opdelt på indkomst

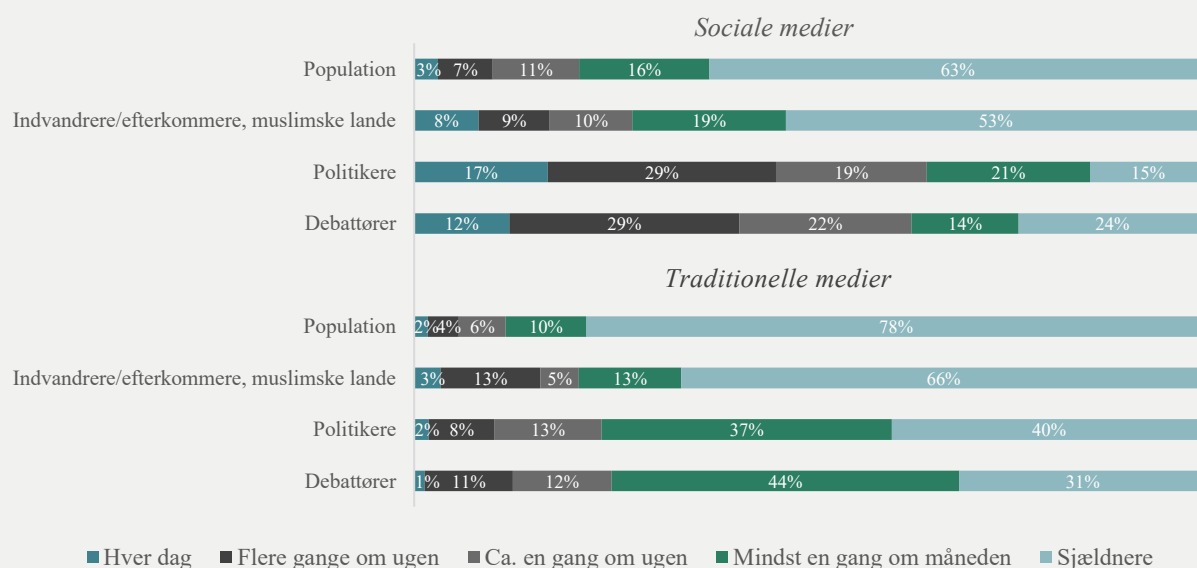
Når der kontrolleres for køn, alder, uddannelsesniveau og herkomst, ses der ingen signifikant sammenhæng mellem indkomst og deltagelse i den offentlige debat på hverken *sociale* og *traditionelle medier*.

Hyppighed af deltagelse i den offentlige debat

Figur 5.12 viser hyppigheden af deltagelse i den offentlige debat på de *sociale medier* og i de *traditionelle medier* for dem i de forskellige grupper, der har angivet at have deltaget i debatten inden for de seneste seks måneder jf. figur 5.10. De unge indgår ikke i figuren, da der er for få besvarelse i nogle af svarkategorierne til at det er muligt at afrapportere resultaterne. Overordnet kan det dog nævnes, at de unge fordeler sig tilsvarende populationen, hvilket også var tilfældet for deltagelse inden for de seneste seks måneder, jf. figur 5.10.

Figur 5.12

Hyppighed af deltagelse i den offentlige debat på de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*.*

N: Population = 513-933, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 78-128, Politikere = 1082-1120, Debattører = 258-305

*Kun besvarelser fra personer der har angivet, at de på noget tidspunkt inden for seneste seks måneder har deltaget i den offentlige debat på sociale eller i traditionelle medier, er inkluderet i figuren.

Det fremgår af figur 5.12, at der overordnet er en større andel i alle grupper, der deltager hyppigere i den offentlige debat på de *sociale medier* i forhold til i de *traditionelle medier*. Populationen deltager ikke så hyppigt i den offentlige debat, hverken på de *sociale medier* eller i de *traditionelle medier*, da en relativt lille andel har deltaget mindst en gang om ugen. Det fremgik af figur 5.10, at en større andel politikere og debattører har deltaget i debatten inden for de seneste seks måneder i forhold til de andre grupper. Af figur 5.12 fremgår det endvidere, at de politikere og debattører, der har deltaget, også deltager hyppigere, end de personer i populationen, der har deltaget inden for de seneste seks måneder. Der er dog relativ stor forskel på hyppigheden af politikere og debattørers deltagelse, når de *sociale medier* sammenlignes med de *traditionelle medier*, hvor der ses en tendens til, at der hyppigere deltages på de *sociale medier* i forhold til de *traditionelle*. Eksempelvis har 17 pct. af politikerne deltaget i den offentlige debat på de *social medier* hver dag inden for de seneste seks måneder, mens det angår to pct., som har deltaget i de *traditionelle medier*.

Indvandrere og efterkommere fra muslimske lande deltager hyppigere end populationen i den offentlige debat på både de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*, da der ses større andele, der har deltaget hver dag, flere gange om ugen og cirka en gang om ugen for begge typer af medier. Sammenlignes indvandrere med efterkommere, er der ikke signifikant forskel på hyppigheden af deres deltagelse.

Hvad angår både de *sociale* og de *traditionelle medier* minder indvandrere og efterkommere fra øvrige lande mest om indvandrere og efterkommere fra muslimske lande i forhold til, hvor ofte de har deltaget i den offentlige debat inden for de seneste seks måneder.

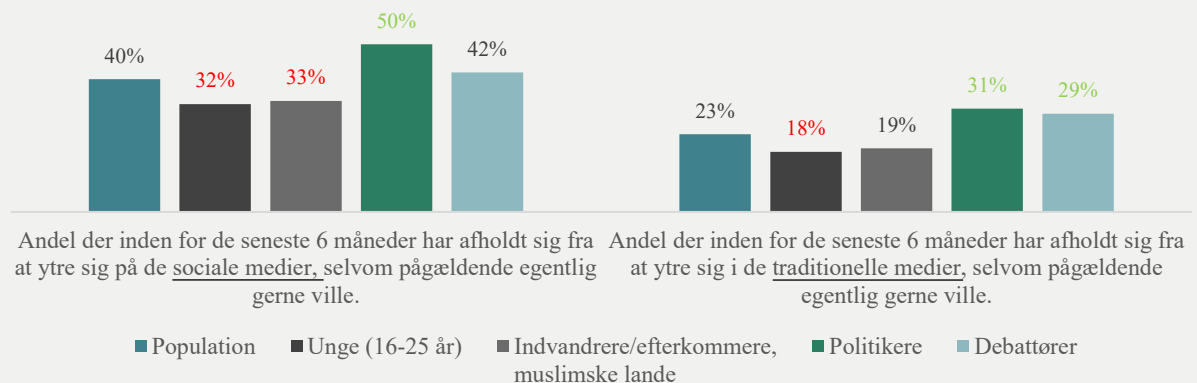
De adspurgte kunstnere minder mest om debattørerne, hvad angår hyppigheden af deltagelse i offentlige debatter på de *sociale medier*, dog med en lidt mindre hyppig deltagelse. Hvad angår de *traditionelle medier*, minder kunstnerne mest om indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, dog med en lidt mindre hyppig deltagelse.²⁸

Afholdelse fra at ytre sig

Af figur 5.13 fremgår andelen, der inden for de seneste seks måneder har afholdt sig fra at ytre sig henholdsvis på de *sociale medier* eller i de *traditionelle medier*, selvom pågældende egentlig gerne ville.

Figur 5.13

Andel der inden for de seneste seks måneder har afholdt sig fra at ytre sig henholdsvis på de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*, selvom pågældende egentlig gerne ville.

N: Population = 2225, Unge (16-25 år) = 482, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 276, Politikere = 1254, Debattører = 323

Figur 5.13 viser, at der på tværs af grupperne er en større andel, der har afholdt sig fra at ytre sig på de *sociale medier* end i de *traditionelle medier* inden for de seneste seks måneder. 40 pct. af populationen har afholdt sig fra at ytre sig på *de sociale medier*, selvom de egentlig gerne ville, mens det er 23 pct., der har afholdt sig herfra i de *traditionelle medier*. Andelen, der har afholdt sig, er signifikant mindre for gruppen af unge for både de *sociale* og *traditionelle medier*. Blandt indvandrere og efterkommere fra muslimske lande er der ligeledes en signifikant mindre andel, som har afholdt sig, hvad angår de *sociale medier*, mens der ikke

²⁸ Gruppen af journalister har ikke modtaget spørgsmål, der svarer til dem præsenteret i dette delafsnit, hvorfor der ikke afrapporteres om journalisterne.

er forskel, når det vedrører de *traditionelle medier*. Kontrolleres der for køn, alder, uddannelse og indkomst, ses der stadig en signifikant forskel mellem svarene for indvandrere og efterkommere fra muslimske lande og den resterende del af populationen for de *sociale medier* og forsat ikke en signifikant forskel for de *traditionelle medier*. Sammenlignes indvandrere med efterkommere, er der ikke signifikant forskel for hverken de *sociale* eller de *traditionelle medier*.

For politikere er der sammenlignet med populationen en signifikant større andel, der inden for de seneste seks måneder har afholdt sig fra at ytre sig på både de *sociale* og i de *traditionelle medier*, selvom de egentlig gerne ville. Hvad angår debattørerne, er der en signifikant større andel, der har afholdt sig fra at deltage på de *traditionelle medier* sammenlignet med populationen, mens der ikke er signifikant forskel, når det vedrører de *sociale medier*.

De adspurgte kunstnere ligner politikerne, hvad angår afholdelse fra at ytre sig på de *sociale medier*, mens gruppen af kunstnere ligner populationen, hvad angår afholdelse fra at ytre sig i de *traditionelle medier*.

Andelen af indvandrere og efterkommere fra øvrige lande, som har afholdt sig fra at deltage, er på niveau med andelen blandt indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, både hvad angår *sociale* og *traditionelle medier*. Disse andele er således mindre end andelen for populationen. Kontrolleres der for køn, alder, uddannelse og indkomst er forskellen mellem indvandrere og efterkommere fra øvrige lande og den resterende del af populationen signifikant, hvad angår afholdelse fra deltagelse på *sociale medier*, og insignifikant hvad angår deltagelse i *traditionelle medier*, hvilket svarer til resultaterne for indvandrere og efterkommere fra muslimske lande sammenlignet med den resterende del af populationen.

Det bemærkes i forbindelse med de *sociale medier*, at Institut for Menneskerettigheders undersøgelse af demokratisk deltagelse på Facebook viser, at 59 pct. af de aktive danske Facebook-brugere oplever, at de ofte eller af og til afholder sig fra at skrive kommentarer i en debat på Facebook på grund af tonen (Zuleta og Laursen 2019). Det kan endvidere nævnes, at en undersøgelse, som Epinion har foretaget for Institut for Menneskerettigheder, viser, at 72 pct. af politikere har oplevet chikane eller trusler på sociale medier under valgkamp til folketingsvalg (Epinion for Institut for Menneskerettigheder 2019). Dette kan ses i relation til, at 50 pct. af politikerne har afholdt sig fra at ytre sig på de *sociale medier*, selvom de egentlig gerne ville.

Populationen opdelt på køn

Der ses en signifikant sammenhæng mellem populationen opdelt på køn og afholdelse fra at ytre sig på de *sociale medier*. Med 42 pct. er andelen af kvinder, der inden for de seneste seks måneder har afholdt sig fra at ytre sig på de *sociale medier*, signifikant større end andelen af mænd (37 pct.), der har afholdt sig herfra. Derimod ses der ingen signifikant sammenhæng mellem køn og afholdelse fra at ytre sig på de *traditionelle medier*.

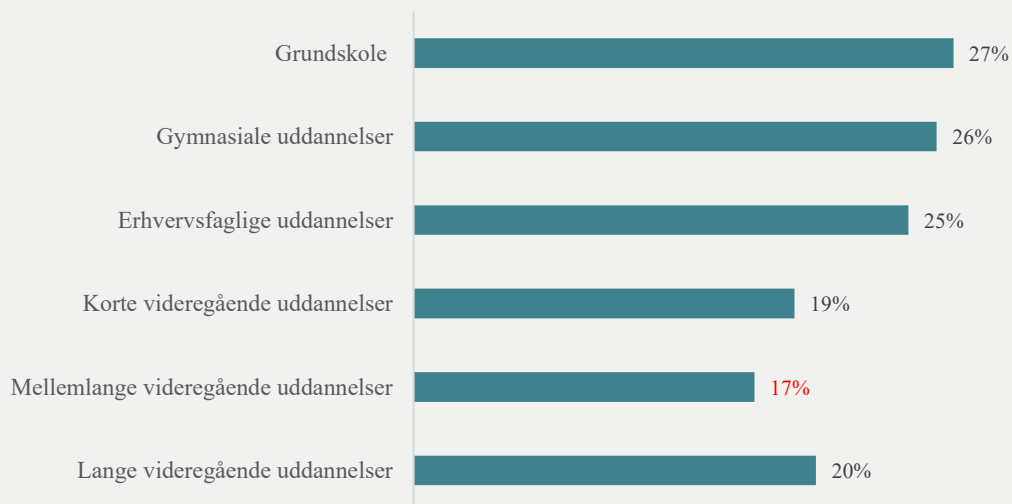
Populationen opdelt på uddannelse

Der ses ingen signifikant sammenhæng mellem uddannelse – når der kontrolleres for køn, alder og herkomst – og andelen, der har afholdt sig fra at deltage på de *sociale medier*, selvom pågældende egentlig gerne ville.

I figur 5.14 ses en signifikant sammenhæng mellem uddannelse og andelen, der har afholdt sig fra at deltage i de *traditionelle medier*, selvom pågældende egentlig gerne ville, kontrolleret for køn, alder og herkomst.

Figur 5.14

Estimeret andel, der inden for de seneste seks måneder har afholdt sig fra at ytre i de *traditionelle medier*, selvom pågældende egentlig gerne ville, givet uddannelsesniveau.

Andelen af personer med mellemlange videregående uddannelser, der har afholdt sig fra at deltage i den offentlige debat i de traditionelle medier, er signifikant mindre, end andelen blandt personer med grundskoleniveau. De resterende uddannelsesniveauer adskiller sig ikke signifikant fra grundskoleniveauet i forhold til andelen, der har afholdt sig fra at deltage i de *traditionelle medier*.

Populationen opdelt på indkomst

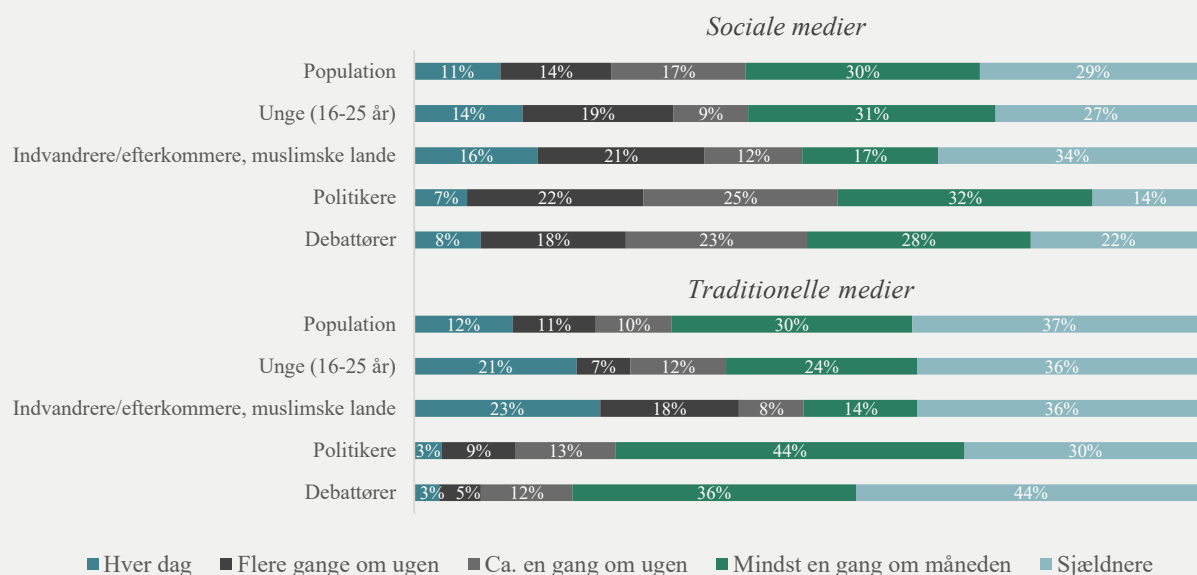
Der ses ingen signifikant sammenhæng mellem indkomst og at afholde sig fra at deltage henholdsvis på de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*, selvom pågældende egentlig gerne ville, når der kontrolleres for køn, alder, uddannelsesniveau og herkomst.

Hyppighed af afholdelse fra at ytre sig

Figur 5.15 viser hyppigheden af at afholde sig fra at deltage i den offentlige debat på de *sociale medier* og i de *traditionelle medier* for dem i de forskellige grupper, der har angivet at have afholdt sig herfra inden for de seneste seks måneder, jf. figur 5.13.

Figur 5.15

Hyppighed af afholdelse fra deltagelse i den offentlige debat på de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*.*

N: Population = 479-833, Unge (16-25 år) = 83-147, Indvandrere/efterkommere, muslimske lande = 48-83, Politikere = 374-615, Debattører = 95-131

*Kun besvarelser fra personer der har angivet, at de på noget tidspunkt inden for seneste seks måneder har afholdt sig fra at deltage i den offentlige debat på sociale eller i traditionelle medier, selvom de egentlig gerne ville, er inkluderet i figuren.

Det fremgår af figur 5.15, at der overordnet ikke er den store variation mellem populationen, unge og indvandrere og efterkommere fra muslimske lande i forhold til, hvor hyppigt man har afholdt sig fra at deltage i den offentlige debat på de *sociale medier* inden for de seneste seks måneder. Politikere og debattører adskiller sig dog fra de andre grupper.

Når det kommer til at afholde sig fra at deltage i debatten i de *traditionelle medier*, er de unge samt indvandrere og efterkommere fra muslimske lande tilbøjelige til at afholde sig herfra lidt oftere.

Debattører og politikere afholder sig hyppigere, når debatten er på de *sociale medier* end, hvad de gør, når det er i de *traditionelle medier*. Debattørerne og politikerne er de grupper, hvor de mindste andele afholder sig en gang om ugen eller oftere i de *traditionelle medier*, mens det modsatte ses, når det vedrører de *sociale medier*.

For både de *sociale* og *traditionelle* medier er der ikke signifikant forskel, når indvandrere sammenlignes med efterkommere.

Det er ikke muligt at afrapportere resultaterne for indvandrere og efterkommere fra øvrige lande, da antallet af personer, der har afholdt sig fra at ytre sig på de *sociale* og i de *traditionelle* medier, er så småt, at det skaber en stor statistisk usikkerhed.

Årsager til egen afholdelse fra at ytre sig på sociale medier

Personerne, der angiver, at de inden for de seneste seks måneder har afholdt sig fra at ytre sig på de sociale medier, selvom de egentlig gerne ville (40 pct.), er efterfølgende blevet spurgt om årsagen til, at de afholdt sig fra at ytre sig på de sociale medier. Ligesom i tidligere afsnit er figur 5.16 vist for populationen samlet og opdelt på køn grundet Ytringsfrihedskommissionens interesse herfor.

Figur 5.16

Årsager til at man selv har afholdt sig fra at ytre sig på sociale medier, selvom man egentlig gerne ville.*

N: Population = 884-886, Kvinde = 507-508, Mand = 377-378

*Kun besvarelser fra personer der har angivet, at de på noget tidspunkt inden for seneste seks måneder har afholdt sig fra at deltage i den offentlige debat på sociale medier, selvom de egentlig gerne ville, er inkluderet i figuren. Det er muligt at angive flere svar.

Af figur 5.16 fremgår således, hvor stor en andel af henholdsvis mænd og kvinder, der angiver forskellige årsager til, at de *selv* har afholdt sig fra at ytre sig på de sociale medier. Mænd og kvinder vælger begge hyppigst årsagen 'høflighed' som grund til, at de har afholdt sig fra at ytre sig på de sociale medier, tæt efterfulgt af 'frygt for sociale sanktioner' og herefter 'andet'. Under kategorien 'andet' er det især, at debatterne er usaglige, ukonstruktive eller at tonen er for hård, der samlet afholder mænd og kvinder fra at ytre sig på de sociale medier. I den modsatte ende af skalaen vælger både få mænd og kvinder 'lovgivningen' som den mindst hyppige årsag til at afholde sig herfra.

Institut for Menneskerettigheders rapport om demokratisk deltagelse på Facebook viser, at de hyppigste årsager til at afholde sig fra at deltage i en debat på Facebook er, at tonen er for grov, eller at debatten er afsporet. Henholdsvis 52 og 50 pct. af de aktive Facebookbrugere i Danmark angiver disse årsager (Zuleta og Laursen 2019).

Figur 5.16 viser, at besvarelserne tenderer til at variere over køn, men at der alene er signifikant forskel mellem andelen blandt henholdsvis mænd og kvinder for én årsag: Andelen af mænd, der udpeger, 'at de sociale medier ville afvise eller fjerne ytringerne', som årsag til,

at de har afholdt sig fra at ytre sig på de sociale medier, selvom de egentlig gerne ville, er signifikant større end andelen af kvinder, der vælger denne årsag.

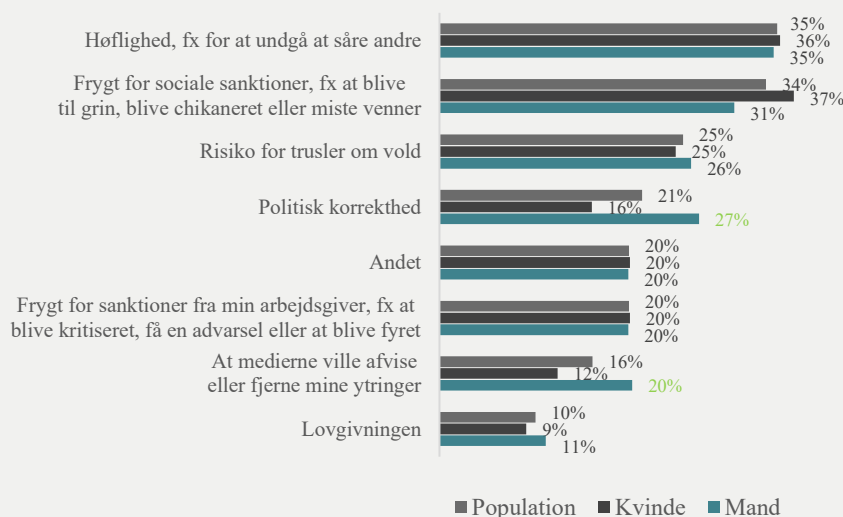
Det er særskilt undersøgt hvor stor en andel i undersøgelsens grupper, der angiver, at risiko for trusler om vold afholder dem fra at ytre sig på de sociale medier, da Ytringsfrihedskommissionen har interesse herfor. Blandt politikere har en signifikant større andel angivet denne årsag (26 pct.) sammenlignet med populationen. De andre grupper adskiller sig ikke fra populationen.

Årsager til egen afholdelse fra at ytre sig på traditionelle medier

Tilsvarende de sociale medier, er personerne, der har angivet, at de inden for de seneste seks måneder har afholdt sig fra at ytre sig på de traditionelle medier, selvom de egentlig gerne ville (23 pct.), efterfølgende blevet spurgt om årsagen til, at de afholdt sig herfra. Figur 5.17 viser resultaterne heraf opdelt på køn.

Figur 5.17

Årsager til at man selv har afholdt sig fra at ytre sig på traditionelle medier, selvom man egentlig gerne ville.*

N: Population = 518-519, Kvinde = 275-276 Mand = 243

*Kun besvarelser fra personer der har angivet, at de på noget tidspunkt inden for seneste seks måneder har afholdt sig fra at deltage i den offentlige debat i traditionelle medier, selvom de egentlig gerne ville, er inkluderet i figuren. Det er muligt at angive flere svar.

Af figur 5.17 fremgår således, hvor stor en andel af henholdsvis mænd og kvinder der angiver de forskellige muligheder som årsag til, at de *selv* har afholdt sig fra at ytre sig på de traditionelle medier. En stor andel af både mænd og kvinder angiver 'høflighed' som årsag til, at de selv har afholdt sig fra at ytre sig på de traditionelle medier, tæt efterfulgt af 'frygt for sociale sanktioner'. Dette er også de hyppigst valgte svarmuligheder, hvad angår de sociale medier. I den modsatte ende af skalaen fremgår, ligesom for de sociale medier, at 'lovgivningen' vælges af færrest mænd og kvinder.

For to af årsagerne er der en signifikant forskel mellem andelen af mænd og kvinder, der har valgt pågældende årsager til, at de har afholdt sig fra at ytre sig i de traditionelle medier. En signifikant større andel af mænd end kvinder angiver årsagen 'politisk korrekthed' samt 'at medierne ville afvise eller fjerne mine ytringer'.

Det er også for de traditionelle medier undersøgt hvor stor en andel i undersøgelsens grupper, der angiver, at risiko for trusler om vold afholder dem fra at ytre sig, selvom de egentlig gerne ville. Blandt unge og debattører har en signifikant mindre andel angivet denne årsag (henholdsvis 10 og 15 pct.) sammenlignet med populationen. De andre grupper adskiller sig ikke fra populationen.

5.4

Opsamling

Dette afsnit har til formål at undersøge holdninger og oplevelser i relation til censur og selv-censur. Hvad angår censur, har der ikke været et markant skifte i folks holdninger til censur i radio og tv set over en længere tidsperiode på knap 50 år.

Hvad angår deltagelse i den offentlige debat, er der blandt alle grupper i undersøgelsen relativ stor enighed om, at folk generelt har mulighed for at deltage i den offentlige debat på både de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*. Indvandrere og efterkommere fra muslimske lande er dog den gruppe, hvor den mindste andel mener dette, mens den største andel ses for politikere. Ikke overraskende har en markant større andel af politikere og debattører deltaget i offentlige debatter på både de *sociale* og i de *traditionelle* medier sammenlignet med såvel populationen, de unge og indvandrere og efterkommere fra muslimske lande, hvor under halvdelen har deltaget på de *sociale medier* og under en tredjedel i de *traditionelle medier*.

Hvad angår, om der er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at deltage i offentlige debatter, er der blandt grupperne i undersøgelsen også relativ stor enighed heri for de to typer af medier, hvor mindst halvdelen i alle grupper mener dette. Indvandrere og efterkommere fra både muslimske og øvrige lande er dog de grupper, hvor de mindste andele mener, at der er noget, der kan få folk til at afholde sig fra at deltage i offentlige debatter, mens den største andel ses for debattørerne. Når det kommer til selv at afholde sig fra deltagelse, er det en mindre andel blandt alle grupper, som har afholdt sig fra at ytre sig, selvom de egentlig gerne ville. Der ses en tendens til, at en større andel blandt de deltagende afholder sig fra at debattere på de *sociale medier* end i de *traditionelle*.

Hvad angår opfattelser af årsager til, at andre afholder sig fra at deltage, er det samlet set frygt for eksterne reaktioner (sociale sanktioner, trusler om vold og sanktioner fra arbejdsgivere), som rangerer højst, når det angår, hvorfor man tror, folk generelt afholder sig. Når det gælder årsager til egen afholdelse, er den hyppigste årsag høflighed. Det skal dog bemærkes, at de næsthøypigste årsager er eksterne reaktioner. Lovlighed er samlet set den årsag, der rangerer lavest på tværs af *sociale* og *traditionelle* medier samt af både egne og andres årsager.

6

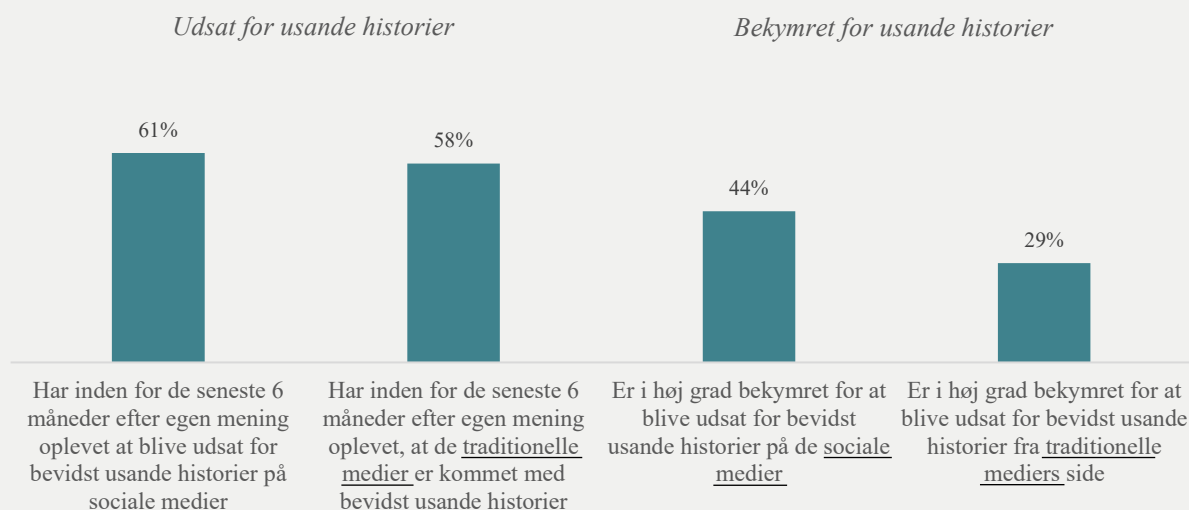
Usande historier på sociale og i traditionelle medier

En del af Ytringsfrihedskommissionens arbejde søger at afdække oplevelser af omfanget af informationsfrihed²⁹, herunder tillid til information og oplevet omfang af usande historier.

Dette afsnit omhandler populationens oplevelser med usande historier på de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*, dels om personerne oplever at være udsat for bevidst usande historier, og dels om de er bekymret for at blive udsat herfor. Med *sociale medier* menes der, som tidligere nævnt, eksempelvis Facebook, Twitter, Instagram og blogs, og med *traditionelle medier* menes der eksempelvis aviser, radio og tv.

Figur 6.1

Usande historier på *sociale medier* og i *traditionelle medier*.

N: Population = 2225

Figur 6.1 viser, hvorvidt populationen vurderer at være henholdsvis udsat for og i høj grad bekymret³⁰ for usande historier på de *sociale medier* og i de *traditionelle medier*. For spørgsmålet vedrørende udsathed vises andelen, der inden for de seneste seks måneder vurderer, at

²⁹ Informationsfrihed dækker over retten til at få adgang til og til at sprede information.

³⁰ 'I høj grad' er sammensat af svarmulighederne 'I meget høj grad' og 'I ret høj grad'. Den resterende del af populationen er enten bekymrede i mindre grad, slet ikke bekymrede eller ved ikke, om de er bekymrede.

de har oplevet at blive præsenteret for bevidst usande historier.³¹ Andelen af populationen, der angiver at have oplevet at blive præsenteret for bevidst usande historier på de *sociale medier*, er en anelse større end tilsvarende andel, hvad angår *traditionelle medier*. Der tegner sig et tilsvarende billede for populationen, når det vedrører bekymring for at blive udsat for bevidst usande historier, hvor andelen ligeledes er større for de *sociale medier* end for de *traditionelle medier*.

Når udsathed og bekymring vedrørende *sociale medier* sammenlignes, er en signifikant mindre andel af populationen i høj grad bekymret for at blive udsat for bevidst usande historier på de *sociale medier*, sammenlignet med andelen, der har oplevet at blive udsat herfor (henholdsvis 44 og 61 pct.). Det tilsvarende gør sig gældende for *traditionelle medier*, hvor forskellen mellem de 29 pct., der i høj grad er bekymret, og de 58 pct., der angiver at have været udsat for bevidst usande historier fra de *traditionelle mediers* side, også er signifikant.

Det er undersøgt, hvorvidt der blandt populationen er en sammenhæng mellem at være udsat for usande historier og i høj grad at være bekymret herfor. Denne sammenhæng er signifikant for både *sociale* og *traditionelle medier*. 57 pct. af personer i populationen, der har oplevet at blive udsat for sande historier på de *sociale medier* inden for de seneste seks måneder, er i høj grad bekymret, mens det gælder for 24 pct. af personer, som ikke har oplevet at være udsat herfor. Tilsvarende tendens ses for de *traditionelle medier*.

Populationen opdelt på køn

Når der fokuseres på populationen fordelt på køn, er der en signifikant større andel af mænd (65 pct.), der vurderer, at de har været præsenteret for bevidst usande historier på de *sociale medier* inden for de seneste seks måneder, i forhold til kvinder (58 pct.). For *traditionelle medier* ses der også en signifikant større andel af mænd, der angiver at have været udsat for usande historier i forhold til kvinder (66 pct. mænd mod 52 pct. kvinder). Hvad angår spørgsmålet omkring bekymring for at blive udsat for bevidst usande historier på de *sociale medier*, adskiller mænd og kvinders besvarelser sig ikke signifikant fra hinanden. Det gør de dog, når det vedrører bekymring for, at de *traditionelle medier* kommer med bevidst usande historier, hvor 32 pct. af mændene mod 27 pct. af kvinderne i høj grad er bekymret herfor.

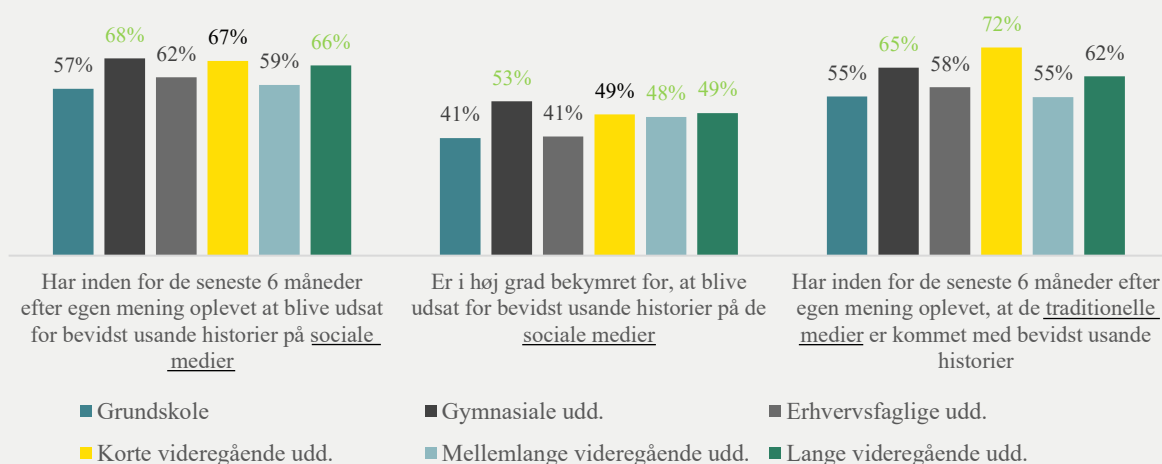
Populationen opdelt på uddannelse

Hvad angår populationens uddannelsesniveau i forhold til udsathed og bekymring for usande historier på de *sociale medier*, ses der signifikante sammenhænge ved begge spørgsmål. Vedrørende de *traditionelle medier* ses alene forskel med hensyn til udsathed for usande historier, mens bekymringen herfor ikke varierer over uddannelsesniveau. Sidstnævnte indgår derfor ikke i figur 6.2.

³¹ Tallene angiver andelen af personer, der vurderer, at de overhovedet har oplevet bevidst usande historier. Den resterende andel af populationen mener enten, at de aldrig har oplevet bevidst usande historier inden for de seneste seks måneder, eller ikke ved, om de har. Svarkategorierne i spørgsmålet som præsenteret i spørgeskemaet er: Hver dag, flere gange om ugen, ca. en gang om ugen, mindst en gang om måneden, sjældnere, aldrig og ved ikke.

Figur 6.2

Udsathed og bekymring for usande historier på *sociale* og i *traditionelle* medier (estimerede andele), givet uddannelse.

Det fremgår af figur 6.2, at en signifikant større estimeret andel af personer med henholdsvis lange videregående og gymnasiale uddannelser angiver at have været udsat for bevidst usande historier på *sociale medier* i forhold til personer med grundskoleniveau. Den estimerede andel af personer med korte videregående uddannelser, der har været udsat, er ligeledes relativt høj, men forskellen er ikke signifikant.³² Det tilsvarende billede ses også, hvad angår bekymring for usande historier på de *sociale medier*, men hvor også personer med mellemlange videregående uddannelser har en signifikant større estimeret andel, der har været udsat i forhold til personer med grundskoleniveau.

Hvad angår de *traditionelle medier*, angiver en signifikant større estimeret andel af personer med henholdsvis korte videregående og gymnasiale uddannelser at have været udsat for bevidst usande historier i forhold til personer med grundskoleniveau.

I begge analyser er der kontrolleret for køn, alder og herkomst.

Populationen opdelt på indkomst

Det er undersøgt, hvorvidt indkomstniveau har betydning for populationens udsathed og bekymring for usande historier på *sociale* og i *traditionelle* medier. Der ses dog ingen signifikant sammenhæng mellem indkomst og denne udsathed eller bekymring. I disse analyser er der kontrolleret for køn, alder, herkomst og uddannelse.

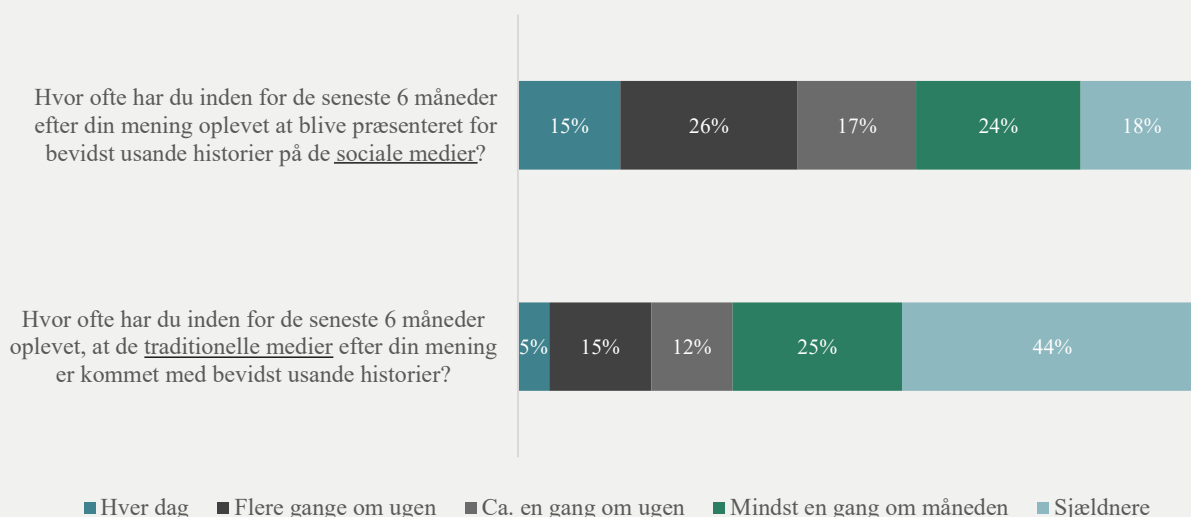
³² Dette skyldes, at signifikanstesten er udregnet på baggrund af et mindre antal personer end testen for personer med lange videregående og gymnasiale uddannelser

Hyppighed af udsathed for usande historier

I figur 6.3 præsenteres populationens egen vurdering af, hvor hyppigt de er udsat for usande historier henholdsvis på *sociale* og i *traditionelle* medier. I opgørelsen er kun inkluderet de personer, der har angivet overhovedet at have været udsat for usande historier, jf. figur 6.1.

Figur 6.3

Hyppighed af udsathed for usande historier på *sociale medier* og i *traditionelle medier*.*

N: Population = 1279-1366

*Kun besvarelser fra personer, der har angivet, at de mener, at de på noget tidspunkt inden for seneste seks er blevet præsenteret for bevidst usande historier på sociale eller i traditionelle medier, er inkluderet i figuren.

Det ses af figur 6.3, at en større andel af populationen vurderer, at de bliver udsat for usande historier på *sociale medier* en gang om ugen eller oftere, sammenlignet med tilsvarende andel angående *traditionelle medier*. Der er, jf. figur 6.1, også en større andel, der oplever at have været udsat for usande historier på de *sociale medier*, sammenlignet med de *traditionelle medier*. Det skal understreges, at figuren ikke viser, om populationen oftere læser historier på *sociale medier* end *traditionelle medier*. Det kan ikke udelukkes, at årsagen til noget af forskellen i hyppigheden i udsathed for usande historier, henholdsvis på *sociale* og i *traditionelle medier*, kan skyldes, at populationen ikke bruger de to typer af medier lige ofte.

6.1

Opsamling

Dette afsnit har til formål af afdække tillid til informationer, herunder oplevet omfang af og bekymring for usande historier. Overordnet set har en større andel af populationen oplevet at blive udsat for bevidst usande historier på de *sociale* og i de *traditionelle medier* end andelen, der i høj grad er bekymret herfor. Endvidere tegner der sig et billede af, at det er på de *sociale medier*, at både udsathed for usande historier, hyppigheden af udsathed og bekymringen for at blive udsat for usande historier er størst.

7

Ytringsfrihed på arbejdspladsen

Oplevelser af ytringsfrihed på arbejdspladsen, herunder mulighed for og opbakning til ytringer om kritisable forhold, er et tema i Ytringsfrihedskommissionens arbejde.

Dette afsnit omhandler, hvilke oplevelser populationen har med ytringsfrihed på deres arbejdspladser. I afsnit 7.1 er populationen inddelt i to kategorier efter, hvilken type ansættelse personerne har angivet at have: Offentligt ansat og privatansat.³³ I afsnit 7.2 indgår også personer,² som tidligere har været i arbejde i kategorierne ”privat ansatte” og ”offentligt ansatte”, samt opgørelser for hele populationen.

Første delafsnit fokuserer på egne erfaringer med kritisable forhold på arbejdspladsen, mens andet delafsnit fokuserer på, om privat og offentligt ansatte bør ytre sig herom.

7.1

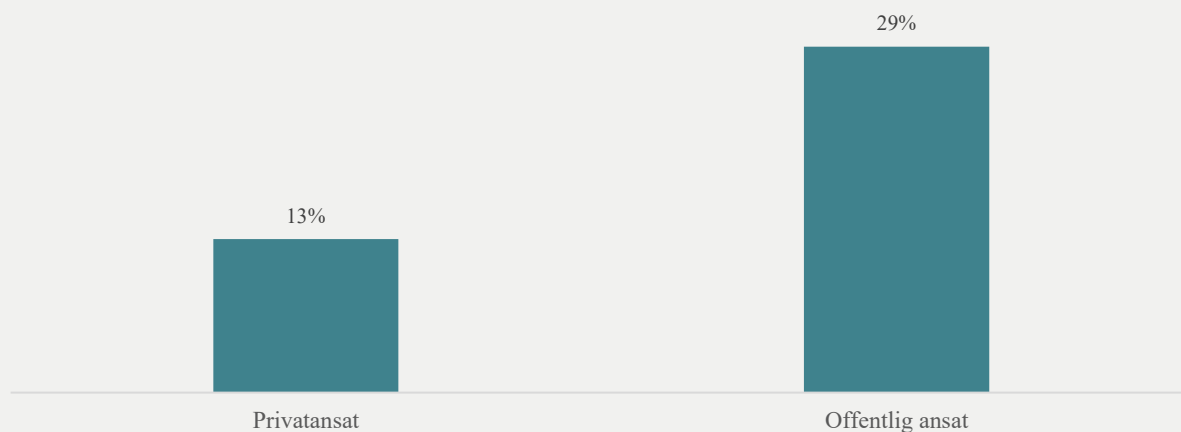
Oplevelser med ytringsfrihed på arbejdspladsen

I dette delafsnit fokuseres der på, om personerne i populationen, der har angivet at være i arbejde, har oplevet kritisable forhold på deres arbejdspladser, og derefter om de har påtalt disse forhold i offentligheden. For de personer, der har angivet ikke at have påtalt de kritisable forhold, er årsagen hertil belyst.

³³ Det skal i forbindelse med tolkningen af resultaterne i dette afsnit bemærkes, at populationen ikke er vægtet i forhold til ansættelsestype, jf. afsnit 1.1. Populationen er dermed ikke repræsentativ for den danske befolkning, hvad angår ansættelsestype. Der er dog vægtet for køn, højeste fuldførte uddannelse og familieindkomst, som kan være relateret til ansættelsestype.

Figur 7.1

Andel der har oplevet kritisable forhold på arbejdspladsen, som de mener, offentligheden burde have kendskab til.*

N: Privatansat = 754, Offentlig ansat = 457

*I figuren er der frasorteret dem, der har svaret, at de *ikke* er i arbejde.

Figur 7.1 viser, hvor stor en andel af henholdsvis de privatansatte og de offentligt ansatte, der har oplevet kritisable forhold på arbejdspladsen, som de mener, offentligheden burde have kendskab til. Den største andel, der har oplevet dette, ses for gruppen af offentlig ansatte (29 pct.), mens det gælder for 13 pct. af de privatansatte. Forskellen mellem grupperne er signifikant. Det skal dog bemærkes, at måden, hvorpå spørgsmålet er stillet, kan give anledning til overvejelser om, hvorvidt forskellen i andelen skyldes, at de offentligt ansatte oftere oplever kritisable forhold på arbejdspladsen, eller om de kritisable forhold, de oplever, i højere grad er nogle, de mener, offentligheden burde have kendskab til.

Population opdelt på køn

Forskellen mellem mænd og kvinder er kontrolleret for ansættelsestype (privatansat, offentlig ansat eller selvstændig erhvervsdrivende). Der er ingen signifikant forskel mellem den estimerede andel af henholdsvis mænd og kvinder, der har oplevet kritisable forhold på arbejdspladsen, som de mener, offentligheden burde have kendskab til.

Population opdelt på uddannelse og indkomst

Der ses ikke en signifikant forskel på andelen blandt de forskellige uddannelsesgrupper, der har oplevet kritisable forhold på arbejdspladsen, som de mener, at offentligheden burde have

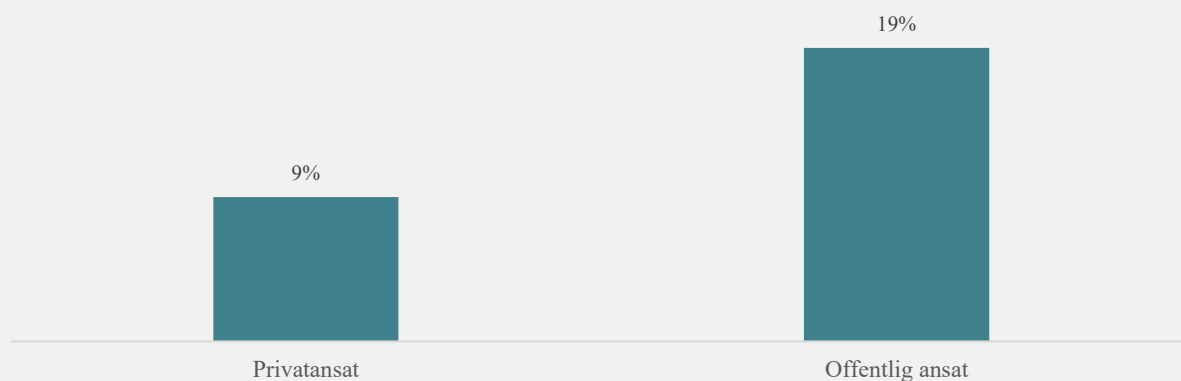
kendskab til, når der kontrolleres for køn, alder, herkomst og ansættelsestype³⁴. Det tilsvarende ses for de forskellige indkomstgrupper, hvor der kontrolleres for samme baggrundsvARIABLE og uddannelse.

Oplevet og påtalt kritisable forhold i offentligheden

Det følgende omhandler, hvorvidt de personer, der har oplevet kritisable forhold på deres arbejdspladser, som de mener, at offentligheden burde kende til, har påtalt forholdene i offentligheden, eksempelvis i form af læserbreve, ved offentlige møder, deling på sociale medier og lignende.

Figur 7.2

Andel der har oplevet kritisable forhold og påtalt dem i offentligheden.*

N: Privatansat = 98, Offentlig ansat = 134

*Kun besvarelser fra personer, der har angivet, at de har oplevet kritisable forhold på deres arbejdsplads, som de mener, offentligheden burde have kendskab til, er inkluderet i figuren.

Figur 7.2 viser andelen af de personer, der har oplevet kritisable forhold på deres arbejdsplads, som de mener, offentligheden burde have kendskab til, og som har påtalt forholdene i offentligheden. Der er her signifikant forskel på andelen ud fra typen af ansættelse. Ni pct. af de privatansatte har påtalt de kritisable forhold i offentligheden, mens 19 pct. af de offentligt ansatte har påtalt dem.

³⁴ Der kontrolleres i regressionsanalyserne i dette afsnit også for ansættelsestype, da analyserne i afsnittet er opdelt på denne variabel.

Population opdelt på køn, uddannelse og indkomst

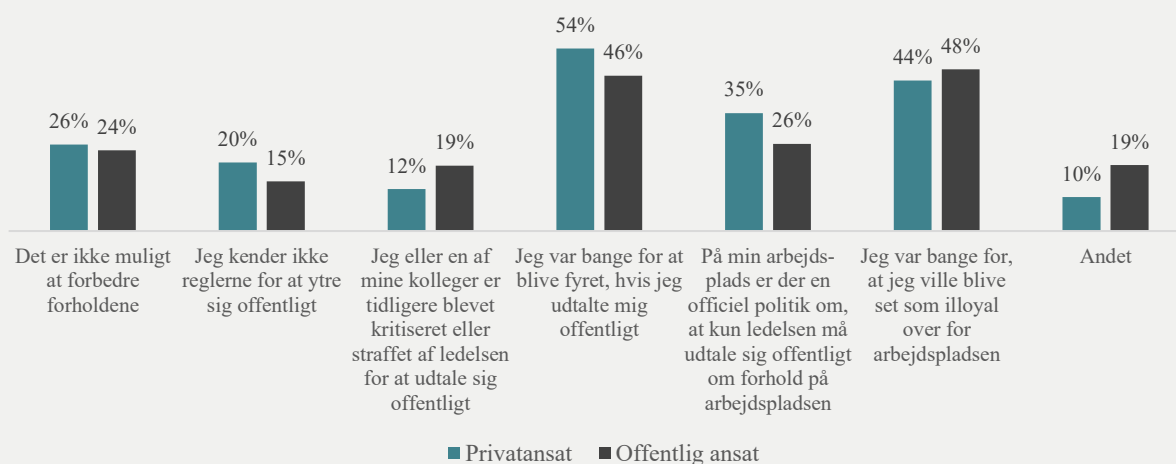
Der ses ingen signifikant sammenhæng mellem hverken køn, uddannelse eller indkomst og andelen i populationen, der har oplevet og påtalt de kritisable forhold i offentligheden. Køn er kontrolleret for ansættelsestype. Uddannelse er kontrolleret for køn, alder, herkomst og ansættelsestype og indkomst for de samme baggrundskarakteristika samt uddannelse.

Årsager til ikke at påtale kritisable forhold

Personer, der ikke har påtalt de kritisable forhold i offentligheden, har kunnet angive en række årsager til, at de har afholdt sig herfra.

Figur 7.3

Årsager til at de kritisable forhold ikke er blevet påtalte i offentligheden.*

N: Privatansat = 89-90, Offentlig ansat = 108-109

*Kun besvarelser fra personer der har angivet, at de har oplevet kritisable forhold på deres arbejdsplads, som de mener, offentligheden burde have kendskab til, men ikke har påtalt disse kritisable forhold, er inkluderet i figuren. Det har været muligt at angive flere årsager.

Af figur 7.3 fremgår det, at de hyppigst angivne årsager blandt både privatansatte og offentligt ansatte er at være bange for at blive fyret og at være bange for at blive set som illoyal over for arbejdspladsen. Omtrent halvdelen af både de privatansatte og offentligt ansatte angiver disse årsager. Modsat ses det, at de i mindre omfang angiver, at de selv eller en kollega tidligere er blevet kritiseret eller straffet af ledelsen for at udtale sig offentligt, at de ikke kender reglerne for at ytre sig offentligt og andet, som årsager til af afholde sig fra at ytre sig om de kritisable forhold i offentligheden. Der er ikke signifikant forskel på de privatansatte og offentligt ansattes angivelser af årsager til at afholde sig fra at ytre sig i offentligheden.³⁵

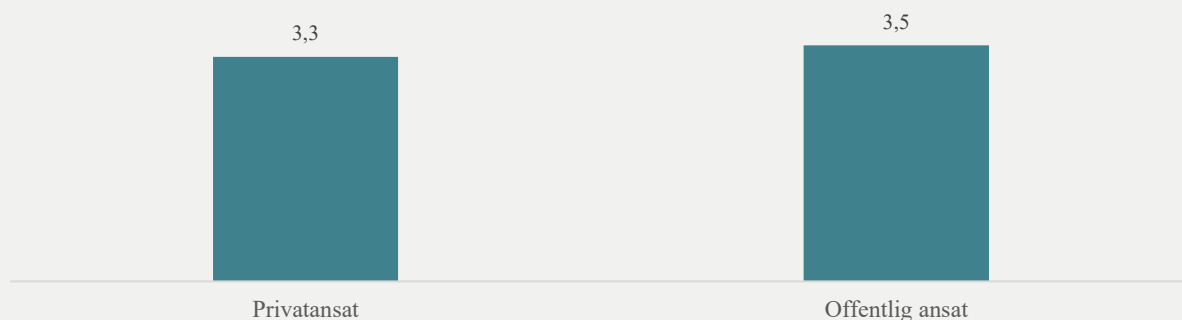
³⁵ Det er ikke undersøgt, hvordan populationen fordeler sig på køn, uddannelse og indkomst for årsagerne til, at de kritisable forhold ikke er blevet påtalte i offentligheden, da antallet af besvarelser ikke er tilstrækkeligt til sådanne analyser.

Vurdering af, hvor positiv arbejdsgiveren er over for medarbejderes ytringer om kritisable forhold

Det følgende omhandler, hvordan personerne i populationen, der har angivet at være i arbejde, vurderer, at deres arbejdsgiver er stemte over for, at medarbejderne udtaler sig offentligt om eventuelle kritisable forhold på arbejdspladsen.

Figur 7.4

Gennemsnitlig vurdering af hvordan arbejdsgiveren er stemt over for, at medarbejdere udtaler sig offentligt om eventuelle kritisable forhold på arbejdspladsen*.

N: Privatansat = 620, Offentlig ansat = 393

*Skala fra 0-10, hvor 0 er meget negativ, og 10 er meget positiv.

Figur 7.4 viser, hvordan privatansatte og offentligt ansatte i gennemsnit tror, at deres arbejdsgivere er stemte over for, at medarbejdere udtaler sig offentligt om eventuelle kritisable forhold på arbejdspladsen på en skala fra nul til ti, hvor nul er meget negativ, og ti er meget positiv. Forskellen mellem privatansattes og offentligt ansattes vurderinger er ikke signifikant.

Populationen opdelt på køn

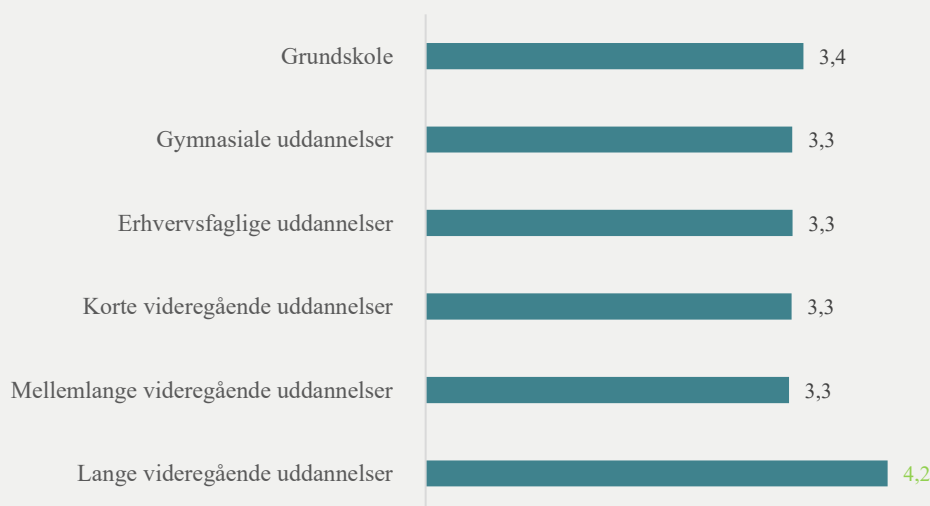
Forskellen mellem mænd og kvinder er kontrolleret for ansættelsestype (privatansat, offentligt ansat eller selvstændig erhvervsdrivende). I forhold til mænd vurderer kvinder i gennemsnit, at deres arbejdsgivere er en smule mere negativt stemte over for, at medarbejdere udtaler sig offentligt om kritisable forhold på arbejdspladsen. Forskellen er signifikant (estimeret 3,8 for mænd og estimeret 3,1 for kvinder).

Population opdelt på uddannelse

Der er signifikant sammenhæng mellem uddannelsesniveau og populationens gennemsnitlige vurdering af, hvordan arbejdsgivere er stemte over for offentlige ytringer om kritisable forhold på arbejdspladsen, når der kontrolleres for køn, alder, herkomst og ansættelsestype.

Figur 7.5

Estimeret gennemsnitlig vurdering af hvordan arbejdsgiveren er stemt over for, at medarbejdere udtaler sig offentligt om eventuelle kritisable forhold på arbejdspladsen, givet uddannelsesniveau.*

*Skala fra 0-10, hvor 0 er meget negativ, og 10 er meget positiv.

Det fremgår af figur 7.5, at personer med lang videregående uddannelses gennemsnitlige vurdering af, hvordan arbejdsgiveren er stemt over for, at medarbejdere udtaler sig offentligt om kritisable forhold på arbejdspladsen, er signifikant højere end blandt personer med grundskoleuddannelse. De resterende uddannelsesniveauer adskiller sig ikke fra grundskoleniveauet.

Population opdelt på indkomst

Ses der på populationen opdelt i indkomstkvarterer, er der også en signifikant sammenhæng herimellem og den gennemsnitlige vurdering af, hvordan arbejdsgivere er stemte over for offentlige ytringer om kritisable forhold på arbejdspladsen, når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse, herkomst og ansættelsestype. Personer i den næsthøjeste indkomstkvarter har i gennemsnit en signifikant lavere vurdering (estimeret andel 3,2) end personer i den laveste indkomstkvarter (estimeret andel 3,8). De resterende indkomstkvarterer adskiller sig ikke signifikant fra den laveste indkomstkvarter i forhold til den gennemsnitlige vurdering af, hvordan arbejdsgivere er stemte over for ytringer om kritisable forhold på arbejdspladsen.

7.2

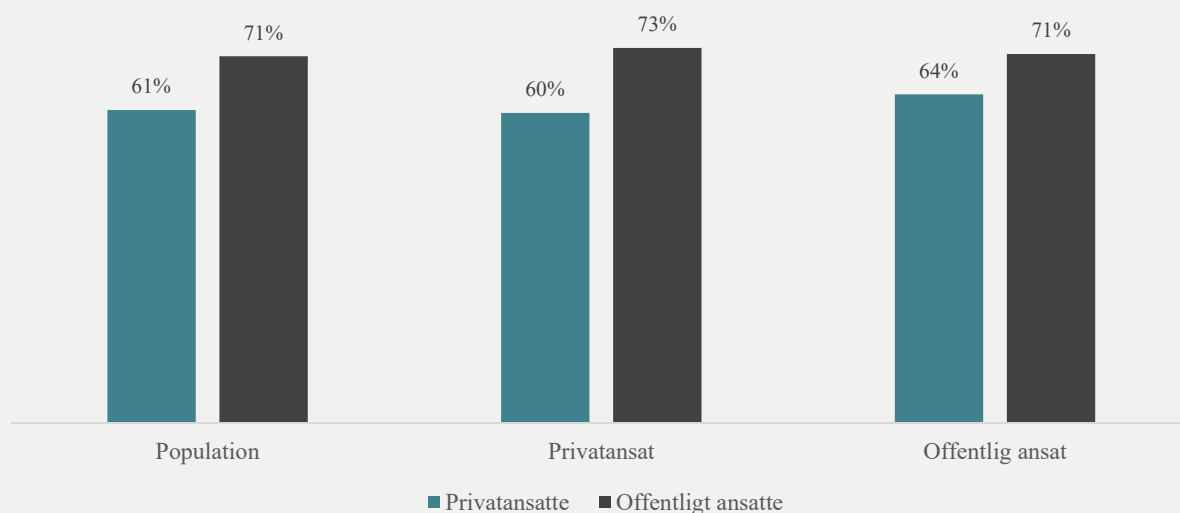
Bør privat og offentligt ansatte ytre sig?

Følgende delafsnit omhandler personerne i undersøgelsens holdninger til, hvorvidt henholdsvis privatansatte og offentligt ansatte bør ytre sig offentligt om kritisable forhold på deres

arbejdspladser, hvis arbejdsgiverne ikke er lydhøre over for kritikken. Dette delafsnit inkluderer opgørelser for hele populationen. Desuden inkluderes besvarelser fra de personer i populationen, der angiver ikke at være i arbejde, men tidligere har været enten privat eller offentligt ansat.

Figur 7.6

Andel der mener, at *privatansatte* og *offentligt ansatte* bør ytre sig offentligt om kritisable forhold på deres arbejdsplads, hvis arbejdsgiveren ikke er lydhør over for kritikken.

N: Population = 2225, Privatansat = 1171-1172, Offentlig ansat = 733

Figur 7.6 viser andelen blandt populationen og nuværende eller tidligere privatansatte og offentligt ansatte, der mener, at offentligt ansatte og privatansatte bør ytre sig offentligt om kritisable forhold på deres arbejdsplads, hvis arbejdsgiveren ikke er lydhør over for kritikken. Der tegner sig et billede af, at der inden for begge ansættelsesgrupper (privatansatte og offentligt ansatte) er en større andel, der mener, at offentligt ansatte bør ytre sig om kritisable forhold på arbejdspladsen sammenlignet med andelen, der mener, at privatansatte bør ytre sig herom. Forskellen inden for de to ansættelsesgrupper er signifikant. Der er omvendt ikke signifikant forskel, når de to ansættelsesgrupper sammenlignes på tværs. For begge grupper mener godt 60 pct., at privatansatte bør ytre sig om eventuelle kritisable forhold og godt 70 pct., at offentligt ansatte bør ytre sig herom.

Populationen opdelt på køn

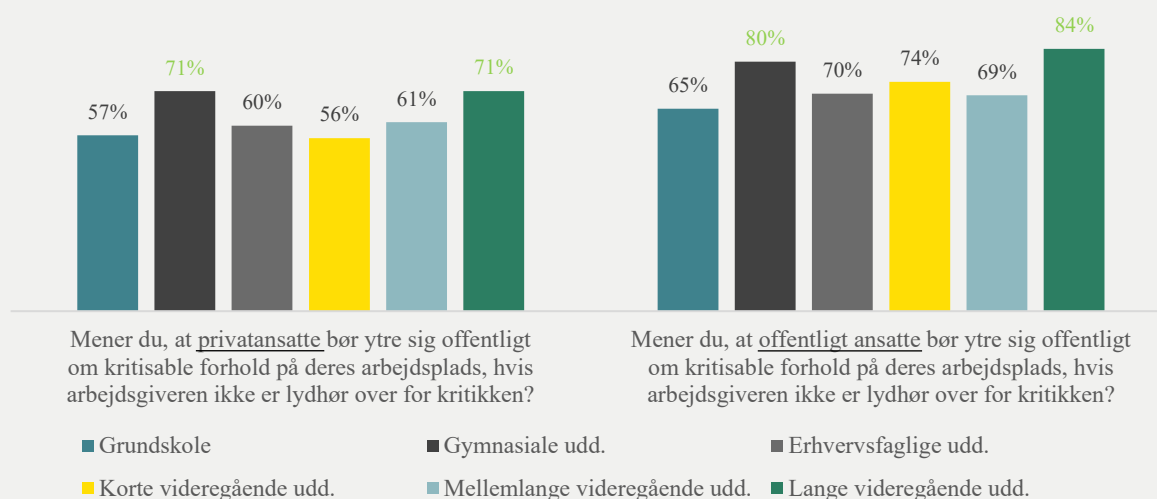
Forskellen mellem mænd og kvinder er kontrolleret for ansættelsestype (privatansat, offentligt ansat eller andet). I forhold til kvinder (estimeret 69 pct.) mener en signifikant større andel mænd (estimeret 73 pct.), at offentligt ansatte bør ytre sig offentligt om kritisable forhold, hvis arbejdsgiveren ikke er lydhør over for kritikken. Lignende billede gør sig gældende hvad angår privatansatte. Her mener en signifikant større andel mænd (63 pct.) end kvinder (59 pct.), at de privatansatte bør ytre sig offentligt om kritisable forhold på arbejdspladsen, hvis arbejdsgiveren ikke er lydhør over for kritikken.

Population opdelt på uddannelse

Der ses en signifikant sammenhæng mellem uddannelsesniveau, og hvorvidt privatansatte og offentligt ansatte bør ytre sig offentligt om kritisable forhold på deres arbejdsplads, når der kontrolleres for køn, alder, herkomst og ansættelsestype.

Figur 7.7

Estimeret andel der mener, at *privatansatte* og *offentligt ansatte* bør ytre sig offentligt om kritisable forhold på deres arbejdsplads, hvis arbejdsgiveren ikke er lydhør over for kritikken, givet uddannelse.

Figur 7.7 viser, at den del af populationen, der har gymnasiale eller lange videregående uddannelser, er mere tilbøjelige end personer, der har grundskole, til at mene, at både privat og offentligt ansatte bør ytre sig offentligt om kritisable forhold på deres arbejdsplads, hvis arbejdsgiveren ikke er lydhør over for kritikken

Population opdelt på indkomst

Der er en signifikant sammenhæng mellem indkomstkvarterer og andelen, der mener, at man som privatansat og offentligt ansat bør ytre sig offentligt om kritisable forhold på arbejdspladsen, når der kontrolleres for køn, alder, uddannelse, herkomst og ansættelsestype. Personer i næstlaveste (estimeret andel 57 pct.) og næsthøjeste indkomstkvarter (estimeret andel henholdsvis 59 pct.) er mindre tilbøjelige end personer i den laveste indkomstkvarter (estimeret andel 66 pct.) til at mene, at privatansatte bør ytre sig offentligt om kritisable forhold på deres arbejdsplads, hvis arbejdsgiveren ikke er lydhør over for kritikken. Samtidig gælder det, at personer i næstlaveste indkomstkvarter (estimeret andel 68 pct.) er mindre tilbøjelige end personer i laveste indkomstkvarter (estimeret andel 75 pct.) til at mene, at offentligt ansatte bør ytre sig offentligt om kritisable forhold på arbejdspladsen. Der er ikke forskel på personer i den højeste indkomstkvarter og personer i den laveste i forhold til, om offentligt ansatte og privatansatte bør ytre sig.

Opsamling

Formålet med dette afsnit er at afdække oplevelser af ytringsfrihed på arbejdspladsen, herunder mulighed for og opbakning til ytringer om kritisable forhold på arbejdspladsen. Offentligt ansatte er den ansættelsesgruppe, hvor den største andel har oplevet kritisable forhold på arbejdspladsen, som de mener offentligheden burde have kendskab til. Det ses også, at der på tværs af ansættelsesgrupperne er en større støtte til, at offentligt ansatte bør ytre sig om kritisable forhold på arbejdsplads i forhold til privatansatte. Ses der på årsagerne til ikke at påtale de eventuelt kritisable forhold, er det frygten for at blive fyret og at blive set som illoyal over for arbejdspladsen, der fylder mest både for offentligt ansatte og privatansatte.

8

Litteratur

Erstatning for Institut for Menneskerettigheder (2019). Undersøgelse af chikane og trusler mod folketingskandidater.

Petersen, M. B., et al. (2007). "Frihed for Loke såvel som for Thor." *Politica* **39**(1): 49-66.

Udlændinge- og Integrationsministeriet (2019). Medborgerskab 2019.

Zuleta, L. og S. K. Laursen (2019). Demokratisk Deltagelse på Facebook, Institut for Menneskerettigheder.

Ytringsfrihed i Danmark

En undersøgelse af danskernes holdninger til og oplevelser med ytringsfrihed

Forfatter

Mikkel Møller Okholm
Pernille Søgaard Tolstrup
Signe Bechmann Hansen

Dato

April 2020

Justitsministeriet
Slotsholmsgade 10
1216 København K

Telefon

72 26 84 00

Email

jm@jm.dk

ISBN

978-87-93469-38-9